

הישיבה השמונים של הכנסת העשירית

יום שלישי, י"א באייר התשמ"ב (4 במאי 1982)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי היום הונח על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה מטעם הממשלה — חוק העונשין (תיקון מס' 21), התשמ"ב — 1982.

היו"ר מ' כהן-אבידב: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הודעה למוכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת נ' לורץ:

ב. שאלות ותשובות

הואיל והודעות אלה הן בבחינת מדיניות ברורה, הבנייה על פילוסופיה חברתית ומדינית חד-משמעית, והואיל ומשורדי הממשלה מבצעים את מדיניות הממשלה, ושינויים בתפיסת עולם מסוג זה אינם עניינו של שר זה או זה או סגן שר זה או זה, שאלותי הן:

1. האם דברים אלה והמדיניות הנקוטה כדי להגשים והמשאבים המוצאים כדי ליישם, כולם או מקצתם — הם על דעתך ובתיאום אתך?

2. אם הדברים אינם עולים בקנה אחד עם מדיניות הממשלה, הרי כדי להסיר מכשול ולהבהיר את עמדת הממשלה, אודה לך אם תסביר מה היא התייחסותך אליהם כראש ממשלה, ומה היא התפיסה הפילוסופית של הממשלה שאתה עומד בראשה לגבי "שטיפת השכל" של הציבור ולגבי זכות הממשלה להיכנס לחופש הפרט של כל אחד כדי להצילו מעצמו?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

בשם ראש הממשלה הנני מתכבד להשיב על השאלות.

הרבקה-הברבים והוצאתם מהקשרם מסלפים את נווה הדברים הנכונה. סגנית השר מרים גלור-תעסה התבטאה "אני אכנס לחופש הפרט" בהתייחסה לכתות המיסטיות ולדוגמיהן, המנצלות תקופת משבר ומסיטות לדרך לא דרך, ואין לחסוך כל מאמץ להציל מידן נפשות תועות.

בהשתמשה בביטוי "לשטוף את השכל" התכוונה סגנית השר לומר, שיש להסביר ללא הפסק לציבור את וסכנה שבהקמת מדינה פלשתינאית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. השימוש בביטוי "לשטוף את השכל" נעשה בגדר המשמעות השגרתית כיום של הביטוי, וכונתה היתה, כפי שהיא הבחירה אחר כך: להסביר ללא ליאות וללא הפסק את כל הקשור בסכנה זו.

היו"ר מ' כהן-אבידב: רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (המעריך):

כימים אלה נמצא ב"שער מנשה", סגור בניגוד לרצונו, כחור בן עשרים, משום שהחליטו שהוא שייך לאחת הכתות, שמעולם לא הוגדרה בחוק כבלתי-חוקית. האם זוהי שיטה של "שטיפת שכל", התואמת את הקריטריונים של ראש הממשלה?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, אנו עוברים לשמיעת תשובות על שאלות של חברי הכנסת. אבקש מסגן השר דב שילנסקי לעלות על הדוכן ולהשיב על שאלות.

1982. הונחה באתר אפולוניה

חבר הכנסת ח' הרצוג שאל את ראש הממשלה ביום כ"ו באדר התשמ"ב (21 במרס 1982):

אתר היישוב והנמל באפולוניה הוכרז בזמנו אזור גן-לאומי. האתר הולך ומתכרסם, הונחה, רשלנות ולכלוך מאפיינים את מראה המקום, תפירות שנעשו במקום הפכו למזבלות ציבוריות.

אבקש מכבודו לדעת:

1. האם ככוונת רשות הגנים הלאומיים לשמר את המקום ולכלול אותו בתחום טיפולה, כך שהציבור יוכל ליהנות מהמקום ומהיופי הטבעי שבו?

2. האין בידי הממשל הסמכות והאפשרויות לשמור על מקום היסטורי כזה מפני הונחה, וגנוליום, לכלוך והרס?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשם ראש הממשלה הנני מתכבד להשיב על השאלות.

בבדיקה מדוקדקת שערכה רשות הגנים הלאומיים הוברר, כי האתר שעליו נסבה השאלה אינו מוגדר כאזור גן-לאומי, והוא כלול בתחום אחריותו של אנף העתיקות במשרד החינוך.

כמו כן הריני מפנה את כבוד חבר הכנסת לחשובה שקיבל על שאלתה מס' 1014 ביום 15 באפריל 1982 מאת סגנית שר החינוך.

1986. התבטאויותיה של סגנית שר החינוך והתרבות

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את ראש הממשלה ביום כ"ו באדר התשמ"ב (21 במרס 1982):

בריאיון עיתונאי שהתפרסם בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 26 בספטמבר 1982 קבעה הגברת מרים גלור-תעסה, סגנית שר החינוך והתרבות, והדברים לא הוכחשו: "צריך לשטוף את השכל לציבור בישראל ולהסביר לו, שמדינה פלשתינאית כבר קיימת בירדן"; "אני אכנס לחופש הפרט של כל אחד כדי להציל את הפרט עצמו".

בעיתון "מעריב" מיום 15 בפברואר 1982 התפרסמה רשימת השמות של הוועי המלכות, אשר יופיעו על בולי ישראל על-פי המלצת ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים.

על-פי הרשימה, דיוקנאותיהם של אנשי אצ"ל ולח"י שהוצאו להורג יופיעו על הבולים, ולעומת זאת — משכנת הצנחנים שהוצאו להורג, מופיעה רק דמותה של חנה סנש. מלבד זאת, מונצחות, על-פי החלטת ועדת השרים, דמויותיהם של יוסף לישנסקי ונעמן בלקינד, אשר על-פי ספרו של הר"ר משה ניימן "מפתח-תקווה לעמק-עכור — זיכרונותיו של איש ניל"י" היו מגדולי המלשינים בימי הטורקים, ולא פחות מ-67 יהודים נגדו לכלא ולענייני מוות בעקבות הלשונותיהם.

אבקש מכבודו להשיב לי:

1. האם הדברים כפי שפורסמו לעיל נכונים?
2. מדוע לא יונצחו בין עולי הגרדום גם הצנחנים צבי כניעקב, אבא ברדיצ'ב, פרץ גולדשטיין, אנצו סירני, רפי רייס וחביבה רייק?
3. מדוע אנשים, שקיימת כלפיהם האשמה של מלשינים, אשר שלחו לכלא ולמוות עשרות מבתי-עקב ומבית-יוסף, יונצחו כגיבורי ישראל?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת א' גרנות)

בשם ראש הממשלה הריני מתכבד להשיב על השאלתא.

1. ממשלת ישראל החליטה להנציח לא רק את דיוקנאותיהם של עולי הגרדום חברי ניל"י, אצ"ל ולח"י, כפי שמשתמע מהשאלתא של חבר הכנסת הנכבד, אלא גם את דיוקנאותיהם של עולי הגרדום האחרים והם: משה מרזוק הי"ד, אלי כהן הי"ד, יוסף בצרי הי"ד ושלום צלאח הי"ד — זאת ללא אבחנה בין דם לדם ובין קורבן לקורבן, כולם בנים קדושים ויקרים לעם ישראל.

2. מבין הצנחנים שהוצאו להורג בימי מלחמת העולם השנייה הוחלט, בשלב זה, להנציח את דיוקנה של חנה סנש הי"ד. באחת מישיבותיה הקרובות של הממשלה תדון הממשלה בהצעה להנציח את דיוקנאותיהם של הצנחנים האחרים.

3. השואל הנכבד פגע ללא הצדקה כלשהי בזכרם של נעמן בלקינד הי"ד ויוסף לישנסקי הי"ד, שהיו לוחמי ניל"י, סיכנו את נפשותיהם והקריבו את חייהם למען עם ישראל וארץ-ישראל. מן הדין שינצחו, והממשלה גאה על שקיבלה את ההחלטה להנציח את זכרם.

1118. נסיעות שרים לחוץ-לארץ

חבר הכנסת צ' רנר שאל את ראש הממשלה ביום ח' בניסן התשמ"ב (1 באפריל 1982):
ודאי ידוע לכבודו, כי שרי הממשלה נוסעים לעתים תכופות לחוץ-לארץ.

ברצוני לשאול את כבודו:

האם נסיעות השרים לאותן מדינות בחוץ-לארץ הן על דעת ראש הממשלה?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשם ראש הממשלה הריני מתכבד להשיב על השאלתא:

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
אבקש מחברת הכנסת שולמית אלוני להגיש שאלתא על המקרה הספציפי, והיא תקבל תשובה. אני חייב לברוק את המקרה. איני יודע מה קרה שם.

שולמית אלוני (המערך):

אולי תגיד מה פירוש "כתות בלתי-חוקיות".

הי"ר מ' כהן-אבידב:

אין מקום לדרושה.

שולמית אלוני (המערך):

זה בזבוז זמן של השאלות.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

יש סדר מסוים.

1116. ריכוז סגני השרים וההוצאות הכרוכות בכך

חבר הכנסת י' גיל שאל את ראש הממשלה ביום ח' בניסן התשמ"ב (1 באפריל 1982):

עם המינויים של סגני השרים הרבים ובתגובה על ההדים השליליים שנבעו מן ההיקף הרב שלהם, הודעת לציבור, כי אלה לא יכבדו על תקציב המדינה, כאשר הם ניהגו בצנעה ככל הקשור לשכרות, לנהגים, לעוזרים — ואף לנשיא הרכב נדרשת בשעתך, ביום 15 בפברואר 1982, בתשובתו על שאלתא של חבר הכנסת זכאי, מסר סגן שר במשרד ראש הממשלה, חבר הכנסת שילנסקי, למליאת הכנסת דברים שאינם עומדים במבחן הצהרותיך, ואני מצטט: "בתקן של נציבות שירות המדינה קבוע לסגן שר רכב צמוד ונהג, תקן זה בוצע לגבי כל סגני השרים מלבד לסגן שר החוץ".

אני מבקש לשאול את כבודו:

1. איזו הודעה מההודעות תופסת — זו של ראש הממשלה או שמה זו של סגן שר במשרד ראש הממשלה?

2. האם ניתנו הנחיות לנוגעים בדבר לפעול על-פי הודעת ראש הממשלה? אם כן — אילו הנחיות? אם לאו — כיצד ציפה ראש הממשלה כי הנחיותיו יבוצעו?

3. האם ניתן לרעת במדויק, כמה עולה לקיים את המערכת המקפת של סגני השרים, לשכונותיהם, עוזריהם, נהגיהם ומזכירותיהם?

4. האם בדעת ראש הממשלה להודיע לציבור, כי לא עלה בידו לקיים את אשר הבטיח מעל בימת הכנסת בשל האילוצים, אם היו כאלה, והאם הודעת סגן שר במשרד ראש הממשלה היא נכונה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת י' זכאי)

בשם ראש הממשלה הריני מתכבד להשיב על השאלתא.

א. כפי שכבר ענית על שאלתא קודמת בעניין, הריני חוזר ואומר, שאני ממשיך ועומד על דעתי האישית, שאותה הבעתי בקשר לשכרות של סגני השרים.

ב. הסכום הכולל של עלות קיום כל הלשכות, לרבות עלות ביצוע התפקידים, כפי שנמסר על-ידי החשב הכללי, הוא 711,960 שקל לחודש.

1117. הנצחת אישים על בולי ישראל

חבר הכנסת א' רנר שאל את ראש הממשלה ביום ח' בניסן התשמ"ב (1 באפריל 1982):

— שאלות ותשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

על-פי תנון הממשלה, הממשלה היא המאשרת את יציאתם של חבריה לחוץ-לארץ.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת הרצוג, שהגיע בינתיים לאולם המליאה, מבקש לשמוע את התשובה על השאלות שלו מס' 985. אני מבקש מסגן השר, אם אפשר, לענות לו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

(קורא את התשובה על שאלות מס' 985, ראה עמוד .)

הי"ר מ' כהן-אבידב:

בינתיים הגיע גם חבר הכנסת צבי רנר, שאף הוא מבקש לשמוע את התשובה על שאלות שלו מס' 1118.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

(קורא את התשובה על שאלות מס' 1118, ראה עמוד .)

הי"ר מ' כהן-אבידב:

הוצא מן הכלל לא ייהפך להיות כלל. חברי הכנסת אינם

נמצאים באולם כאשר שרים משיבים על שאלותיהם, ואחר כך הם מופיעים ומבקשים לקרוא את התשובה. אני מבקש מחברי הכנסת, שכאשר הם יודעים שעל סדר-היום יש תשובות על שאלות, שיואילו בטובם להיות נוכחים.

אריה נחמקין (המערך):

אתה פונה לאלה שבאו?

הי"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת חייב להיות נוכח באולם כדי לשמוע את התשובה. לא ייתכן שמתוך חמישה חברי הכנסת שהגישו שאלות, שלושה לא יהיו באולם, ואחר כך יופיעו ויבקשו לשמוע את התשובות. לפעמים עושים יוצא מן הכלל, ואני מקווה שזה לא ייהפך להיות כלל.

מרדכי בן-פורת (חל"ם):

זה מוכיח שערך השאלות עלה.

ג. הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה

מהממשלה, הם ממלאים את השולחן וממלאים את תפקידם.

שמעון פרס (המערך):

שרי האופוזיציה בממשלה — — —

הי"ר מ' כהן-אבידב:

קשה לומר זאת.

עקיבא נוף (הליכוד):

— — —

הי"ר מ' כהן-אבידב:

לא נגלוש לוויכוח.

משה שחל (המערך):

אולי שר התקשורת יעביר את התקשורת הזאת לראש הממשלה ולשרים.

יוסי שריד (המערך):

זה די מאוץ.

משה שחל (המערך):

חברי הכנסת, ניסיון הזמן האחרון חייב היה ללמד את ראש הממשלה, שמי שמבקש להנהיג את המדינה לקראת הכרעות קשות — אסור לו להזניח את דעתו של העם ולהקיע את ציפיותיו. אבל הניסיון של הימים האחרונים מוכיח בעליל, שראש הממשלה לא למד שום לקח, לא למד שום שיעור, לא למד שאסור להכניס כשאין באפשרותך לקיים. הוא חוזר על מה שהוא התחיל בו לפני כמה שנים: עלייה בסולם גבוה וירידה ממנו.

גם בעניין הזה, חברי הכנסת: בתחילה הצעה לחוק חוק, שיאסור על הכנסת הזאת והכנסות הכאות להוריד יישובים; לאחר מכן החלטה מיוחדת, ספציפית, שתקבע את הדבר הזה; ולאחר מכן, בקול דממה דק, החלטה מובלעת, כאשר הנושא המרכזי בדבריו של ראש הממשלה אתמול היה איך להיאחז בקואליציה בכל תנאי ומחיר. שאלת "אל על" בנושא מרכזי, והוכרת הנושא הזה ככדרך-אגב.

חברי הכנסת, ככל שתהא האמת מכאיבה, חטא הוא להקריב אותה על מזבח תשואותיהם של ההמונים הנאמנים

הי"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: המשך הדיון בהודעת הממשלה על המצב המדיני, ואישור צירופו של חבר הכנסת אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה. רשומים לדיון עוד שלושה חברי הכנסת. רשות הדיבור לחבר הכנסת משה שחל, ואחריו — לחבר הכנסת אבא אבן.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, פוליביוס, ההיסטוריון היווני שתיאר את עלייתה של רומי, היה כנראה אבי האמרה: "שלום עם כבוד". במונח זה בדיוק השתמש צ'מברליין בשוכו ממינכן: שלום עם כבוד. ניקסון רצה שלום עם כבוד בוייטנאם, וההמשך הרי ידוע. ולהבדיל, ראש הממשלה — שאני מצטער על שהוא איננו כאן באולם, יש לי כמה דברים לומר לו ולצטט מדבריו — חזר על אותו ביטוי, כאשר חזר לארצות-הברית אחרי הסכמי קמפ-דייוויד, ואמר: הכאנו הסכם שלום עם ביטחון ועם כבוד.

חברי הכנסת, ראש הממשלה, שאינו נעדר זיכרון היסטורי, היה זקוק לשימוש במונחים אלה, מפני שבתוכו הוא יודע, כי ההסכם שהוא חתם עליו אינו מתקבל כהסכם שיש בו ביטחון, יש בהחלט להסס מלהדביק לו את תואר הכבוד, לפחות על-פי תיאור המאורעות כפי שקרו.

חברי הכנסת, ניסיון הזמן האחרון חייב היה ללמד את ראש הממשלה — — —

שמעון פרס (המערך):

סליחה, איפה ראש הממשלה? ואיפה שר החוץ? ואיפה שר הביטחון?

הי"ר מ' כהן-אבידב:

יש כאן שרים, חבר הכנסת פרס. זה לא מן הדין ולא מן החוכמה שראש הממשלה יהיה נוכח.

שמעון פרס (המערך):

נרמה לי שזו נושא מדיני.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

אני מסכים עם אדוני, אבל כל עוד יושבים כאן שרים

חבורת כ"ג, ישיבה פ'

— שאילתות וחשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

משה שחל (המערך):

תיארוני לעצמי שתשאל את השאלה. חזקה עלי שחיכיתי לשאלה זאת.

שר הבריאות א' שוסטק:

מה שאמרת נכון, אבל ראש הממשלה החליט, מפני שאתם הודעתם — — —

משה שחל (המערך):

לא אמת. אדוני השר שוסטק, גם עליך "עבד" ראש הממשלה. שטיפת המוח שהוא עשה השפיעה גם עליך. לא דובים ולא עור, ומידי גם אצט לך, שהיה אפילו דבר שהוא פחות מזה. היתה הצעה של יגאל אלון וזכרוננו לברכה, לא החלטה נפרדת אלא פנייה לנסות לבדוק, וראש הממשלה לא הסכים. הוא לא הסכים, זאת האמת. אני אצטט. עברתי על החומר אחומר והיום. הרי אני רוצה להטיל דופי בראש הממשלה, שבדרך מרושעת הוא רוצה להדביק לאופוזיציה דברים שהיא לא עשתה. אני רוצה רק לומר דבר אחד: לי נדמה, שהמציאות כה קשה לראש הממשלה, שהוא מנסה לבנות לו עולם לא-מציאותי, כדי להשתחרר מהמשגה, מהידידה, מהויתור שהוא עשה כמדידני. שאם לא כן, קשה לי להבין את זה. פסיכולוגית קשה לי להבין את זה. הרי יכול היה לבוא ל"דברי הכנסת", הדברים נאמרו בכיבוד. הוא לא הסכים, הוא לא היה נכון. הוא הפעיל את כל הלחץ שלו. חברת הכנסת גאולה כהן פנתה אליו אז וביקשה ושאלה אותו שאלות, והוא אמר שלא יענה לחברת הכנסת גאולה כהן. הגישו תביעה לבית-הדין של "חרות", מפני שהוא ויתר, והיתה הצעה להפריד, והוא לא הסכים. אדוני שר הבריאות, אני פשוט רוצה לקרוא לפניך מ"דברי הכנסת". אפשר אולי להגיד שיש ציטוט כזה או כזה, אך אני ציטטתי את מר חריף, ואיש אינו חולק על אמינות הציטוטים אשר צוטטו כאן, וגם אתה אישרת אותם, אדוני שר הבריאות. עכשיו.

אקרא מ"דברי הכנסת", מ' 27 בספטמבר 1978. מדברי ראש הממשלה בדיון על אישור ההסכמים. מה הוא אומר? אומר ראש הממשלה: "אז היתה אפשרות שנייה, לומר לנשיא קרט: אנחנו אומרים לך, לאו, לא נסכים להוריד את היישובים, ואז ועידת קמפ-דייוויד היתה מתפוצצת כי ביום, לא היה נתחם שום הסכם, המצרים היו חוזרים לקהיר, אנחנו לירושלים. האמריקנים לווינגטון. ואני כראש הממשלה אומר לכם: יידי ויריבי הנכבדים והיקרים, כלבי פנימה, בשללי, במצפוני, בכל נפשי ידעתי, שאם תתפוצץ ועידת קמפ-דייוויד, לא תעמוד ככך מדינת ישראל לא כאמריקה, לא כאירופה, לא כפני יהדות ארצות-הברית, לא כפני היהדות של ארצות אחרות: לא תעמוד בכך. כולה תואשם".

והוא ממשיך ואומר: וזו התשובה לך. אדוני שר הבריאות: "ובכן, התייעצנו ואמרנו: לא נכרת משום מערכה, לא נתחמק משום אחריות. אתם אינם רוצים להפריד בין שתי ההצבעות — נאחד אותן. נכתוב הצעת החלטה אחת".

משה קצב (הליכוד):

מה זה "אתם"?

משה שחל (המערך):

הוא אומר את זה לשרים, אני מצטער.

משה קצב (הליכוד):

לחברי הכנסת.

משה שחל (המערך):

לא, תסלח לי. חבר הכנסת קצב — — —

מאז ומעולם ושל הנלווים המזדמנים המרעיעים לכל שלטון.

חברי הכנסת, כאשר ראש הממשלה נתקל באמת וראה שאין מחיאות כפיים, שהאמת היא מכאיבה, ושהוא הוא האיש שבהסתנותיו ובציפיותיו הרקיע את ציפיות הציבור, והתקפל מהן לגמרי, הוא מצא לו שיטה חדשה ומקורית, שיטה של שטיפת מוח הציבור, מנוחית לחלוטין מן האמת ומן המציאות: להטיח את האשמה באחרים, לנסות להעליל עליהם, עלילה שאין לה דוגמה בשום מקום, בהנחה שזיכרון הציבור הוא קצר.

חברי הכנסת, אני רוצה לומר, וחבל שראש הממשלה איננו כן, שמי שרוצה לעגן ולשריין את דבריו בחוקים ובהחלטות, אינו אלא אותו אדם, שמפקק אם הוא עצמו יקיים אותם, צר לי, אבל זו עובדה. בגוריון וגולדה מאיר לא היו זקוקים לחוקים ולהחלטות, כדי שהציבור יאמין בהבטחות שלהם. ראש הממשלה, שהבטיח ולא קיים, הוא האיש שמצביע במעשיו ובעצם המהלך הזה, שהוא זיס אותו, שהוא איננו בוטח, שלא מתוך ביטחון בדבריו הוא עושה את הדברים, אלא מפני שניסיון העבר כלבו פנימה מוכיח, כי אין כל קשר בין הבטחותיו לבין המציאות.

ראש הממשלה מצא לו דרך מקורית: את הכול הוא תולה באופוזיציה. רבותי, לא אחפלא אם בעוד כמה חודשים יבוא ראש הממשלה ויאמר, שהוא לא הביא הצעת חוק לכנסת בגלל האופוזיציה, לא בגלל רצונו או חוסר רצונו. כי כמה דברים אמורים?

קראתי היום בעיתון, שראש הממשלה מתכוון להשיב על דבריו של חבר הכנסת פרס בתקיפות רבה. על מה נסמך הדבר? על עובדות? על מציאות? אני קובע בצער, שראש הממשלה לא דיבר אמת בדבריו לפני העם, בכלי התקשורת ומעל דוכן הכנסת, כאשר הוא קבע כעובדה, שהוא הציע לכנסת להפריד בהצבעה בין שאלת הורדת היישובים לבין ההכרעה בדבר אישור הסכמי קמפ-דייוויד. הוא דיבר לא-אמת.

משה קצב (הליכוד):

— — —

משה שחל (המערך):

תן לי לומר את דברי עד הסוף. הסכת ושמע.

חשבתי שזיכרוני בגד בי, אולי טעיתי, אבל הנה, אצטט לכם כמה דברים. ב' 25 בספטמבר 1978, כשאמר שפורסם עליידי מר חריף, וזמר חריף, כשהוא מפרסם מאמרים, זה כאילו פרוטוקול של ישיבת הממשלה, מלה במלה — הוא אמר את הדברים האלה: "שני השרים" — הכוונה לשרים הורביץ ושושטק — שהצביעו נגד, נימקו את התנגדותם בכך, שמן הראוי, לדעתם, להציע לכנסת שתי הצעות נפרדות: הצבעה על הסכם המסגרת והצבעה נפרדת על עניין הורדת היישובים. משנתתה הצעתם, לאחר שראש הממשלה החליט לאחד את שתי ההצבעות, הצביעו נגד שתי ההצעות כאחת. אלה הדברים שהיו, וראש הממשלה צריך היה לדעת — — —

שר התקשורת מ' צפורי:

— — —

משה שחל (המערך):

הוא לא הסכים לחלק את ההצבעה.

שר התקשורת מ' צפורי:

— — —

— שאלחות והשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירופו של ח"כ אהרן אהון לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

יוסי שריר (המערך):

חבר הכנסת קצב, מה זה משנה?

גאולה כהן (התחיה):

משה קצב (הליכוד):

משה שחל (המערך):

חבר הכנסת קצב, ראש הממשלה אינו יכול ליהנות משני עולמות — גם למלא, כביכול, תפקיד של ראש ממשלה, וגם לנער את חוצנו מאחריות. חייב להיות לו אומץ הלב להגיד: לא היתה ברירה, לא היה מנוס, נכנעתי. מי מכס איננו זוכר את ההבטחה של השרים, שנשבעו, שנדרו נדר, שהם לא יסכימו אפילו לדון על פינוי ימית? מי איננו זוכר שראש הממשלה אמר לילדי נאות-סיני, שלעת וקנתו הוא יבוא לגור שם, שהוא יתחל במקום הזה? אותו ראש ממשלה חזר ואמר, שהוא הביא שלום עם כבוד וכיטחון לעם הזה. הוא איננו מוכן לעמוד באחריות המוטלת עליו ולהגיד את האמת לציבור.

משה קצב (הליכוד):

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת שחל, זמן מוגבל לשמונה דקות. בבקשה, אל תשיב על קריאות-הביניים. לא אביא את קריאות-הביניים בחשבון.

משה שחל (המערך):

לא אשיב, ואבקש שלא יהיו.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

אני אפסיק אותך.

משה שחל (המערך):

אומר ראש הממשלה: "אנחנו לא מקבלים היום הכרעה חד-כדורה, שאינה מוטלת בשום ספק — לא מתחיל משאומתן על שלום, וכל מה שהוסכם בקמפ-דייוויד בטל ומבוטל. זה לא מהנחתי, זה לא מהשערתי, זה כתוב: null and void."

עכשיו אני מגיע לקטע שבו הוא פונה לאלון, מה אומר ראש הממשלה? — "ידידים יקרים, חבר הכנסת יגאל אלון הציע הצעה. משלו. אני הייתי מבקש ממנו שיסכים שלא להעמיד אותה למניין. לא חשוב עניין רוב או מיעוט: יש לנו רוב. אסביר מדוע. דע לך, חבר הכנסת אלון, שאם היום לא תהיה הכרעה חד-כדורה, יש לי חשש בלב — אני מדבר בכנות. לא ביטחון אבל חשש — שמישהו ישתמש בכך כסיבה, לפי דעתו, או לפי הערכתו כאמתלה, ולא יפתח במשאומתן כפי שכחוב במסמך. אז החשש הגדול ביותר שלי — הרי כולנו רוצים במשאומתן — שיהיה אז צורך במושב מיוחד של הכנסת כדי לבטל את ההחלטה הזאת, ואל תעשה זאת".

רכותי חברי הכנסת, מנין עזות המצח? מה הניסיון הנואל הזה להדביק לנו, בדבריו של ראש הממשלה, דברים שלא היו? אני בן ואומר דבר אחד: יש יטחנות בשטיפת המוח, יש התחמקות מאחריות.

משה קצב (הליכוד):

בבקשה חזור על הצטיטה.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת קצב, אתה מאריך את נאומי.

יוסי שריר (המערך):

אולי תסביר מה היתה הצעת אלון?

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת שריר, ביקשתי שלא להפריע.

משה שחל (המערך):

אומר ראש הממשלה להצעה של אלון, שלא היתה החלטה. שלא להוריד את היישובים, אלא היתה החלטה לבקש מהממשלה שתחזור עוד פעם אחת ותנסה לשכנע שלא להוריד את היישובים. לך הוא לא הסכים. אז ראש הממשלה בא ומעליל עלילות. כיום העצמאות, מאשים האשמות על ימין ועל שמאל, מפלג את העם, מנסה להדביק לנו תוויות. יקום ראש הממשלה ויהיה אחראי למעשיו, יהיה לו אומץ הלב.

אני רוצה לסיים ולומר לכם דבר אחד. חברי הכנסת, מותר לראש הממשלה לחשוב שזה היה הסכם טוב. אני, אומנם, לא הייתי משתמש במלים שלו, שהוא שמח מאוד ליום שבו ביכולתו למלא את ההסכם. ראייתו גם את העצב. כל אחד מאתנו יכול לחשוב כפי שהוא רוצה, אבל השמחה הזאת קצת נפלאה מבינתי: אבל, אין מנוס אלא להגיע למסקנה, שהרעיון היסודי שהנחה את ראש הממשלה בבסיס ההסכמים האלה לא היה אלא מלכוד אידיאולוגי של ראש הממשלה. הוא הניח הנחה, שאם הוא יוותר על כל סיני — הוא יקבל את כל יהודה ושומרון. המדיניות שלו היום היא: טובים שני הדברים כאחד, ויתרנו על כל סיני, והוא יוותר על כל יהודה ושומרון.

אני מסיים.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

זו הפעם השלישית שאתה מסיים.

משה שחל (המערך):

אחזיר את הזמן הזה בפעם אחרת. תתחשב בעבודה הרבה שעשיתי, בהכנת החומר.

מדוע אני אומר את הדברים? — מפני שזה היה ראש הממשלה מנחם בגין, שבא אלינו כאן בטענות, שהוא אמר את הדברים ב־22 בספטמבר 1978. הוא אמר, שאם בבחירות ביהודה ובשומרון ובצפון-העזה, במסגרת מתן השלטון העצמי, ייבחרו תומכי אש"ף, תסכים ישראל לשאת ולתת עמם. "הדבר עלול לקרות: יהיה עלינו לטול על עצמנו את הסיכון". אני את זה אמר מנחם בגין, והוא מנסה להחזיק מאחריות. אני קורא לראש הממשלה, שיהיה לו אומץ שלא להתפלס, שלא להתחנך, להגיד לעם את האמת. את זה אפשר לדרוש מראש הממשלה — שלא יתחבא מאחורי דברים, שאין להם בסיס ואינם מציאותיים. בהנחה שהעם הזה הוא מטומטם, ומוכן להאמין לכל שקר שמספרים לו, בבקשה, את זה אל יעשה ראש הממשלה.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אבא אבן, ואחריו — לאחרון הנואמים, חבר הכנסת יוסף רום.

אבא אבן (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כולנו זוכרים שבי-25 בספטמבר 1978 הודיע ראש הממשלה לכנסת הודעה ברורה: בלי הורדת היישובים כסיני ובפתח-תרפיה אין תווה שלום. ראש הממשלה הודיע כעורה ברורה, כי בלי הורדת היישובים אין תווה שלום. מכאן, מתברר, אדוני היושב-ראש, כי אילו הצביעה הכנסת בנפרד — שלום לחוד והורדת היישובים לחוד, היא היתה נתפסת לתרגיל של צביעות ומרמה. להצביע

חוכרת כ"ג, ישיבה פ'

— שאלות ותשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירופו של ח"כ אהרן אהרן לממשלה כתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

העומד להשתרר בכל מהלכי הדיון בין ישראל למצרים. לא מקרה הוא, ששניים, מאלה אשר ניהלו את המשאומתן בקמפ-דייוויד בשם ממשלת ישראל, הסתלקו מהממשלה דווקא כאשר לא ראו כל אפשרות להגיע לשום תוצאה על-יסוד ההנחיות והפירושים אשר קבע ראש הממשלה.

כנסת נכבדה, ממשלה המכבדת את תבונתו ובגרותו של עם ישראל. לא היתה באה לפני העם במסכת זו של נחמדות סרק. ממשלה כזאת היתה אומרת בגלוי: לפנינו חזות קשה. הושג שלום עם מצרים, וכמהלכו נאלצנו לוותר על כל השטח אשר עמד לוויכוח ולהכרעה. יירש מאמץ גדול ומפקד כדי להבטיח את אותם גבולות בנייהגה שישראל זקוקה להם וזכאית להם בגזירות האחרות. נעשה את המאמץ הזה להבטיח גבולות בנייהגה. אך מי שסבור שנוכל להכתיב שלום לפי רצונו הבלעדי, תוך סיור מראש והדווקא לשום פשרה, מי שסבור כך — מתחייב באחיות עיניים אכזריות ביותר, אשר אחריה מפחית-נפש ורפיון ידיים ואכזבה מייאשת.

ועוד סתירה: חברי הכנסת, הממשלה שכנעה את עצמה, כי לדגם הזה של שלום עם מצרים אין שום השלכות או מוסר-השכל לגבי העתיד. אולם היא שכנעה רק את עצמה, וגם זה בקושי. אם אתם סבורים, כי שלום עם מצרים ושלום עם עמים ערביים אחרים אלה סוגיות נפרדות לחלוטין, שלא הרי זה כהרי זה — מדוע תבנתם בהסכם קמפ-דייוויד את הסעיף, שהעקרונות של ההסכם עם מצרים צריכים לחול על חוזה שלום בין ישראל לכל אחת משכנותיה? כך כתוב באותו ההסכם.

שר המשפטים מ' נסים:

חבר הכנסת אבא אבן, תשלים עוד שתי מלים: as appropriated — לפי המתאים. את זה אינך קורא. בכל הכבוד, מייד לאחר מכן יכתוב — לפי המתאים.

אבא אבן (המעריך):

"לפי הנסיבות", כן. אולי זה מסייג, שממשלה אינה צריכה להתחסס לויתורו כולל. אך ללכת מזה ולומר: כאן — העיקרון הוא ויתור מלא, כאן — אף שעל, אף מילימטר, זה לא מתחייב עם שום פירוש סביר של ההסכם. על כל צעד וצעד ושל הפסדת הממשלה כמלכוד של סתירה בין המדיניות שהיא נוקטת וכין ההסכם אשר היא חתמה עליו. הדרך היחידה היא לנטוש את העמדה הנוכחית — "תפסת מרובה לא תפסת", גם לא להיגרר להתקפלות טריטוריאלית סטטוטית, כפי שנגררה ממשלה הפעם. אלא לגבש מדיניות המביאה את הרצוי והמצוי לידי הרמוניה. את השלום ואת הביטחון לנקודת איזון, את הזכות לגבולות בנייהגה לידי עימות חיובי עם מושג המדינה היהודית והדמוקרטית: סיכומו של דבר — מדיניות של תכלית וחזון במקום מדיניות של הצהרות חסרות אמת וחסרות שחר.

הביקורת על מדיניותכם איננה ממוקדת בעיקרה בשיקולים של מדיניות החוץ בלבד. אומנם, אי אפשר ליישב את המדיניות הזאת של "אף שעל" עם שאיפה להבנה עם מצרים. עם ארצות-הבית. עם גורמי חוץ כלשהם, עם דעת קהל יידישית ואף עם פני כדור הארץ, אבל אתם הולכים לא רק בלי אלה; הגרוע ביותר הוא, שאתם הולכים גם בלי שעם ישראל כולו הולך אתכם. יותר אורחים במחנה הציוני הצביעו "רק לא לכויד" מאשר הצביעו דווקא לרשימת הליכוד, והציבור הגדול והרב כמצדו כאן שולל מעיקרו. דבר בלתי-רצוי, את תוכניתכם להעמיד את מדינת ישראל על צירוף כפוי של שני גורמים — מדינת ישראל היהודית, הציונית, העברית, הדמוקרטית, ו-1,300,000 חושכים שאינם רוצים את דגלנו, את שפתנו, את ציונותנו, את זיכרונותינו, את חלומותינו

על הישג ולא על מחירו, להצביע על יתרון ולא על הקורבן המתבקש ממנו, להצביע על הסכם בין-לאומי ולא על אחד מתנאי ההכרחיים — מעשה כזה היה מבטיח על הכנסת קלון אינטלקטואלי וחרפה מוסרית. על כן, הגורמים האחראיים בכנסת, בראשם המעריך, אשר מצעו את התעלול הזה, ראויים לתעורת כבוד ולא לכתב אישום.

חברי הכנסת, לא הייתי נדרש כלל לסוגיה הזאת אילו האמנתי, כי היא נחלת העבר. ככל שהוויכוח הקנטרני הזה, שראש הממשלה מעלה מדי זמן בזמנו, ירד במהרה לטמיון — הרי זה משוכך. אולם, לצערי הגדול, יש כאן סימן לבאות: יש כאן הלך מחשבה גם לקראת העתיד. הממשלה, מעלה, באמצעות נאומי של ראש הממשלה מאתמול, רגם של מדיניות, אשר כולה היתה ואחיות עיניים והירתעות מאמירת האמת — צירופי מצבים, אשר אין להם תכלית ואין להם קיום ואין להם סיכוי.

למשל, מה אומרת הממשלה? — היא אומרת: השגנו שלום עם מצרים על-ידי מאה אחוזים של ויתור טריטוריאלי; אחתה ואילו נשיג שלום עם שאר מדינות ערב על-ידי אפס אחוזים של פשרה טריטוריאלית. אומרת הממשלה: כיוון שהורדנו יישובים והרסנו בתים — אגב, בצורה פרועה ושלוחת-סרסן כימית — סימכו עלינו שלא נדון בעתיד בהורדתו של שום יישוב. כפי שלא נתאפק מהקמתו של שום יישוב מפוקפק. אומרת הממשלה לחושבים הפלשתינאים ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה: כואו למשאומתן על האוטונומיה, אך דעו לכם כי האוטונומיה, מבחינתנו, היא פרוודור המוביל לסיפוחם של כל מאת אחוזי השטחים. אף-על-פי-כן — אהלן וסהלן, כואו לשלב הראשון, אשר אחריו תבוא השחלטותנו המוחלטת על כולכם. אומרת הממשלה: כואו נכבד את הסכמי קמפ-דייוויד ונעלה את תביעתנו להחלת הריבונות הישראלית על יהודה ושומרון וחבל-עזה, אולם אל נדבר על הסעיף האופרטיבי. ביותר שבהסכמי קמפ-דייוויד, אותו סעיף הקובע, שבאמצעותו ויתר מנחם בגין על זכות ישראל לקבוע לבדה את מעמד הסופי של שטחי יהודה, שומרון וחבל-עזה.

אני חוזר: באותו סעיף הוא ויתר על זכותה הבלעדית של מדינת ישראל לקבוע את מעמד הסופי של אותם שטחים, שהרי כתוב במפורש, כי המעמד הסופי של יהודה ושומרון וחבל-עזה ייקבע במשאומתן והסכם בין ישראל, מצרים, ירדן והנציגים הנבחרים של תושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה. אני הייתי שואל את ראש הממשלה, אילו כיבד אותונו בנוכחותו בוויכוח הזה: מדוע אתה מתחמק מציטוט הסעיף הזה בכל פעם שאתה משנן את הסכם קמפ-דייוויד מלה מלה, שורה, שורה, בדקוהו כואו באותו של עם יידיש? קיבלת התחייבות — לפי דעת, אמיצה ונועזת — לאמור, שגורל המדינה המשפט, הריבונות של אותם שטחים אינו נתון כלל להכרעה ישראלית בלעדית, קביעת גורלם של שטחים אלה מופקדת בידי פורום, אשר שלושה מחבריו הם ערבים. על כך משיבה הממשלה: כן, אבל נעלה תביעה; נעלה תביעה להחלת הריבונות. רבותי, בפני מי תעלו את התביעה הזאת? בפני הנשיא מובאק? בפני המלך חוסיין? בפני אלה שייבחרו על-ידי תושבי שכם, רמאללה ואליבירה? הם ישמעו את טעונכם המלומד ויפסקו בהתבונה; ששטח אשר 98% מתושביו הם ערבים פלשתינאים — חלק מאותו עם פלשתינאי אשר ראש הממשלה דיבר על זכויותיו הלגיטימיות — שכל השטחים הללו יעברו לריבונות ישראל?

סיכומו של דבר, ההסכם קמפ-דייוויד ומדיניות הממשלה רחוקים זה מזה מרחק אסטרונומי, וזוהי אחת מסיבות הקיפאון

— שאלות ותשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן אהן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

נעשה פה ניסיון להתנער מאחריות להחלטות הגורלות שקיבלה הכנסת בעקבות הסכמי קמפ-דייוויד. אני רוצה להזכיר לכנסת — — —

יוסי שריד (המערך):

מי עשה את הניסיון הזה?

יוסף רום (הליכוד):

אני תיכף אזכיר לך. ביוצאו ממחנה קמפ-דייוויד הודיע ראש הממשלה מנחם בגין, שהושג הסכם, ושהוא יביא אותו לאישור הכנסת בשתי הצבעות: הצבעה אחת על הסכם השלום, והצבעה שנייה — על הרשאה לממשלה לפנות את היישובים. מייד עם ההודעה הזאת — וזה עוד לפני שהדבר בא לדיון בכנסת, וידידי חבר הכנסת משה שחל, שציטט כאן מ"דברי הכנסת", מצטט דברים שנאמרו בשלב מאוחר יותר, אני מדבר על השלב המידיי לאחר הסכם קמפ-דייוויד — כשראש הממשלה הודיע על ההפרדה של ההצבעות, הודיע ראש האופוזיציה, שראש הממשלה כעצם מנסה להטעות את הציבור — ואני מנסה לבחור את המלים.

אבא אבן (המערך):

זה נכון.

יוסף רום (הליכוד):

ראש האופוזיציה האשים את ראש הממשלה בכוונה להציג מצב, שלפיו כאילו בקמפ-דייוויד הביא ראש הממשלה את השלום. והכנסת, בהצביעה נגד הסעיף השני על הורדת היישובים — היא זו שתחבל בשלום: הכנסת היא זו שתטרף את הסכם השלום על-ידי ההחלטה שלא להוריד את היישובים.

ראש הממשלה מ' בגין:

המערך אמר את זה.

יוסף רום (הליכוד):

המערך אמר זאת. המערך האשים את ראש הממשלה בכוונה להציג בציבור, שהמערך ככנסת הוא הנותן את ידו להורדת היישובים, בעוד ראש הממשלה הוא מכיבא השלום.

יוסי שריד (המערך):

למה התנגד ראש הממשלה להצעת אלון?

יוסף רום (הליכוד):

רגע אחד, עדיין לא הגעתי להצעת אלון. נלך שלב אחר שלב. כרגע מדובר על שכתוב ההיסטוריה ועל ניסיון לשנות את מה שהיה. כאן כדאי לזכור, שאת הטענה הזאת אחם השמעתם, ואז ראש הממשלה הודיע, שבעקבות העמדה הזו הוא לא — — —

מיכאל כריזר (המערך):

הוא עובר לנאות-סיני.

יוסף רום (הליכוד):

— — — הוא לא יטען, שהאופוזיציה מחבלת בהסכם השלום. כפי שהיא טוענת כאן —

מיכאל כריזר (המערך):

האם ראש הממשלה היה בקמפ-דייוויד או לא היה?

יוסף רום (הליכוד):

— — — אלא הוא יקבל את איתוד ההצבעות.

חשוב שנדגיש נושא שכולנו חייבים להיות ערים לו, שבעצם הכנסת והממשלה פעלו תחת אולימטוס של הנשיא סאדאת. היה אולימטוס של הנשיא סאדאת, שאם לא יאשרו

ואת דפוסי חברתנו. אין על פני כדור הארץ כולו אף מדינה חופשית אחת המחיימת לפי המתכון הזה: למעלה משליש מתושביה, כראשיתו של מהלך, אינם רוצים להיכלל בה. אינם שותפים לשום זיכרון, לשום חלום ולשום רחש של נאמנות.

אומרים דוברי הממשלה: כן, אך יהודה, שומרון וחבל-עזה הם מעבר לכל מהלך מדיני מטעמי ההיסטוריה. שלא כסיני — דברים שאין להם יסוד. המלה "סיני" מהדהדת דווקא בחלל ההיסטוריה בעוצמה כזאת, אשר אין כל אפשרות לפתוח את פרק התהוותו של עם ישראל בלי שהדמיון יגלגל אותנו חזרה לאותם מרחבי מדבר, שם נולד ישראל מקבוצת שבטים לעם. דווקא וזהי בשורת סיני. אם כן, השאלה איננה היסטורית. כאן היה צורך להפריד בין היסטוריה לבין סיכויי העתיד. הצורך הזה איננו פוקע כאן.

מכיוון שנדרשתי לנושא הזה, הערה אחרונה, אדוני הישבר-ראש, לגבי הנושא השני אשר נדון בדיון הזה. השאלה לגבי "אל על" איננה קרושת השבת, אשר יש לקדש אותה. אך כאשר יש שירותי ביטחון, שירותי חשמל ושירותי בריאות ועבודה הכרחית, כלומר כל מיני מהלכים אשר אין ההקפדה הזאת חלה עליהם, כלום אין הממשלה צריכה לשאול את עצמה, שמה מגיעה למפעל הגדול והאדיר הזה זכות להיכלל באותה רשימה מכובדת? כלום אין זאת השאלה?

אנחנו סבורים, שיש לפתור את הבעיה הזאת לא על-ידי התרפקות על זיכרונות מהעירייה היהודית, אלא על-ידי מחשבה לאומית ישראלית בסוגיה הזאת היום. אנחנו עדים להתפוררות כל מרכיבי הקונסנסוס בתחום המדיני, החברתי והרוחני, והמסקנה ברורה: יש להפיל את הממשלה הזאת ולא להצטרף אליה.

הי"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחבר הכנסת אבא אבן. אחרון הנואמים הוא חבר הכנסת יוסף רום.

יוסף רום (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, החלטת הרוכב בכנסת והחלטת הממשלה חייבו את מדינת ישראל, כמדינה דמוקרטית, לבצע את השלב האחרון של הנסיגה מסיני. ההפרות התמורות של מצרים פגעו באווירת האמון. ההפרות האלה סיכנו בעבר את תהליך השלום ומסכנות אותו גם כהווה, ולפיכך הצעתי, והציעו עוד חברים, לדרות את מועד הנסיגה, כדי לוודא שאכן מצרים מתויבת לבצע את חלקה בהסכם השלום.

מצרים עשתה כמה צעדים כדי לתקן אותן הפרות. אבל החשש לגבי המשך הפעולה המצרית קיים בלבנו, אלא שהחלטות הממשלה והכנסת מחייבות אותנו לתת את מלאו הסיכוי להמשך תהליך השלום, והיום עלינו לקבל את ההחלטה הזאת.

הכאב והטראומה שכולנו עברנו עם פינוי היישובים וסיני הם תופעה שנצטרך להתמודד איתה, ולדעתי מותר לנו לומר שעברנו את השלב הזה בצורה מעוררת כבוד, וכל הכבוד לעם ישראל, כי בכל עם אחרי טראומה כזאת היתה מלווה בהתנגשויות ובשפיכות דמים. עובדה היא שעם ישראל התנהג, למזלנו, וכל הכבוד לצה"ל שאכן גילה התאפקות והראה דרך לפעולה, שלא הביאה חס וחלילה לשפיכות דמים.

נסתיים פרק נוסף בתולדות ישראל בסיני, ובנסיבות הלאומיות והבינ-לאומיות צריך עם לדעת גם לסגת, כדי להבטיח ולבצר את עתידו.

חוכרת כ"ג, ישיבה פ'

— שאילתות ותשובות; הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

ראש הממשלה הכריז, שיהיה חופש הצבעה לכל חבר כנסת בסיעתו, וכל אחד יצביע לפי מצפונו.

שבח וייס (המערך):

על זה לא צריך להכריז.

גאולה כהן (התחיה):

המערך באמת חטא. יש חוטא ויש מחטא. הוא חטא, והיה מי שהחטיא אותו.

מדרכי גור (המערך):

חוץ מזה נאמר פה בכנסת, שזה לא היה תחת, לחץ מצד שום גורם. זה נאמר בפירוש.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אתה מאשים את ראש הממשלה?

יוסף רום (הליכוד):

העובדה ההיסטורית היא, שהנשיא סאדאת העמיד דרישה אולטימטיבית לכנסת, והכנסת קיבלה דרישה זו להורדת היישובים, ואין להאשים פה אלא את עצמנו, את כל חברי הכנסת שהצביעו וקיבלו את ההכרעה. בבקשה, תקבלו את האשמה הזאת.

נתקבלה החלטה, ברוב גדול של הכנסת והממשלה, לבצע את הנסיגה עלימנת לקדם את השלום עם מצרים. בכך נתקבלה החלטה שלש את מלוא המחיר, תוך לקיחת הרבה סיכונים, כדי לתת את מלוא הסיכוי לתהליך השלום. רבים מקווים, שאכן ביצוע ההסכם ימנע סכנת מלחמה בגבול הדרומי לתקופה ארוכה. היום חשוב להביא לידיעת הציבור, שאנחנו רואים בפעולות שנעשות במצרים ובדיבורים שנשמעים בתוכה, שמצרים פועלת לחזור לתפקיד מרכזי בין מדינות ערב. קשה לראות כיצד הדבר הזה ייעשה ללא פגיעה ביחסים עם ישראל, ללא הקצנה בעמדות מצרים בנושא הפלשתיני, ואז, האם אכן תצליח מצרים להישאר מחוץ למעגל העריונות לתקופה ארוכה? זאת היא השאלה. ועלינו להכין את העם ואת עצמנו לקראת הכאות, לחץ ולאמץ אותו ואת עצמנו לקראת כל ההתפתחויות האפשריות.

מצד המצרים יש אי-נוכחות לפשרה ודרישה אולטימטיבית לאוטונומיה לפי האפיונים שלהם, אפיונים של הגדרה עצמית, שהיא בעצם המבוא למדינה ערבית פלשתינית, מדינה אש"פית שתלחם להרס ישראל. כל זמן שזאת היא העמדה של המצרים, ישראל לא תוכל לקבל אותה. ואז יש סכנה של לחצים הולכים וגדלים, הן מצד מצרים והן מצד ארצות-הברית, ואז אנחנו נעמוד למבחן.

אבל כשאנחנו מדברים על המבחנים הצפויים למדינת ישראל בעתיד, כשמדברים על נושא האוטונומיה ונושא היישובים ביהודה ובשומרון, מציגים בפנינו את מה שאני קורא "הגולם הדמוגרפי", מציגים את הסכנה שבהקמת יישובים בלב היישוב הערבי. אני מבין את ההיגיון של ההפחדה הזאת. אנחנו חיים בארץ-ישראל, יהודים, ערבים ודרוזים, ועלינו להיות כאן יחד. זהו גור-הדין של ההיסטוריה. לפיכך עלינו לדעת איך להיות יחד. לא ייתכן לבוא בדרישות להפרדה, לתחומי יישוב נפרדים ליהודים, למוסלמים, לנוצרים ולדרוזים. מעלים בפנינו את "הגולם הדמוגרפי", מזהירים אותנו, כנאומים של דוכרי האופוזיציה, שיש סכנה לרוח היהודי בארץ-ישראל. שעד שנת 2000 ישנתה המאזן, וחלקה של האוכלוסייה הלא-יהודית יגדל ואף יגיע לרוב. כל אלה הפכו ל"גולם הדמוגרפי" המפחיד, ההופך לגורם כבדן מדיני — והפחדה מדינית. כולנו מכירים את המשחקים בנוסחאות

שתי ההצעות — זאת אומרת, אם לא תאושר ההצעה לגבי הורדת היישובים — אין הסכם קמפ-דייוויד.

יוסי שריד (המערך):

למה ראש הממשלה אינו אומר את זה?

יוסף רום (הליכוד):

מי אמר לך שהוא אינו אומר את זה?

גאולה כהן (התחיה):

הוא לא אמר כך.

יוסף רום (הליכוד):

למען הדיוק אני רוצה להפריד בין הוויכוח המהותי על ההסכם לבין נהלי ההצבעה, ואיני רוצה להיכנס לבחינת ההיסטוריה. למען הדיוק צריך להיאמר — — —

גאולה כהן (התחיה):

למען האמת.

יוסף רום (הליכוד):

למען האמת והדיוק צריך להיאמר, שלאחר שראש הממשלה יצא ממחנה קמפ-דייוויד והודיע את ההודעה לגבי שתי ההצעות הנפרדות, המערך התנגד לכך.

גאולה כהן (התחיה):

לא היה לכם רוב? למה לא הפעלתם את הרוב הזה? היה לכם רוב.

יוסף רום (הליכוד):

אני מצמצם את דבריו כרגע רק לגבי העובדות ההיסטוריות. הנוגעות לנהלי ההצבעה.

ידוע היה לכולנו, שקיים האולטימטום של הנשיא סאדאת, שאם לא יורדו היישובים — אין תוקף להסכם. אבל הכנסת הייתה יכולה לקחת על עצמה את האחריות ולומר לסאדאת — אנו לא נכנעים לאולטימטום שלום — כן: הורדת היישובים — לא. אני מאמין, שגם אז היה נמשך המשא-ומתן, וייתכן שניתן היה להגיע להסכם ללא הורדת היישובים כתנאי-מאוחר יותר.

זוכר אני, שבאותו ערב ארוך של דיונים שוחחתי עם מר פרס ועם חברים רבים כמערך ועם יגאל אלון ו"ל. שרצה בהפרדת ההצבעות — אבל מר פרס ומפלגתו לא הסכימו.

העובדה היא שהדבר כך קרה. העובדה היא, שהכנסת פעלה תחת אולטימטום של הנשיא סאדאת, והכנסת והממשלה החליטו ברוב דעות גדול לקבל את הדרישה הזאת ולהוריד את היישובים. זה מחייב את כולנו, אף שדעותינו היו שונות באותה תקופה. דעותינו היו שונות, ואנחנו אמרנו אותן. אבל הרוב בכנסת הוא שהחליט.

יוסי שריד (המערך):

אתה רוצה להגיד לנו, שהממשלה פעלה תחת דיקטט של סאדאת?

יוסף רום (הליכוד):

חבר הכנסת שריד, אני רוצה לומר שהממשלה ואתם, אתם פעלתם תחת ההיסטוריה של "שלום עכשיו" ודרשתם החלטה מיד.

מדרכי גור (המערך):

מי היה בממשלה?

יוסף רום (הליכוד):

האמת היא — ריש לומר זאת — שהיה חופש הצבעה.

— שאילחות וחשוכות; הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

המאמצים לכך, לפעול למען אותה סממה חשובה: "עם אחד ביחד". הדברים שראינו בכמה אירועים בעת האחרונה הם מדאיגים ביותר. מעשים אלו נעשו על-ידי מיעוט קטן. אני בטוח שהמיעוט הזה יוכה לגינוי מצד כולנו. אמרתי פעמים רבות שאסור להכליל, שאסור להקיש מפעולה של מיעוט ולהאשים עדה שלמה או ציבור שלם. על השר און, במייצג תנועה חשובה, לפעול במסגרת משרדיו ובמסגרת הממשלה כדי שהסממה "עם אחד ביחד" תוגשם.

היו"ר מ' סבירור:

תודה לחבר הכנסת רום. רשות הסיכום לראש הממשלה.

ראש הממשלה מ' בגין:

אדוני היושב-ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת, עולה על הבמה חבר הכנסת פרס ודורש להקריש את הדיון לעתיד, אך את המחצית הגדולה יותר של דבריו הוא מקדיש לעבר, אין פלא — לגבי העתיד אין לו מה לומר זולת האנטי-תיזה הציונית, שלפיה ליהודים אסור להתנהל באזורי ארץ-ישראל שבהם חיה אוכלוסייה ערבית צפופה.

בשומעי את ההשקפה הזאת אני נזכר במאה שנות התיישבות יהודית, ואני שואל את מר פרס ואת חבריו: לו השקפה זו היתה מקובלת בעם ישראל ובתנועה הציונית לפני מאה שנה, לפני חשעים שנה, שמונים שנה, שעבים שנה ועוד — מה היה עמנו היום? פתח-תקווה וראשון-לציון לא היו קיימות. הן הוקמו באזור שבו קיימת היתה וחיה אוכלוסייה ערבית צפופה. זיכרון-יעקב וראש-פינה לא היו מוקמות. משום מה? הן הוקמו בתוך אוכלוסייה ערבית צפופה. תל-אביב לא היתה קיימת, משום שהיא הוקמה על-ידי יפו, רובה ככולה מאוכלסת ערבים. היישוב היהודי בחיפה לא היה קיים, משום שהוא החל להתנהל בחיפה שהיתה כפר גדול, רובו ככולו מאוכלס ערבים.

ואני עובר לתקופה אחרת: "חומה ומגדל". היכן הוקמה חניניה, מר פרס? לא בתוך יישוב ערבי צפוף? אני רוצה לשאול את ידידי חברי מפ"ם: על אדמת מ' הוקם היישוב ברעם? אני רוצה לשאול: מה קרה בעמק-יזרעאל?

שולמית אלוני (המערך):

אתה רוצה לגרות אותם?

ראש הממשלה מ' בגין:

מה קרה בעמק-חפר, כאשר היה שימוש במשטרה הבריתית, כדי להוריד מאדמות אלו אריסים ערבים?

אלעזר גרנות (המערך):

שלוש פעמים שילמו בעד הקמת עמק-חפר.

רב זכין (המערך):

— — —

ראש הממשלה מ' בגין:

לא את Absentee Landlords, אלא את עובדי האדמה עצמם.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

ראש הממשלה מ' בגין:

חבר הכנסת ביטון, אתה היית אז בארץ? אתה יודע משהו? לו היתה התאוריה של מר פרס מתקבלת, לא היתה התיישבות בארץ.

אריה נתמקין (המערך):

דמוגרפיות ובהשלכות דמוגרפיות. הייתי מציע לכולנו להסתכל קודם-כולן בעובדות. יש לנו עובדה של חיים משותפים בארץ-ישראל המערבית משנת 1967 עד 1982, 15 שנים.

שבח וייס (המערך):

אתה קורא לזה חיים?

יוסף רום (הליכוד):

15 השנים האלה הן תקופה משמעותית לכל תחזית דמוגרפית. העובדה האמיתית והפשטה היא, שבשנת 1967, היחס בין יהודים ללא-יהודים, בארץ-ישראל המערבית היה 65% יהודים לעומת 35% לא-יהודים. בשנת 1981 — זאת השנה האחרונה שיש לנו סקר דמוגרפי על-אודותיה — נאשר אותו יחס, 65% יהודים וכ-35% ערבים. אלה העובדות. ואני מציע לכולם ללמוד אותן ולא להפחיד את עצמנו ב"גולם דמוגרפי". משנת 1967 עד 1982, במשך 15 שנים, לא השתנה המאזן הדמוגרפי אפילו באחוז אחד, ודווקא ב-18 השנים הבאות, מ-1982 עד שנת 2000, פתאום יתהפך המאזן הדמוגרפי והיהודים יתפכו למיעוט? זו הטעיה של של הציבור, זו הטעיה של עצמנו, זה שימוש מטעה בנוסחאות מדעיות שתוצאות התיישובים שלהן תלויות בהנחות ובנתונים, ואסור שתוצאות כאלה ימששו בסיס להחלטות לגבי העתיד הפוליטי של ארץ-ישראל ושל עם ישראל.

עלינו לומר, שהאוטונומיה היא פתרון מתאים לממשל לערביי יהודה, שומרון וחבל-עזה, כאשר בארץ-ישראל, פלשתינה, פלסטין, שמבחינה גיאוגרפית זו הארץ משני עברי הירדן, כבר קיימות שתי מדינות: מדינה ערבית, שהיא ירדן, ומדינת ישראל. כך שיש מדינה ערבית בפלסטין, בפלסטין, בארץ-ישראל, והיא ירדן, ויש מדינה יהודית, מדינה ליהודים, שהיא מדינת ישראל. ומדובר כאן לא על הגדרה עצמית לערביי ארץ-ישראל, לערביי פלסטין, אלא על הקמת מדינה ערבית נוספת על המדינה הקיימת. כי אכן, כל חושבי ירדן הם ערביי פלסטין; לא רוב החושבים — ערבים — כל חושבי ירדן הם פלשתינאים.

רצוני להתייחס להכרזת ראש הממשלה לגבי הודעת היישובים. אני מציע לכולנו, שלא לזלזל בהכרזות. יש חשיבות רבה להכרזה שנאמרה בפני הכנסת, ומתקבלת באישור הכנסת. המבחן של ההכרזה הזאת הוא כביצוע, ובעיקר בהקמת יישובים נוספים, בהרחבתם ובביסוסם של היישובים בכל רחבי ארץ-ישראל.

אנחנו נמצאים עתה בתקופה של פסק-זמן, כוצע השלב האחרון של הנסיגה מסין, ועד להמשך התהליך ועד לפעולות נוספות באזור יש לנו פסק-זמן, שאננו יודעים את משכו. עלינו לנצל את פסק-הזמן הזה, לחזק בזמן הזה את חברתנו ואח כלכלתנו. יש צורך להתמקד בנושאי הפנים. כרגע יש צורך לפעול בנושא של עם אחד ביחד. ראינו סימנים מתחילים של פירוד ביישוב, ויש חשיבות רבה לפעולה בנושא זה. חשוב מאוד לפתח את הכלכלה הישראלית ולהביא לכך, שנראה לכלכלה ישראלית מתחזקת, על-ידי פיתוח התעשייה ומחפכה תעשייתית, במיוחד בעיירות הפיתוח. יש לנצל את פסק-הזמן לפעולה בתחומים אלה.

בסוף דברי אני רוצה לברך את חבר הכנסת און להתמנותו לשר בממשלה. אני מברך אותו, ומאחל לו הצלחה רבה בתפקידו. המשרדים שהוא מקבל, משרד העבודה והרווחה והמשרד לקליטת העלייה, הם משרדים חשובים ביותר. במשרדים האלה יש ביכולתו, ואני מקווה שהוא יעשה את כל

חוברת כ"ג, ישיבה פ'

— שאלות ותשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירופו של ח"כ אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

ראש הממשלה מ' בגין:
בטח רב מטעם.

מנחם הכהן (המערך):
32 שנה ישבת בכית הזה ולא דיכרת על השבת אף פעם אחת.

ראש הממשלה מ' בגין:
בסדר, בסדר, שב במקומך. לא יעזור לך, כבר שמעתי אותך. רב מטעם, שב.

יוסי שריד (המערך):
אל תגיד לו רב מטעם.

מיכאל בריזהר (המערך):
אל תגיד לו רב מטעם. אתה ראש ממשלה מטעם. מה אתה מעליב?

ראש הממשלה מ' בגין:
אני יכול לומר: רב בלי טעם, אם אתה רוצה.

יוסי שריד (המערך):
מה זה רב מטעם?

ראש הממשלה מ' בגין:
אני אסביר לך בשיתה אישית.

יוסי שריד (המערך):
חבר הכנסת מנחם הכהן הוא רב גדול מן הערפדים שאתה יושב אתם — הרב פרוש והרב לורניץ. איזה רב מטעם? מה זה רב מטעם?

ראש הממשלה מ' בגין:
לא יעזור לך. אני רוצה לשאול: — — —

היו"ר מ' סבירור:
חברי הכנסת, נפסיק עכשיו, אני מבקש להפסיק.

אלעזר גרנות (המערך):
אדוני היושב ראש, מה זה רב מטעם? מה המשמעות? האם זה משפט פרלמנטרי?

מנחם הכהן (המערך):
אני רב מטעם ההתיישבות העובדת ואתה ראש ממשלה מטעם.

ראש הממשלה מ' בגין:
בסדר, מטעם עם ישראל ואתה רב מטעם ההסתדרות. בסדר? אני ראש ממשלה מטעם עם ישראל, נכון.

שולמית אלוני (המערך):
לא מטעם עם ישראל — מטעם אגודת ישראל.

ראש הממשלה מ' בגין:
אני רוצה לשאול את מר פרס: — — —

מנחם הכהן (המערך):
אתה רוצה ללמד אותי מה זו קדושת השבת? אתה מדבר על קדושת השבת? זו צביעות.

היו"ר מ' סבירור:
חבר הכנסת מנחם הכהן, אני מבקש.

יוסי שריד (המערך):
אתה יושב עם רבנים שהם עלוקות וערפדים.

היו"ר מ' סבירור:
חבר הכנסת יוסי שריד וחבר הכנסת מנחם הכהן, אנחנו

ראש הממשלה מ' בגין:
מרדע הצעקות? אל תצעק.

היו"ר מ' סבירור:
חבר הכנסת נחמקין.

ראש הממשלה מ' בגין:
לו היתה מתקבלת התיאוריה של מר פרס, לא היתה ההתיישבות הזאת שהוקמה, ובתוכה גם המפעל ההתיישבותי המפואר שאתם הקימתם — — —

שולמית אלוני (המערך):
— — —

ראש הממשלה מ' בגין:
אנחנו תמיד אמרנו זאת. הצרה היתה, שאתם דרשם מגופולים לכול, אלא שלא ניתן לכם עוד: להתיישבות, לבניין, ללחימה ולסבל. עד היום אתם שרים, כמו ששרתם אתמול, שיר מפורסם: "קום התנערה עם חלכה, עם עבדים ומזירעב".

אהרן הראל (המערך):
זה יותר יפה מהמנון בית"ר: "בדם וכיוצא יקום לנו גזע".

שמעון פרס (המערך):
"בדם ואש" יותר טוב?

ראש הממשלה מ' בגין:
בדם ואש? מר פרס, "בדם ואש יהודה נפלה — בדם ואש יהודה תקום" היה ההמנון של הארגון בריגורא, אם למדת אל"ף-בי"ת של הציונות, אל"ף-בי"ת של הציונות צריך ללמוד.

שמעון פרס (המערך):
"שקט — דפוש".

יוסי שריד (המערך):
"בדם וכיוצא יקום לנו גזע" זה מאוד מכוער, זו גזענות.

ראש הממשלה מ' בגין:
"עם עבדים ומזירעב", עבדים למי?

יוסי שריד (המערך):
האינטרנציונל הרבה יותר יפה. ראינו את הגזע הזה, תסתכלו על ספסלי הליכוד ותראו את הגזע.

ראש הממשלה מ' בגין:
"עולם ישן עד היסוד נחריבה", מה תחריבו פה?

מיכאל הריש (המערך):
בחורבן איינאפשר להתחרות אתכם, אדוני ראש הממשלה, בחורבן אתם יותר טובים.

אהוד אולמרט (הליכוד):
— — —

ראש הממשלה מ' בגין:
חבר הכנסת חריש, חן לי לדבר, אתמול הפרעתם לי ד"ר, מה עשיתי לכם, "עוול נורא" — דיכרתי על גדולת השבת וקדושתה, לא נתחם לי לדבר.

מנחם הכהן (המערך):
זו צביעות, זו צביעות, זו צביעות.

ראש הממשלה מ' בגין:
רב מטעם — מה אתה צועק?

יוסי שריד (המערך):
רב מטעם?

— שאלות ותשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן אהן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה — נפסיק עכשיו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

— — — שיגידו בסיעת המערך, שאגודת ישראל הם ערפדים.

היו"ר מ' סבירור:

אני מבקש, תן לי לנהל את הישיבה, אל תעזור לי. אין טעם שאנחנו נטפל עכשיו בסמיכות לרבנות.

שבת וייס (המערך):

זה לא רע.

היו"ר מ' סבירור:

לא נחליט עכשיו מי הוא רב מטעם ומי אינו רב מטעם.

יאיר צבן (המערך):

זה עניין של משמעות היסטורית, אדוני.

יהודה חשאי (המערך):

יש לכבד את הרבנים.

היו"ר מ' סבירור:

אני מבקש, תנו לראש הממשלה להמשיך. אחמול לא היו הפרעות כשדיברו אחרים, והיתה פה ביקורת די קשה, וכרוך השם זה עבר על מיינוחות. אני מבקש, אל תפריעו.

אריה נחמקין (המערך):

אנחנו לא מוחים על הביקורת אלא על הסגנון. אשמח מאוד לשמוע את דבריו עם הביקורת, אבל לא את הסגנון הזה.

היו"ר מ' סבירור:

אתה קובע את הסגנון פה? מה אתה, הצנזור לסגנון? חבר הכנסת נחמקין. קצת דרך ארץ.

אריה נחמקין (המערך):

אני יכול להשפיע. בשביל זה אני יושב פה.

קריאה:

אתמול אולי הפריעו, אבל בלי פגיעות אישיות.

רוני מילוא (הליכוד):

עם פגיעות אישיות ועם הערות אישיות. גם כלפי חברת הכנסת שרה דורון נאמרו הערות אישיות.

יגאל כהן (הליכוד):

חבר הכנסת כהן הוא שהתחיל לדבר על צביעות.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת נחמקין, מי יקבע פה מה זה סגנון?

אריה נחמקין (המערך):

אני פשוט אמרתי מתי אני אפריע ומתי לא אפריע. זה הכול.

רוני מילוא (הליכוד):

בשביל זה יש יושבי ראש. אם אתם תפריעו — — —

יעקב גיל (המערך):

מה אתה אומר, חבר הכנסת מילוא? באמת?

אריה נחמקין (המערך):

אשמח מאוד להקשיב ולא להפריע אם — — —

ראש הממשלה מ' בגין:

אז תקשיב. אז תקשיב. אתה עושה לי טובה?

רוני מילוא (הליכוד):

— — —

ראש הממשלה מ' בגין:

מר פרס הציג לי אמש — — —

עדיאל אמוראי (המערך):

ראש הממשלה מ' בגין:

רוני, תן לי להמשיך.

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, אתם עדיין סבורים שצריך לפתוח גם את המיקרופונים?

קריאה:

לא, זה לא. אנחנו כבר נסדר, אדוני היושב ראש.

ראש הממשלה מ' בגין:

ובכן, מר פרס שאל אותי אתמול שאלות מספר. הפעם, בחלק הזה של דברי, אני רוצה להציג לו שאלה אחת: ההתיישבות ההיא, לפני עשרות בשנים עד מאה שנה, באזורי ארץ ישראל המאוכלסים ערבים, ולפעמים ערבים בלבד, היתה מוסרית או לא מוסרית? מותרת או אסורה?

שמעון פרס (המערך):

מותר להשיב?

ראש הממשלה מ' בגין:

אחת משתי אלה: אם היתה מוסרית — גם ההתיישבות ליד שכם מוסרית. מה ההבדל?

שולמית אלוני (המערך):

בנשק ובהפקעה?

ראש הממשלה מ' בגין:

אולי תואילי לפחות לשמוע שתי דקות בלי להפריע. אין לך סבלנות?

היו"ר מ' סבירור:

חברת הכנסת שולמית אלוני, השאלה לא הופנתה אליך, מה את משיבה?

ראש הממשלה מ' בגין:

אם ההיא היתה מוסרית — ואנחנו כולנו מתפארים במאה שנות התיישבות — הרי ההתיישבות דהיום ליד שכם, יריחו ובית לחם מוסרית גם היא. או שיש לך מוסר כפול? אדרכא, תשיב על השאלה הזאת.

שבת וייס (המערך):

אין זה הכרחי.

שמעון פרס (המערך):

אדוני ראש הממשלה, אתה רוצה שאני אשיב?

ראש הממשלה מ' בגין:

אלה שאלות רטוריות, שאינן מחייבות תשובה עכשיו.

אין דרך שלישית, או שהציונות היתה מוסרית מראשיתא — והיא היתה כזאת, לפי אמונתנו — ואז מוסרי להתחיל בכל חלקי ארץ ישראל; או שחלילה אין מוסר בהתנחלותנו דהיום, ואז עלינו להכות על חטא על מה שעשינו במאה השנים האחרונות בארץ ישראל. בכל מקום התנחלנו, ואחם התנחלנו, לרבות הקיבוץ הארצי, בתוך אזור עם אוכלוסייה ערבית צפופה.

יאיר צבן (המערך):

אין מכתין בין תקופות שונות, תנאים שונים, מציאויות שונות?

חוכרת כ"ג, ישיבה פ'

— שאילתות ותשובות; הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן און לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

רפאל סויסה (המערך):

— — —

ראש הממשלה מ' בגין:

ובכן מי תבע הצבעה אחת, מי הציע הפרדה של ההצבעות ומי דרש האחדה של ההצבעות? זה כתוב ב"דבר". אבל אין זה סוף פסוק, נכון שנשלח ללשכתו — ולא היה לנגד עיני, כפי שאמר אתמול בצדק חבר הכנסת שמעון פרס — מכתב ממנו, אבל זה קורה, לפעמים זה קורה, והמכתב פשוט לא נמסר לידי. אני עניתי על המכתב ההוא. בין השאר, מה כתוב בו? — "מאידך מציגים לדיון נפרד את סעיף אזור החיץ בחבל-רפיח, לרבות פינוי היישובים הכרוך בכך. משמע, שהפרדת הדיון וההחלטה בסעיף זה איננה מכרעת לגבי ההסכם בכללותו". ובכן, מי הציע הפרדה ומי דרש האחדה?

שולמית אלוני (המערך):

מה זה שיין בכלל?

ראש הממשלה מ' בגין:

עכשיו אני רוצה לקרוא באוזני הכנסת — — —

היו"ר מ' כהן-אבידן:

חברת הכנסת גאולה כהן, אין זה העניין שלך. חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש שלא להפריע. זה היה ציר הדיון.

גאולה כהן (התחיה):

לא אני דיברתי. זו היתה חברת הכנסת שולמית אלוני.

אורה נמיר (המערך):

זו היתה חברת הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (המערך):

— — —

ראש הממשלה מ' בגין:

אני אגיע אחר כך למסקנה.

גאולה כהן (התחיה):

— — — שלוש שנים.

יוסי שריר (המערך):

שאלה, בבקשה.

ראש הממשלה מ' בגין:

לא. אני רוצה לקרוא עוד מסמך, חכה. תוכל לשאול כל שאלה. קיים את הכללים המקובלים.

היו"ר מ' סבידור:

אתן לך. תן לראש הממשלה לדבר.

ראש הממשלה מ' בגין:

ובכן, הפיצו אנד-הי-כוכ, כאילו משלחת ישראל בקמפ-דייוויד הסכימה אי-פעם לפינוי היישובים בדרום-סיני ובצפון-סיני. אקרא מכתב שהשארתי ביום האחרון לשהותנו שם. ב-17 בספטמבר, בידו נשיא ארצות-הברית מר ג'ימי קרטר, וזו לשונו: "אני מתכבד להודיעך, כי בתוך שבועיים לאחר שובי הביתה אגיש הצעה לבית-המחוקקים של ישראל ואחליט בשאלה, אם יוסכם במשאומתן על כריחת שלום בין ישראל ובין מצרים על כל הנושאים העומדים על הפרק. האם הינך בעד פינויים של המתיישבים הישראלים משטחי סיני בצפון ובדרום, או שאתה בעד הישארותם של המתיישבים הנוכריים באזורים אלה? ההצבעה, אדוני הנשיא, על שאלה זו תהיה חופשית לחלוטין מן המשמעת המפלגתית הפרלמנטרית הרגילה, כך שכל חבר הכנסת יוכל להצביע לפי הכרתו".

ראש הממשלה מ' בגין:

אה, שינוי תנאים. אתה שינית את דעתך, מ'ר צבן: לא התנאים השתנו.

יאיר צבן (המערך):

גם אתה שינית. אתה היית בעד ארץ-ישראל בשתי גדות הירדן.

שבח וייס (המערך):

מה זה שיין למור? זה שיין לשכל פוליטי.

יגאל כהן (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת יגאל כהן, אינך סומך על ראש הממשלה?

ראש הממשלה מ' בגין:

עתה אני רוצה לעבור לסוגיה השנייה. מאחר שנזקקה פה מלה לגבי אחריות, אני רוצה להסיר כל ספק ולהודיע, שלכל מה שקרה אני נושא באחריות מכוח תפקידי.

יעקב גיל (המערך):

בראבו.

ראש הממשלה מ' בגין:

אני הרכבתי ממשלה באמון הציבור, ואני נושא באחריות מלאה לכל, כן, סימנתי את הוויכוח הזה, אבל עכשיו אני רוצה לשאול, איך הצבענו ואיך התנהגו הסיעות למיניהן. אני קורא מעיתון "דבר" מיום 20 בספטמבר 1978. הכותרת היא: "המערך לא ישתתף בדיון נפרד על גורל היישובים". וכתוכן נאמר: "אם הממשלה תעמוד על דעתה, שיש להפריד את הדיון בכנסת בהסכמי קמפ-דייוויד מן הדיון בגורל היישובים הישראליים בסיני ובפתח-ח'רפיח, עשויה סיעת המערך שלא להשתתף בדיון הנפרד על גורל היישובים. ממלא מקום יושב-ראש סיעת המערך בכנסת, עוזי ברעם, כתב אמש ליושב-ראש הנהלת הקואליציה, חבר הכנסת קורפו, וביקשו לעשות להאחדת הדיון בשני הנושאים". ולהלן כתוב: "לדעת סיעת המערך יש להציג את כל הנושא כעסקת חבילה שכל חלקיה מהווים את הצעת ההסכם, להערכת סיעת המערך, לא ייתכן, שממשלת ישראל תביא הצעה להסכם שלום עם מצרים ולהצעת מסגרת כללית, ואילו בנושא פינוי היישובים היא תשמור על נייטרליות כביכול, ותשיל את האחריות על הכנסת כלבר, בלי שתביע דעה מוצדקת וברורה". ולכן במכתבו —

קריאות:

— — —

ראש הממשלה מ' בגין:

מה יש? אני קורא מ"דבר". לא נותנים לקרוא מהעיתון הקדוש הזה?

יעקב גיל (המערך):

להיפך, אדוני ראש הממשלה, אנחנו משתתפים בשמחה.

ראש הממשלה מ' בגין:

הרי תענוג לשמוע. לא? נו, ובכן.

במכתבו לחבר הכנסת קורפו מטעים חבר הכנסת ברעם, כי לרוב חברי סיעת המערך בכנסת יש מגמה לתמוך בהסכם המוצע, ואין מקום להערים קשיים מלאכותיים על דרך ההכרעה.

— שאלחות ותשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן און לממשלה בחפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

השארתי שתי אפשרויות. לא התחייבנו בקמפ"דייוויד. באתי הביתה, הצעתי שתי הצבעות: על הסכם קמפ"דייוויד לחדר ועל בעיית היישובים לחוה. אתם אמרתם שאתם לא תשתתפו אפילו בדיון: קליווומר בהצבעה.

אלעזר גרנות (המערך):
למי הצעת?

אמרי רון (המערך):
זה שקר.

יעקב צור (המערך):
מי מנע זאת?

ראש הממשלה מ' בגין:

רבותי, אתם לא תיתנו לדבר לעולם? אתם חושבים שעל-ידי אובסטרקציה מתמדת תצליחו בעיני הציבור? פעם שמעתי את שמעון פרס קורא אל חברי. אני מבין שקוראים פעם אחת קריאת-ביניים. מה אתם עושים מן הכנסת? זו ציטטה. אני שואל אתכם. אני מבין קריאת-ביניים. אבל ללוות נואם כל הזמן במקלה? לא חשוב שזה ראש ממשלה; זה חבר כנסת ותיק ממך, חבר הכנסת נחמקין. פי כמה וכמה. איזה מין יחס זה לפרלמנט? בבקשה, קריאות ביניים. אני נהנה מהן, אבל כל הזמן אובסטרקציה. איזה מין יחס זה? תן לי לדבר.

עכשיו אני רוצה לשאול אותך. מר פרס: איך אתה הצבעת? אני מתחמק מאחריות? הרי אני קראתי את כל המסמכים המוכיחים את אחריותי. אני הודעתי על אחריותי. דרשתי הצבעה אחת. נכון, הצבענו בעד השלום. איך אתה הצבעת? אתה תמיד טוען, שלא היתה לך ברירה אלא להצביע בעד, לרבות פינוי היישובים: מה זאת אומרת מדיניות וחוסר ברירה? מדוע חבר הכנסת רון הצביע נגד? הוא היה נגד שלום? הוא אמר: בגלל פינוי היישובים אני מצביע נגד. מדוע שר החוץ, דהיום, יושב-ראש הכנסת שקדם לשני יושבים-ראש אחרים, נמנע מהצבעה? אנחנו נתנו חופש הצבעה. מדוע השגריר שלנו דהיום בארצות-הברית, משה ארנס, הצביע נגד? מה, אנחנו קראנו אותו אחר כך לאיזו אחריות משמעתית? היתה לו מלוא הזכות לעשות זאת. אני הודעתי מעל הכמה: העניין הוא כל כך חשוב וכל כך עקרוני, אם כי הוא עניין מדיני, לא דתי-מצפוני, אבל הוא בעל חשיבות כלתי רגילה — חופש ההצבעה לכל אחד. אחר כך התברר, שלמעלה מ-100 חברי הכנסת הצביעו בעד — בעד השלום, בעד הסכם קמפ"דייוויד, לרבות פינוי היישובים.

אתה הצבעת. עכשיו אתה בא ותוקף, ואתה אפילו אינך מודה שאתה נושא באחריות, מתחמק ממנה. מנסה להתחמק ממנה. איך אפשר כך לנהוג, להצביע בעד ואחר כך לומר: אתם פנינים! לדרוש הצבעה אחת בשני העניינים ואחר כך לומר: לא, אנחנו לא דרשנו זאת. הרי הנוכחתי זאת.

גאולה כהן (התחיה):

באמת שייכם טעיתם, גם המערך וגם הליכוד. אתם מאשימים זה את זה.

משה שחל (המערך):

אדוני ראש הממשלה — — —

ראש הממשלה מ' בגין:

תן לי להמשיך.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת שחל, איש לא הפריע לך. אל תפריע לראש הממשלה. אתה ציטטת, אני שמעתי את זה כלשכה.

ראש הממשלה מ' בגין:

חבר הכנסת פרס דיבר על אוטונומיה. אתמול הוא הביע את תמיכת המערך ברעיון זה. מעניין לציין, שבמשך כ-40 דקות לא יצאו מפיו של חבר הכנסת פרס המלים "פשרה טריטוריאלית".

שמעון פרס (המערך):

אתה טועה.

ראש הממשלה מ' בגין:

אני מוכן לבדוק את הפרוטוקול הסטנוגרפי. אני לא שמעתי זאת. מדוע? מה פתאום נעלמה הפשרה הטריטוריאלית? אם אני טועה — אודה בטעותי. אני לא שמעתי. ייתכן שלא שמעתי. אבל אתה תומך באוטונומיה, ואני מודה לך על תמיכתך זו. כמה לעג שפכתם על רעיון האוטונומיה במשך השנים. איך אמרתם כל הזמן — שהאוטונומיה תוליך למדינה פלשתינית.

יחזקאל זכאי (המערך):

והיא תוליך.

ראש הממשלה מ' בגין:

איך לגלגתם על הרעיון הזה. איך העמדתם מולו את הפשרה הטריטוריאלית. אתם לא רוצים לומר מהי פשרה טריטוריאלית.

שלמה הלל (המערך):

זו הבטחה יוצאת מן הכלל. האוטונומיה הזאת.

ראש הממשלה מ' בגין:

כשאני נטלתי ניד ונתתי דוגמה — הרימום קול ועקה. הרי פירוש הדבר, שאתם מוכנים למסור את השומרון לירי שלטון ערין. איך אתם קוראים למדינה הזאת? — ירדנית-פלשתינית.

יעקב גיל (המערך):

אדוני ראש הממשלה, חעשה הכחנה, בבקשה — בתנאי שלום, בזמן שלום, כן.

ראש הממשלה מ' בגין:

אדוני, אני טוען, שאם חלק אחד של ארץ-ישראל, ממערב לירדן, יימסר לירי שלטון זה ערין, אין שלום, תהיה שפיכות דמים מתמדת. זהו ההבדל. בסני עשינו אזור מפורז של 150 קילומטרים. אפשר לצלם כל יום. שם — אין שלום, אם מכניסים צבא זה, כוחות זרים, שלטון זה לתוך עבר-הירדן מערבה.

יוסי שריר (המערך):

ועכשיו אין שפיכות דמים?

מיכאל בריזהר (המערך):

אנחנו רצינו להכניס צבא זה? אנחנו הצענו זאת?

ראש הממשלה מ' בגין:

אבל אתם לגלגתם על רעיון האוטונומיה: עכשיו אתם אומרים שאתם תומכים בו. חבר הכנסת בריזהר, אנחנו זכינו, רעיון מקורי שלנו. של הליכוד, כן, לא שלכם. אתם באתם לחצר שלנו. ברוכים הבאים. רק בלי מזידעב בבקשה.

עכשיו יש בעיה של בניין הארץ. כפי שאמרתי קודם, אנחנו תמיד אמרנו שהקימותם מפעל התיישבות מפורא, אבל מדוע אינכם אומרים שאנחנו הבאנו שלום? תתמנו בפעם הראשונה על חוזה שלום. כמה פעמים — — —

תוכרת כ"ג, ישיבה פ'

— שאילתות ותשובות; הורעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן אהן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

הירוק? שם לא נכבשו שטחים מעבר למה שפעם ניתן לנו? שם מותר, צריך, אבל חלילה ליד יריחו, הרי אין קשר לעם ישראל עם יריחו, חלילה ליד בית-לחם, חלילה אלן-מורה, חלילה קרני-שומרון, חלילה.

כאשר אני שאלתי: אתם מדברים על מפת ביטחון — האם פירוש הדבר, שהשומרון ימסר ליד הערבים באחד הימים? קיבלתי תשובה חיובית. אתם אינכם מתמצאים, אינכם מוסרים לעצמכם דין-השבון, אינכם מספרים לעם אילו סכנות איומות הייתם ממיתים אילו זה היה מתגשם. ברוך השם שאינכם בשלטון, משום שסכנה קיומית נמנעת ממדינת ישראל.

מיכאל בריזהר (המערך):

אנחנו בכלל בוגדים.

היו"ר מ' סבירור:

אל תוסיף מלים, אל תחמם את האווירה.

ראש הממשלה מ' בגין:

הפסקתם להתנחל, ואני אוכיח — — —

מיכאל בריזהר (המערך):

ברוך השם שאתם לא בשלטון, שונאי ישראל, בוגדים נוראיים, מה יש? אילו כיטורים הם אלה?

ראש הממשלה מ' בגין:

לא השתמשתי במלים האלו, מעולם לא השתמשתי במלה הזאת, חפש בכל נאומי אם אי פעם יצאה מלה כזאת מפיו, אדרבא.

מנחם הכהן (המערך):

אמרת שאנחנו ציינו לשפיכת דם, זאת כן אמרת.

ראש הממשלה מ' בגין:

ובכן, לפני חמש שנים היה יישוב אחד בשומרון, היום יש בשומרון 39 יישובים.

יוסי שרד (המערך):

רק.

ראש הממשלה מ' בגין:

אנחנו הקימנו 38 יישובים בשומרון. לפני חמש שנים היו קרוב ל-10,000 איש בגוש-עציון, בקריית-ארבע, ביהודה ובשומרון, היום יש בשני אזורים אלה של ארץ-ישראל קרוב ל-30,000 איש. עד סוף השנה יש יסוד להגות, שהיו קרוב ל-40,000 איש, משום שיש הנירה רבתי. אין זה כולל את סביבות ירושלים, על חמש השכונות החדשות; כל שכונה כמעט עיר בישראל, עם רכבות תושבים חדשים.

יוסי שרד (המערך):

כולם רוצים פיצויים.

ראש הממשלה מ' בגין:

בגליל הקימונו בחמש השנים האחרונות, מ-1977, 55 מצפים ויישובים. פעם היה שיר: "מי יבנה הגליל". יכול היה להיות גם שיר "מי יבנה השומרון". ועל-פי המציאות אני זכאי להשיב: אנחנו בנינו את הגליל, אנחנו בנינו את השומרון, לא אתם. נסתים מפעל ההתיישבות שלכם.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

השומרון, הגליל והגב.

שמעון פרס (המערך):

אדוני ראש הממשלה, כמה אנשים הוספתם לגליל? מה מספר התושבים בגליל וכמה הוספתם? — כהוא זה.

יגאל כהן (הליכוד):

במשך עשר שנים, מ-1966 עד 1977, לא הוקם יישוב אחד

שמעון פרס (המערך):

אתה התנגדת לצעד הראשון של השלום. בלי הסכם הביניים לא היה שלום. אתה התנגדת לשלום.

ראש הממשלה מ' בגין:

אדוני, תן לי לסיים, אני לא הפרעתי לך. גם היום הייתי מתנגד להסכם הביניים. אני לך מדוע, רק תן לי לסיים את המשפט. אנחנו נסוגנו מסיני שלוש פעמים, ושלוש פעמים נשאר מצב המלחמה על כנו. בפעם הראשונה ב-31 שנים נחתם חוזה השלום, ומצב המלחמה בוטל. משום שהוא בוטל — חלה עלינו אמת קושטא מ-1888, ולא רק אוניות סוחר ישראליות אלא גם אוניות מלחמה עוברות בחופשיות בתעלת-סואץ. הבטחנו את חופש השיט כמצרי טירן לדרורות, משום שאין כוח בעולם שיגרש כוח צבאי אמריקני, ולא שבעבור עשר שנים כבר נסגרו המצרים. למה אינכם אומרים כל זאת? הרי אני מוכן להודות שאתם הצבעתם, תמכתם, בהסכמי קמפ-דייוויד. אתם מתכחשים לזה.

שמעון פרס (המערך):

אתה התנגדת לצעד הראשון לשלום.

ראש הממשלה מ' בגין:

התנגדתי, ודאי שהתנגדתי.

אני רוצה לקרוא שוב מהמאמר הראשי בעיתון "דבר": "הוא, סוף סוף" — הוא, כלומר אני — "יכול להעמיד מול הוויתור הישג עצום — השלום — ולהיות בטוח כי המוני העם עומדים מאחוריו במאמץ להבטיח השגתו הלכה למעשה". היכן הורפסו הדברים האלה? — במאמר ראשי בעיתון "דבר". כבר יש הישג עצום — השלום — ואני יכול לומר שהמוני העם יעמדו מאחורינו. איך אתה עולה על הבמה הזאת ומנסה בציטטים מסולפים להוכיח את ההיפך מן האמת, מן העובדות הפשוטות?

שמעון פרס (המערך):

כמה זה מסולף?

מיכאל בריזהר (המערך):

— — —

ראש הממשלה מ' בגין:

אני כבר אמרתי, שאנחנו תמיד הודענו והודינו שהקימותם מפעל התיישבות מפואר, אבל הפסקתם.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני ראש הממשלה, את מפעל ההתיישבות אתם הורסים עכשיו.

ראש הממשלה מ' בגין:

כיו כמאי, בשבת, הלכו צעירים, שאני אוהב אותם בדיוק כפי שאני אוהב כל צעיר אחר, נשאו דגל אדום וקראו: אסור להתיישב מעבר — — —

יחזקאל זכאי (המערך):

את מפעל ההתיישבות אתם הורסים עכשיו, אני רוצה שתדע זאת.

ראש הממשלה מ' בגין:

תהיה זכאי, אבל תן לי לדבר.

— — —

אמר: להתיישב רק בגבול הירוק. אני רוצה לשאול אתכם: איך אתם חונכים את הדור הצעיר? איזה גבול ירוק היה? מתי היה גבול? מעולם לא היה גבול למדינת ישראל. זה היה קו שביית הנשק, שקראו לו קו ירוק. רק בתוך הקו

— שאלות ותשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירופו של ח"כ אהרן ארזן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה — בגליל.

מיכאל דקל (הליכוד):

ראש הממשלה מ' בגין:

מה זה, אין מצפים, אין אנשים במצפים?

שבח וייס (המערך):

מי יושב ביישובים האלה?

שר הביטחון א' שרון:

מה כן עשיתם ומה לא עשיתם?

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת יגאל כהן, מה הנוהג הזה?

ראש הממשלה מ' בגין:

ידידי היקרים, אל תוסיפו הפרעות. די לי בצד הזה, אני מסתדר אתו די יפה.

ובכן, אין זה מקרה, שהפשיה הטריטוריאלית נעלמה מן הגאום הפרוגרמטי של חבר הכנסת פרס. כי הוא יודע מה מסתתר מאחוריה. הוא גם יודע מהי דעת הקהל. התפרסם סקר. אני לא אסתמך על שום סקר כיחס ליחידים. יכול להיות היום כך ומחר אחרת. מי כמו חבר הכנסת פרס מנוסה בסקרי דעת קהל? הרי עליי הסקרים מלפני שנה, הוא היה ראש ממשלה. הוא כבר חילק משרדים, זה יהיה שר הביטחון זה יהיה — — — אחר כך הוא החליף — — — סליחה, חיים, אני מבקש את סליחתך. הוא כבר חילק: אבא אבן שר החוץ, הוא איננו עכשיו באולם. הוא כבר חילק משרות. היה בטוח.

מיכאל חריש (המערך):

תפרו חליפות שמונה פעמים. תרד מהעניין הזה.

ראש הממשלה מ' בגין:

אחר כך התברר, שכל סקרי דעת הקהל לא שווים פרוטה. אני לא אסתמך עליהם.

אבל יש סקר דעת קהל מהותי שנתפרסם: כימים אלה, ואני אקרא אותו. שאלו את האזרחים: האם בכתומת חווה שלום בין ישראל לבין ממלכת ירדן? האשמות אתה מסכים למסור את שטחי ארץ-ישראל המערבית? 54% אמרו — לא, גם לא למען חווה שלום. 27% אמרו — חלק. 10% אמרו — הכול. רוב מוחלט של הציבור, עליפי אותו סקר, אמר לאו.

קראות מספלי המערך:

ראש הממשלה מ' בגין:

איפה? בעיתון של מפא"י, ב"גורסלם פוסט". קרא, אני אתן לך את העיתון.

קראות מספלי המערך:

ראש הממשלה מ' בגין:

כבר אמרתי, אני אחראי, אתם לא; הרי אתם לא הצבעתם בעד פינוי היישובים.

חנן פורת (התחיה):

ראש הממשלה, איפה ההחלטה — — —

ראש הממשלה מ' בגין:

אתה אל תתערב — — —

היו"ר מ' סבידור:

עדיין לא מדברים על החלטות.

חנן פורת (התחיה):

ראש הממשלה מ' בגין:

אל תתערב. ראיתי את יחסך לחיילי ישראל, די לך.

היו"ר מ' סבידור:

אני מבקש שלא לנאום ולא לשאול שאלות. אני אשאל אחר כך את ראש הממשלה. מישור כתב לי פתק: ירצה — ישיב, לא ירצה — לא ישיב.

ראש הממשלה מ' בגין:

זה הסוד, כי הציבור יודע, שרק במדיניות זאת, כפי שאנחנו הצענו אותה: אוטונומיה לחושבים הערבים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה — הן, בשום אופן לא מדינה פלשתינאית, לא מסירת שטח משטחי ארץ-ישראל המערבית לשלטון זר: בשום תנאי לא. זאת המדיניות המקובלת היום על רוב הציבור, ואנחנו מדברים בשם רוב הציבור, כאשר אנחנו דוגלים במדיניות זו. איננו זקוקים לשום עזרות.

ועכשיו אומר מר פרס. שאולי מצב זה ייצור מדינה דו-לאומית. אני תמה. בכל זאת, אם שכתב ספרים, שכתבו עליו ספרים. אתמול הוא ציטט ספר מסוים. הא, לו הייתי רוצה לצטט דברים על-אודותיו מספר מסוים — — — אבל כבר נמאס לי.

מיכאל בר-יוזר (המערך):

גם לנו נמאס.

ראש הממשלה מ' בגין:

לא אעשה זאת.

קראות מספלי המערך:

ראש הממשלה מ' בגין:

לומר מדינה דו-לאומית? אינני יכול לשלוח אותך כאן לשום חבר מפ"ם, שהוא חבר המערך, ייתכן שגם הם אינם יודעים. אני מציע לך, קיים שיחה אחת עם מאיר עזרי, עם יעקב חזן, גם עם בנטוב, ותשמע מהם מה זאת מדינה דו-לאומית. תמיד היו בארץ-ישראל שני עמים, ותמיד יהיו שני עמים. אין זו דו-לאומיות.

יעקב גיל (המערך):

מה זה שני גדות לירדן?

ראש הממשלה מ' בגין:

מדינה דו-לאומית. עליי התיאוריה המפורסמת — דב זכין, חשאר או תכחיש את דברי — של ה"שומר הצעיר" ואחר כך של מפ"ם, זו חלוקת השלטון "פיפט-יפטיט", חצי-חצי. זו תיאוריה שאין לה שום יסוד במציאות. שהיתה כביכול מנסה לעצור את החיים, אבל אינה יכולה. לכן גם מפ"ם ויתרה עליה. אבל לדבר על מדינה דו-לאומית כאשר אנחנו רוב מוחלט בארץ-ישראל? כאשר הוצעה חלוקת ארץ-ישראל, עליידי האו"ם ב-1947, היו במדינה היהודית פחות מחצי מיליון יהודים, ובמדינה הערבית היו קרוב מאוד לחצי מיליון יהודים. והסכנות הסכימה למדינה כזאת, וגם אז לא אמרו שזו מדינה דו-לאומית. אין שום שחר לטענה, שאם יש שני עמים — הרי שאנחנו עם רוב, ואם יש מיעוט ערבי — פירוש הדבר מדינה דו-לאומית. אני תמהתי איך מנהיג בישראל, כל כך נכבד, יושב-ראש מפלגת העבודה, מנהיג המערך, אומר פתאום מדינה דו-לאומית כאילו לא למד אלף-בי"ת בציונות. איננו יודע את תוכנן של תוכניות מפורסמות. שכל בר-בשר צריך לדעת אותן עליפה.

חוברת כ"ג, ישיבה פ

— שאלות ותשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני: אישור צירופו של ח"כ אהרן און לממשלה כתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

רוני מילוא (הליכוד):

כאשר רצחו ילדים במעלות — האם התנגדת? עכשיו יש פעולות הגנה, לא מעשי רצח.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

רוני מילוא (הליכוד):

— — —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כתוך בית-ספר בח' יונס רצחו תלמידה.

רוני מילוא (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת מילוא, חבר הכנסת וילנר, עדיין לא עיפתם?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

דוד שיפמן (הליכוד):

הם רוצחים את עצמם.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת וילנר, אתה לא רוצה שאני אקרא אותך לסדר. אני מבקש להפסיק, גם חבר הכנסת מילוא. אני מבקש שלא לקיים את הדרישה הזו. אדוני ראש הממשלה, בבקשה.

ראש הממשלה מ' בגין:

אדוני היושב-ראש, מסרתי אתמול הודעה בשם הממשלה, ובה גם כללתי פסקה, כי חבר הכנסת און ישמש שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה. מוכן מאליו. שעם אישור הודעתי עלי-ידי הכנסת, גם פסקה זו תאושר עלי-ידי הבית, ואדוני בוודאי יקרא באחוזי השר והוא יחתום על הצהרת האמונים ויתחיל למלא את תפקידו כחוק.

ועוד אמרתי בהודעתי: "במשא-ומתן בעתיד על חתימת חוזה שלום בין ישראל לבין שכנותיה, תידחה הצעה כלשהי להורדתו או להסגתו של יישוב מן היישובים שבהם התנהלו וחיים אזרחי ישראל ובני העם היהודי", על-פי הצעתו המקורית של שר החינוך והתרבות מר זבולון המר. ישוב אני אומר, אישור הודעתי עלי-ידי הכנסת פירושו אישור גם של פסקה זו.

ובסיום, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר: אמש שמעתי בטלוויזיה את הסיקור של ישיבת הכנסת, ובסיכום אמר המדווח האובייקטיבי, שחבר הכנסת פרס נשא נאום אופוזיציוני חריף מאוד. אני רוצה לסכם ולומר: אני משוכנע, אדוני היושב-ראש, שלחבר הכנסת פרס חנינן עוד זמן רב ההזדמנות לשאת מספולי האופוזיציה נאומים חריפים, תוקפניים, חקפים בערך כמו הנאום שנשא אמש.

קריאות מספולי המערך:

— — —

היו"ר מ' סבידור:

נשמע עכשיו את הצעות הסיכום. אני מזמין את חבר הכנסת רוני מילוא להביא הצעת סיכום, ואחריו — את חבר הכנסת רפאל סויסה.

רוני מילוא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, להלן הצעת סיכום מטעם סיעות הליכוד, חזית דתית לאומית, אגודת ישראל-

שמעון פרס (המערך):

מבחינה זו אהם סתם נתפס כמלים. דר-לאומי פירושו, שמספר הערכים יגיע למספר היהודים. אינני מדבר על הטכניקה. מה אתה משווה?

ראש הממשלה מ' בגין:

מה זה משווה? אני אומר מה זו מדינה דר-לאומית, ואתה השתמשת בזה, משום שיש רוב יהודי ומיעוט ערבי.

שמעון פרס (המערך):

אתה התחלת בשתי גדות לירדן. אני יודע את ההיסטוריה. גם שתי גדות לירדן, זה לא שווה וזה לא שווה.

ראש הממשלה מ' בגין:

אני שמח לברכה שלך לצה"ל, אשר נהג' כפי שנהג, כאיפוק יוצא מגדר הרגיל בפנינו חבלי-ימית. איני צריך להשתתף ולחזור על הדברים, שכל זה היה מכאיב מאוד, אבל בסופו של דבר — מה זה צה"ל, מר פרס? אתה היית שר הביטחון. זה מוסד נפרד במדינת ישראל? עצמאי? אוטונומי? ההנהגה המדינית נותנת הוראות לצה"ל, וההנהגה המדינית דהיום אמרה: לא יישפך דם ולא נשפך דם, ברוך השם שלא נשפך דם.

שולמית אלוני (המערך):

דם יהודי. דם ערבי נשפך כל יום.

ראש הממשלה מ' בגין:

וכל הבית הזה צריך לברך על כך ולא להתחכם. זה היה רצוננו, אלה היו הוראותינו, ותודה רבה על הברכה.

שולמית אלוני (המערך):

אתה רוצה כל יום.

יקטור שטרטוב (המערך):

מי החליט על הריסת ימית?

ראש הממשלה מ' בגין:

אמש התכוננתי בטלוויזיה. נמסר בה דין-וחשבון על הדיון בכנסת, וכין השאר —

שולמית אלוני (המערך):

— — —

היו"ר מ' סבידור:

חברת הכנסת אלוני, את משמיעה עכשיו דברים מתוך סולידריות עם השכנים או מתוך סולידריות אחרת? אני מבקש שקט. לא לקיים ויכוח.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שראש הממשלה ידבר על הציחות שהיו היום בעזה.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת טובי, אתה מדבר מתוך בשם סולידריות עם השכנים או בשם סולידריות אחרת?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

יום יום רוצחים ילדים.

היו"ר מ' סבידור:

על איזה מקום אתה מדבר? אני חשבת שאתה מדבר על מקום אחר. אני מבקש שלא להפריע.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר מ' סבידור:

מדבר עכשיו ראש הממשלה.

— שאלות ותשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן אהן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

הידות הותרה ותנועת מסורת ישראל:

הכנסת רושמת לפנייה ומאשרת את הודעת הממשלה על כל חלקיה, כפי שנמסרה לכנסת על-ידי ראש הממשלה ביום י"א באייר התשמ"ב, 3 במאי 1982 — —

שמעון פרס (המערך):
זה כולל גם את "אל על"?

דוני מילוא (הליכוד):
כן, הודעת הממשלה על כל חלקיה.

— — ואת דברי תשובתו של ראש הממשלה מיום י"א באייר התשמ"ב, 4 במאי 1982.

החלק השני הוא: הכנסת מאשרת את הודעת ראש הממשלה על מינויו של חבר הכנסת אהרן אהן לשר העבודה והרווחה ולקליטת העלייה.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

דוני מילוא (הליכוד):

על כל חלקיה, לרבות "אל על", כל חלקי ההודעה.

אנו מבקשים, אדוני היושב ראש, להצביע על שני החלקים של ההודעה בנפרד, על-פי התקנון: על החלק הראשון של הודעת ראש הממשלה, ועל החלק השני לגבי אישור מינויו של השר, כאמור בתקנון. התקנון דורש הצבעה נפרדת.

מנחם הכהן (המערך):

היו"ר מ' סבירור:

אני מבקש לשבת. אין שום הודעות. רשות היכרור לחבר הכנסת רפאל סויסה להצעת סיכום.

רפאל סויסה (המערך):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מוחה על פגיעה בכבודו של רב בישראל.

אני מתכבד להביא הצעת סיכום לדיון על הודעת הממשלה על המצב המדיני בשם סיעת המערך (מפלגת העבודה — מפ"ס — תנועה לזכויות האזרח):

הכנסת רושמת לפנייה את דברי חבר הכנסת שמעון פרס מיום י"א באייר התשמ"ב, 3 במאי 1982.

ראש הממשלה מ' בגין:
ממשלה ב'...

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
זה כולל את גוש-עציון? גם את בקעת-הירדן?

היו"ר מ' סבירור:

אני מומין את חבר הכנסת יגאל הורביץ להביא הצעת סיכום.

חברת הכנסת שולמית אלוני, אני מבקש לשבת ולא להפריע לסדר הדיון. עכשיו מדבר חבר הכנסת יגאל הורביץ.

יגאל הורביץ (תל"ם):

זה קל להגיד. תושיב אותה.

היו"ר מ' סבירור:

חברת הכנסת שולמית אלוני, לא נתתי לך את רשות היכרור. אתן לך לאחר שנשמע את הצעות הסיכום.

יגאל הורביץ (תל"ם):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להגיש את

הצעת סיעות התחיה ותל"ם לסיכום הדיון המדיני בלכר: זה לא נוגע לנושאי פנים ולא לנושאי "אל על" אלא לדיון המדיני בלכר:

בכחלי ארץ-ישראל — הגולן, יהודה, שומרון ועזה, לא תהיה ריבונות וזה.

שבח וייס (המערך):
אפשר לשאול שאלה?

היו"ר מ' סבירור:

רשות היכרור לחבר הכנסת תופיק טובי להצעת סיכום.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הצעת סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון לסיכום הדיון על הודעת ראש הממשלה:

1. הכנסת דוחה את הודעת ראש הממשלה, החוסמת את הדרך לשלום ומוליכה למלחמה.

2. הכנסת מגנה את ההפצצה של מחנות הפליטים ויישובים פלשתינאים בלבנון על-ידי חיל האוויר הישראלי ב-21 באפריל.

3. הכנסת קוראת לממשלה לשמור על הפסקת-האש בדרום-לבנון ולחדול מלפגוע בריבונותה של לבנון ומלהתערב בענייניה הפנימיים.

הכנסת מתרעה מפני הסכנה של הצתת מלחמה חזומה על-ידי הממשלה בלבנון נגד העמים הפלשתינאים והלבנוני ונגד סוריה, מלחמה העלולה להביא להתלקחות כללית באזורנו.

4. הכנסת קובעת, שההתנחלויות בשטחים הכבושים הן בלתי-חוקיות ומהוות מחסום לשלום. הכנסת מחליטה, שעל הממשלה לפרק את כל ההתנחלויות בגדה המערבית, ברצועת עזה ובכרמת-הגולן ולחדול מהקמת התנחלויות חדשות.

5. הכנסת מכיעה את הודעותיה ואת מתחתה על מעשי הדיכוי האכזריים שמנהלים הממשל הצבאי ו"המינהל האזרחי" בגדה המערבית וברצועת-עזה, במיוחד כחודש האחרון, שגרמו לרציחתם של 19 תושבים פלשתינאים ולפציעתם של מאות.

6. הכנסת מחליטה לבטל את חוק סיפוח הגולן ותובעת מהממשלה להפסיק את מסע הדיכוי, להחזיר והניסיונות לכפות על התושבים הסורים ברמת-הגולן את קבלתן של תעודות זהות הישראליות.

הכנסת תובעת את שחרורם המיידי של כל העצורים מקרב תושבי הגולן.

7. הכנסת קוראת לממשלה לבטל את החלטתה להשביח את חברת "אל על" בשבתות ובחגים. החלטת הממשלה הביאה נזק רב לחברה, תפגע בעובדיה ובעתידם והיא מהווה כניעה לסחטנות ולכפייה דתית, והכול מתוך חישובים קואליציוניים פסולים.

8. הכנסת קובעת, שהדרך היחידה להשגת שלום צודק ויציב באזורנו היא דרך השלום הישראלי-הפלשתינאי, המבוסס על נסיגת ישראל לקווי 4 ביוני 1967 והקמת מדינה פלשתינאית בצדה של ישראל.

היו"ר מ' סבירור:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי. חברת הכנסת שולמית אלוני, מה שאלתך?

שולמית אלוני (המערך):
מוותרת.

חוברת כ"ג, ישיבה פ'

— שאלות ותשובות: הודעת הממשלה על המצב המדיני; אישור צירופו של ח"כ אהרן אורן לממשלה בתפקיד שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העלייה —

הצעת הסיכום שהובאה עלי-ידי חבר הכנסת ר' סויסה לא נתקבלה.

היו"ר מ' סבירור:

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהובאה עלי-ידי חבר הכנסת רוני מילוא, בשני חלקים. החלק הראשון: "הכנסת רושמת לפניה את הודעת הממשלה על כל חלקיה, כפי שנמסרה לכנסת עלי-ידי ראש הממשלה — — —

יפסך רום (הליכוד):

"הכנסת רושמת ומאשרת".

היו"ר מ' סבירור:

איני מתקן עכשיו את ההצעות.

רוני מילוא (הליכוד):

כאשר ההצעה נקראה מעל הכמה נאמר: "הכנסת רושמת לפניה ומאשרת" — — —

היו"ר מ' סבירור:

מונח לפני הטקסט שנמסר לי. בבקשה, "הכנסת רושמת לפניה ומאשרת את הודעת הממשלה על כל חלקיה, כפי שנמסרה לכנסת עלי-ידי ראש הממשלה ביום י' באייר תשמ"ב, 3 במאי 1982, ודברי תשובתו מיום י"א באייר תשמ"ב, 4 במאי 1982, נצביע על החלק הזה.

שמעון פרס (המערך):
מה החלק השני?

היו"ר מ' סבירור:

החלק השני הוא הודעה על מינוי השר. זה לפי החקיקון.

ה צ ב ע

בעד החלק הראשון בהצעת הסיכום שהובאה

על-ידי חבר הכנסת ר' מילוא — 58

נגד — 54

נמנעים — 2

החלק הראשון בהצעת הסיכום שהובאה על-

ידי חבר הכנסת ר' מילוא נתקבל.

אברהם כ"ץ-עז (המערך):

רוב חברי הכנסת... כל העם...

היו"ר מ' סבירור:

אני מעמיד להצבעה את החלק השני בהצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת רוני מילוא: "הכנסת מאשרת את הודעת ראש הממשלה על מינוי של חבר הכנסת אהרן אורן לשר העבודה והרווחה ולקליטת העלייה".

ה צ ב ע

בעד החלק השני בהצעת הסיכום שהובאה

על-ידי חבר הכנסת ר' מילוא — 61

נגד — 47

נמנעים — 4

החלק השני בהצעת הסיכום שהובאה על-ידי

חבר הכנסת ר' מילוא נתקבל.

היו"ר מ' סבירור:
חבר הכנסת שבח וייס, מה שאלתך?

שבח וייס (המערך):

קטע גדול בנאומי של ראש הממשלה הוקדש לעניין "אל על". אני רוצה פשוט לברר, לפני שאני מצביע, אם הצבעה זו פירושה גם אישור סגירתה של "אל על" כשבח — אם זה מקובל גם על המפלגה הליכולית.

חנן פורת (התחיה):

הודעת ראש הממשלה בחלק הראשון כללה שני דברים: הנושא המדיני ונושא "אל על". שני הנושאים אינם קשורים זה בזה, ולכן אנחנו מבקשים, אם אפשר, לקיים הצבעה נפרדת על ההודעה המדינית ועל תפעול "אל על" בשבת, כדי שכל אחד יוכל להצביע ככל נושא לפי מצפונו.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת חנן פורת, אנחנו עומדים להצביע על ההצעות שכבר הוגשו, וכך נצביע, אולי תואיל לשבת.

אני ממנה שני מונים, חברי הכנסת אהוד אולמרט ויעקב צור, אקרא להם בשלב שצריך יהיה למנות. אנחנו מצביעים בסדר הפוך. אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת חופיק טובי.

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי
חבר הכנסת ח' טובי — מיעוט

נגד — רוב

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת ח' טובי לא נתקבלה.

מאיר וילנר (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הצעתי בעניין ימית — — —

היו"ר מ' סבירור:

בזמן הצבעה אין מאשרים הצעות. מי כמון, פרלמנטר ותיק, יודע זאת.

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת יגאל הורביץ.

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי
חבר הכנסת י' הורביץ — מיעוט

נגד — רוב

נמנעים — 1

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת י' הורביץ לא נתקבלה.

היו"ר מ' סבירור:

אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת רפאל סויסה, אני מבקש למנות.

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי

חבר הכנסת ר' סויסה — 47

נגד — 65

נמנעים — 3

— הצהרת אמונים של שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העליה אהרן און: סקירת שר התקשורת על פעולות משרדו —

ד. הצהרת אמונים של שר העבודה והרווחה והשר לקליטת העליה אהרן און

הממשלה ולקיים את החלטות הכנסת.

(חותם על ההצהרה)

היו"ר מ' סביר:

אני מאחל לשר און הצלחה בתפקיד. חרות יצירה ולהט המעש, ושהאון של און תהיה כרויה לכל הבעיות ששני המשרדים בודאי משופעים בהן.

היו"ר מ' סביר:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אהרן און למסור הצהרת אמונים.

אהרן און:

אני, אהרן און, מתחייב כחבר הממשלה לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה, למלא באמונה את תפקידי כחבר

ה. סקירת שר התקשורת על פעולות משרדו

אינפורמציה בזמן ואין אפשרות לקיים מערכת תחרותית שהיא הכרח קיום. המבחן האמיתי של משרד התקשורת ושל הרשות הקובעת את מסגרת פעילותו הוא קצב ההתקדמות והפיתוח לקראת סיפוק המלא של הציוריות התקשורת. השאלה המרכזית שאני שואל את עצמי, וכולנו חייבים לשאול אותה, היא: האם אנו עומדים במבחן הזה?

הבעיה המרכזית בתקשורת היא המימון. יש לנו כוח אדם לבצע את המשימה, יש לנו הידע והטכנולוגיה הדרושים — אין לנו כסף.

קו טלפון אחד עולה לנו היום בממוצע קרוב ל-50,000 שקל, כמעט חצי מיליון לירות. במחירים של היום דרושה לנו השקעה שנתי של 4 מיליארדי שקל. אם נקבל סכום כזה בכל אחת משלוש השנים הקרובות, נוכל לפתור את בעיית הטלפון ולהעביר מן העולם את המצוקה של המתנה בתוך; נוכל לקדם את התחזוקה, להרחיב את מערכת התמסורת ולספק שירותים באיכות וברמה הרבה יותר טובים; אנשים יוכלו לא רק לקבל טלפון בכל מקום, אלא גם להתקשר ולקבל את מרביתם בקלות ובנוחות. במקום 4 מיליארדים במחירי 1981 נתנו לנו השנה 2.7 מיליארדים בלבד. פער זה, שילך ויצטבר בשנים הקרובות, והפיגור העצום בהשקעות בעבר, ממחיש את המרחק שבינינו לבין פתרון בעיית התקשורת במדינת ישראל.

האבסורד הגדול במצב הקיים הוא, שמול הביקוש העצום יש מי שיציע ויש גם מי שיממן. עובדה היא, שבמדינת ישראל אין תור ממתינים לחשמל, למים, למגהץ, לווידאו-רטייפ, לטלוויזיה צבעונית או למכונית. הטלפון אינו נופל בחשיבותו מכל אלה, ובמקרים רבים אף עולה עליהם.

קיימת תפיסה מזוהה, שלפיה ריבוי השקעות בטלפון דווקא יגביר את האינפלציה ויפגע במשק. לעניות דעתי, אין טענה מופרכת מזו. מיליארדים, בשקלים וכדולרים, מושקעים כיום בישראל בתחליפים לתקשורת. אנו עושים הכול בדרך היקרה. במקום להרים שפופרת, מקובל אצלנו לרכוש כיפה, מכונת, להצטופף בכביש, לבזבז דלק, זמן ועצבים כדי לנסות ולהגיע לאותה תוצאה.

אני מאמין, שכל פירור של מידע הזורם בתקשורת כמקום בכביש הוא חיסכון כספי פשוט. הפתרון לבעיית התקשורת הוא הפיכת המשרד לחברה. זוהי הדרך האחת לא רק לפתרון בעיית המימון, אלא גם להעברתו של השירות למגזר הטבעי שלו.

משרד התקשורת חריג במהותו מכלל משרדי הממשלה. הוא חריג בהיותו מפעל יצרני-מסחרי, המוכר שירותים תמורת תשלום. לעומת כל שאר המשרדים, שהם גופים ממשלתיים העוסקים בקביעת המדיניות, הפעלת גופי ביצוע, פיקוח ובקרה.

מציאות מזוהה זו הביאה לכך, שמשרד התקשורת כפוף לתקציב ממשלתי חד-שנתי, מנותק ממעגל ההיצע והביקוש

היו"ר מ' סביר:

אנחנו עוברים לסעיף הבא. אני מזמין את שר התקשורת למסור סקירה על פעולות משרדו.

שר התקשורת מ' צפורי:

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה, לפני שאפתח בסקירתי על משרד התקשורת ופעולתו — גונבה לאוזני ידיעה כאילו ועדת הכנסת עומדת להחליט שכל חבר הכנסת יקבל שני טלפונים במקום אחד. אני רוצה להגיד, שבמדינת ישראל —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה תגיד על פקדי ממשלה שיש להם ארבעה טלפונים בבית?

שר התקשורת מ' צפורי:

במדינת ישראל יש 202,000 אזרחים הממתינים לטלפון בין שנה ל-13 עד 14 שנים, ובהם אנשים חולים, שהטלפון בשבילם הוא שאלת חיים, ובתי-עסק ותעשיות, שבשבילם זו שאלה של המשך פעולה. אני אביע את התנגדותי להצעה הזאת, ואם היתה החלטה כזאת — להחלטה זאת.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אין יכול להתנגד להחלטה הזאת. אין אתה יכול להכריז מעל במת הכנסת, שתתנגד להחלטה של ועדת הכנסת? זו החלטה של ועדת הכנסת.

שר התקשורת מ' צפורי:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, בתקופה הקצרה שאני מהנה כשר התקשורת עמדתי על היסודות העיקריים בתחום זה. ראשית, במדינת ישראל קיימת היום מערכת תקשורת חדשה, מתוחכמת ורבת-ימרים. מתוך נטייתנו הטבעית לקבל כל דבר חיובי כמובן מאליו, אין מרביתנו יודעים, כי לרשותנו מערכת המונה למעלה מ-1.4 מיליון מכשירי טלפון, חיוג אוטומטי כל-עולמי, מערכות מגוונות של העברת מידע, עיבוד נתונים, שירותי עזר ממוחשבים, מערכת לוויינית בהיקף של מעצמה אירופית ומערכות כבלים תת-ימיים הפרוסים על-פני האוקיינוסים.

בצד הטכנולוגי של התקשורת — ישראל היא אחת המתקדמות שבמדינות העולם. לאחרונה הפעלנו במערכת מרכזות אלקטרוניות-ספרותיות, שהן המלה האחרונה בתקשורת החדשנית ביותר. רק שלוש או ארבע מדינות בעולם הפעילו עד כה טכנולוגיה זו. טכנולוגיה זו עדיין אינה קיימת אפילו בשווייץ ובגרמניה.

לעומת זאת, קיימת הפרובלמטיקה הקשה שבה נתונים שירותי התקשורת וההיגוי. אסור לנו לשכוח אף לרגע את העיקר: זרימת המידע לכל צורך, לכל כיוון, בכל עת ובכל כמות — היא תשתית החיים בחברה המודרנית. ללא תשתית כזאת אין אפשרות לקיים את הקשר ההכרחי לקיום המערכות השונות — הביטחוניות, הכלכלית, העיתונות והמדע — אין

הגדול ביותר היה הוויכוח עם העובדים על מידת המונופול שהוקנה לחברה החדשה בחוק הבזק, המונה על שולחן הכנסת עוד מימי הקדנציה הקודמת. לפי השקפת עולמי — מונופול נוגד את מהות החברה החופשית, מנוון את המוטיבציה לקידום וכולם את הפיתוח, את רמת השירות ואת טיב המוצר הניתן לאזרח. כך הדבר בכל תחום — כתקשורת, בשידור, שאקדיש לו מיד כמה מלים, ובכל תחום אחר של חיינו. לאחר ויכוח ממורש עם העובדים, עם ועדי העובדים ועם ההסתדרות נפתרה בעיה זו, ועתה מתקדמת קריאת החוק בוועדת הכלכלה של הכנסת לקראת הקריאה השנייה והשלישית, ואני מקווה שהדרך להקמת חברה בתחום תיפתח לרווחה עוד במובש זה.

בעיה שנייה בתחום התקשורת היא כעיית השידור. תפקידו של משדר התקשורת הוא להבטיח, שהשידורים הממלכתיים יגיעו באיכות ובצלילות טובה אל כל יעד שהמדינה מעוניינת בו: כל תושבי המדינה, יהדות העולם, עמי העולם שאנו מעוניינים שישמעו את קולנו, ובמיוחד העמים השכנים הסובבים אותנו.

בין רגישותנו הנחרצת וציפיותנו החבוקות וזרעות עולם בתחום השידורים ובין מה שאנחנו עושים ומשקיעים בנושא זה, פעורה תהום.

אם לא יחול מפנה מידי בגישתנו ובהשקעותינו בשידור, צפויה התמוטטות של מערכת הגלים הקצרים של ישראל, שפירושה אובדן הקשר עם יהדות העולם ועם מיליוני מאזינים בארצות שמעבר לים, ואנו נישאר ללא אחד מכלי ההסברה המרכזיים שלנו.

בנסיבות הקיימות אנחנו משתמשים במערכת שידור מיושנת, הנמצאת בשלבים מתקדמים של התבלות, המשרדים בגלים קצרים זקוקים לחידוש ולתגבור מידי. ניסיונם הרצוף להיאבק בהפרעות של בריחת המועצות מחייב אותם לעבור מתדר לתדר בקצב מהיר. יש לכך הצלחה מסוימת, אך תופעת לוואי היא הכלייה המהירה של הציוד. התוצאה הכלית נמנעת: איכות השידורים מידרדרת, אמינותם הטבעית פוחתת והולכת.

עוצמות השידור באירופה ובארצות השכנות — הן בגלים בינוניים והן בגלים קצרים — מתגברות ומתעצמות. ספקטרום החדרים נתפס והולך. אנו צועדים במקום. בארצות ערב ובאידן גדל מספר המשרדים בגלים בינוניים בין 1969 ל-1980 מ-36 ל-107 משרדים. 19 נוספים נמצאים בשלבי תכנון והקמה. אצלנו גדל מספר המשרדים בתקופה זו מ-3 ל-4. המשרדים שלנו בתחנות השידור המרכזיות הם בני 20 שנה, בסוף תקופת הפחת שלהם. אם לא יחול מפנה מידי גם כאן, צפוי שיבדון.

בטלוויזיה המצב דומה. כיום דחוסות ברשת אחת שלוש תוכניות: הטלוויזיה הכללית, הלימודית והערכית. זה מצב לא-נורמלי, לא מחויב המציאות, לא מבחינת התוכן, לא מבחינת הטכניקה. משרדי הטלוויזיה פועלים זה 14 שנים ללא כל שינוי, ללא חוספת, ללא פיתוח, והם כמעט מיצו את עצמם. הטרטוריה הקטנה שלנו נמחצת תחת הפיתוח הגדול של עוצמות השידור בארצות השכנות. למשדר הראשי שלנו, איתנים באפיק 8, עוצמת קרינה מקסימלית של 200 קילוואט. המצרים משרדים בכיוון צפון-מזרח סני — אומנם לצורכיהם הפנימיים, אך רצה הגורל לישראל נמצאת באותו כיוון — בעוצמה של 1,600 קילוואט. התוצאה היא חדרה מסכית של אותות טלוויזיה מצרים ושידורים קשים בקליטה שלנו בכל אזורי הדרום והמרכז, עד ירושלים ונתניה. בצפון ובמזרח הפעילו ירדן וסוריה בשנה האחרונה משרדי טלוויזיה רבי-עוצמה, הרבה מעבר לעוצמות המקובלות אצלנו. התוצאה היא שיבוסים קשים בקליטת שידורי ישראל בצפון הארץ, עד אזורי

הריאליים הקיימים במשק, מנותק מאפשרויות גיוס ההון בשוק החופשי ככל מפעל יצרני אחר; אינו מתנהל על-פי הכללים האלמנטריים של רווחיות; אינו זכאי לגייס כוח-אדם בצרכיו. אינו מסוגל להתחרות בשוק כוח-האדם מול המפעלים הזקוקים, לבעלי-מקצוע באותם תחומים ולאחרם צרכים.

התוצאה — ציבור עצום של למעלה מ-200,000 משפחות, מוסדות ומפעלים הממתנינים להתקנת טלפון. כ-43,000 מתוכם מצפים כבר למעלה מחמש שנים, ואלפים עברו את שנת ההמתנה העשירית.

מה שמדאיג אולי יותר מכול הוא, שמלבד הממתנינים עצמם ואנשי משרד התקשורת, העומדים בשל כך באחת החזיתות הציבוריות הקשות ביותר — מלבד אלה כמעט איש איננו מוטרד. משלימים עם העובדה שבמדינת ישראל המתקדמת, המייצרת מטוסים, שידון ואלקטרוניקה מתוחכמת, קיימת מעין גזירת גורל בנושא הטלפונים. יש הרואים בכך אולי רק עוד נתונים סטטיסטיים.

לאחרונה החלו גורמים מסוימים — במשק ובכלי התקשורת — לטפל בנושא כאילו אכן היה מדובר בנתונים סטטיסטיים ערטילאיים. מתוך ה-200,000, כך אמרו וכתבו, נכו במחילה את אלה המצפים ל"העזקה" הטלפון, שאינם "ממתנינים" לפי ההגדרה המשפטית, ועוד נכו את הפחת המקובל של אורחים שאינם נענים לשיחות ההתקנה, ונשארה בקושי עבודה לשנה-שנתיים. אז מה הצעקה?

הצעקה היא בזה, שלציבור ענק, המוצא מחוץ לנורמה החברתית, המשקית והניהולית הקיימת, אי-אפשר למצוא פתרון במשיכת ציפיון.

בתקופת כהונתי הקצרה סירתי, ביקרתי ונפגשתי עם מרבית אנשי היישובים, המועצות האזוריות, המפעלים והעיריות. ראיתי מוסדות ומפעלים שאין להם קשר טלפוני; ביקרתי ביישובים שלהם טלפון אחד. על שולחני מצטברים אלפי מכתבים של אזרחים מן השרה: חולים, זקנים, רבים שפרנסתם תלויה בתקשורת. איש מהם, ואף אני בתוכם, אינם רגועים כהוא-זה מן העובדה, שאם שם בספרים הם רשומים כ"ממתנינים" ולא כ"ממתנינים", עובדה היא, שכל 200,000 המנוחקים הולכים ברגל, נוסעים ומתרוצצים, מבזבזים זמן יקר וממון רב על כלי תחבורה ועל דלק, כדי לעשות את מה שהאחרים מבצעים בפעולת חיוג אחת: להעביר מידע.

בדרך הניהול הקיימת של מערכת התקשורת נוצר מצב של פיגור רב בין בהשקעות והן בערכון התעריפים.

בתקופה שבין אוגוסט 1980 לראשית 1982 נוצר פיגור של 103% בתעריפי התקשורת, לאחר שמדד המחירים והגירעון החשבוני ב-1981 היה 1.8 מיליארד שקל. שינוי התעריפים בראשית ינואר תיקן את המצב במידה שולית בלבד, ועדיין גירעונים מפתים אחר המדד של 1981 בשיעור של 70%. במלים פשוטות יותר — מערכת התקשורת וקופת הציבור מסכסדות את המשתמשים בטלפון בשיעור עצום זה. חשוב לשים לב כמה בעצם מדובר. אין זו סובסידיה ללחם. זוהי התשתית בהוצאותיהם של המשתמשים בטלפון, והיא גדולה ככל שגדל המשתמש ומתעצם. בדרך הטבע נהנים מ"הנחה" זו הבנקים והעסקים הגדולים.

על הפתרון המתבקש — הפיכת התקשורת לחברה ציבורית — כבר מדברים שנים רבות, והוא מקובל, רעיונית, על מרבית הגורמים המעורבים בנושא זה. התרומה הקטנה שלי בעניין היא, שאני מנסה לעשות כל מה שאפשר כדי לקדם עניין זה ומאמין שהוא נמצא בתהליך קרוב מאוד לפתרון. המחסום

המתרחשת לעינינו בעולם כולו, לקידום רווחת הפרט ותועלתו כציבור וכמדינה.

לצורך זה הצענו פריצה בשלושה מישורים: המישור הראשון — רשת טלוויזיה שנייה, שתגדל את ספקטרום התדרים החופשי בישראל לצורך זה, המבוכו עד היום ללא שימוש. מתוך אמונה שהמנופולין הוא אם כל עיכוב ונסיגה, אנו מציעים רשות נפרדת לרשת זו, רשות פרטית שתזכה כמכרז, שתעמוד בקריטריונים ובפיקוח של הממשלה, ושתיעזר בשידורי פרסומת שישחררו את העם בישראל מתופעת ה"אגרה" הנהוגה בה כיום.

מישור שני — תחנות רדיו פרטיות, ארציות ומקומיות, שישפיקו את הביקוש ממש כמו העיתונות המקומית הפרווח לעינינו. כמעט אין ערב בארץ עד או עתידה, שאין להן עיתון מקומי; כך גם חלק מהמועצות האזוריות בארץ. ואין שום סיבה שלא יהיה גם שירות של רדיו מסוג זה.

אהרן הראל (המערך):

אדוני השר, האם התוכנית הזאת מיועדת כבר לשנת התקציב הקרובה?

שר התקשורת מ' צפורי:

אלה הצעות שהצענו, ואנחנו מקוים שנצליח לקבל את אישור הממשלה והכנסת להן.

המישור השלישי הוא טלוויזיה בכבלים. רשתות של טלוויזיה מאת כבר מכסות כיום אזורים רבים בכל העולם המערבי, מביאות מגוון עצום של שידורים הביתה, מאפשרות שירות חינוך, בריאות, שירותים מוניציפליים ואף שירותים דרסטיים בתחומי הנבואה, העסקים, הצרכנות ואחרים, בדיקת ובעומק שאיש לא חלם עליהם לפני שנים ספורות. אין כל צורך שגם בתחום זה נהיה אחרונים.

הצעת חוק זו נמצאת, כמור, בשלבים ראשונים של גיבושה. הוויכוח הציבורי סביבה מתרחש ללא ידיעת העובדות. במפגשים שקיימתי עם מוסדות העיתונות הבהרתי להם, כי לא רק שאיש אינו מבקש להתנכל להם, אלא שהכול פתוח להידברות הדדית, והבטחת האינטרס הכלכלי של העיתונות הכתובה אינה עומדת בסתירה לפיתוח שירותי השידור כפי שמדינת ישראל זקוקה להם.

מסקירת הפרובלמטיקה של משרד התקשורת, מתחום השידורים הטכנולוגיים, אני עובר לתחום הדואר. זהו שירות עתידי כוח'אדם ברמות שכן נמוכות. השירות מסובסד ופועל בוידעון מצטבר ורצון מאז הקמתו ועד היום. ביסוד המצב הזה מונחת התפיסה המוטעית, שהדואר הוא שירות עממי אלמנטרי, שיש להבטיח את זמינותו לכל נפש בלי להתחשב בעלויות. כיום זוהי תפיסה ארכאית, הרחוקה מן המציאות. אנשים פרטיים אינם סוברים מכתבים רבים. גלויה מקרית שמשגר האורח אינה יכולה להשפיע על מצבו הכספי. לעומת זאת, זורם המידע הבקאי והמסחרי המודפס באמצעות הדואר, ומהווה שיעור מרכזי בתנועה בשירות זה ונהנה מסבסוד עצום. שוב, כמו בתעריפי הטלפון וביתר — שאת — סבסוד מעוות.

שירותי הדואר בישראל פועלים בתעריפים בלתי מציאותיים. מכתב לכל מקום בארץ עולה 1.2 שקל. אם תאושר ההעלאה, המהירים ישתנו במקצת, אבל הפער יישאר. לעומת זאת, שליחת מכתב במונית מירושלים לח'אביב, לא אל בית הנמץ אל אל תחנת המוניות, עולה 35 שקלים.

שבו ויס (המערך):

40 שקלים.

עכו וח'פה. מדינת ישראל, 34 שנים לאחר הקמתה, פועלת בנושא זה באלתורים מקומיים, ללא פיתוח גדול, ללא חידוש הציור, ללא ניסיון ממש'י ציאה למרחב בנושא השידור.

מול כל אלה ניצבת עובדה פשוטה: לשנה היוצאת ביקש משרד התקשורת חקציב פיתוח מינימלי לשידור של 500 מיליון שקלים, להתחלת טיפול יסודי במערכת השידור, התקציב שאושר, במחירי מאי 1981, היה 17 מיליון שקלים בלבד. אין צורך להוסיף מלים.

אם רצוננו לשקם את מערכות השידור שלנו, לספק לציבור את השירותים הנאותים בתחום התקשורת המרכזי הזה ולתפוס את מקומו הנכון כמפת השידורים במרחב ובתפוצות, עלינו להשקיע כ-200 מיליון דולר תוך ארבע שנים. רק כך נוכל למנוע התמוטטות המערכות.

ומן התחום הטכני לכאורה של השידורים — לתחום המהותי. בכל מדינה בעולם יכול אדם לסובב כרצונו את הכפתור ולבחור לו את השידור המעניין אותו, מתוך מגוון של שידורים. הדבר נכון לא רק בצפון אמריקה ובמערב אירופה. כך הדבר גם במוזמ'אירופה, כן הדבר גם בכל הארצות ה"מתקדמות" העובלות אותו: כסוריה שחי רשתות; בירון מדברים על רשת שלישית, אצלנו הכפתור מיותר. אצלנו יש רשת יחידה; מיטת סדום של שידורים, המנסה לספק את כולם, לשר לאורך ממוצע שאנו קיים, החייבת לפרנס הן את הטלוויזיה הכללית, הן את הטלוויזיה הלימודית והן את השידורים בערבית, האמורים להיות מכשיר ההסברה רב העוצמה שלנו לדוברי הערבית שבתוכנו ובשכנותנו.

כולנו יודעים מה צריך לעשות, כולנו יודעים איך. אך עובדה, לבד מוויכוחים איך-סופיים בנושאים כמו מי יפעיל, מי ישלם, מי יפקח, מי יצא נשכר ומי יצא נפסד, עדיין לא עשינו ולא כלום בנושא זה. ללאור, ישראל עדיין חיה ככשת הקמתה של הטלוויזיה, ב-1968, אני אומר לכאורה, מפני שהיחידים עושים בכל זאת את שלהם. כשדור, כמו בכל תחום אחר, אין וקאום. המדינה מתכבה והולכת במערכות-שידור, שאנו קוראים להן פירטיות. על-ידי אנשים המוכנים להשקיע ולקוחות אשר מעתינים לקלוט ולשלם, עד שאנחנו הגים מי יפקח על השידורים, משודרים סרטים ללא כל פיקוח; עד שאנחנו מתווכחים אם יהיו שידורי פרסומת ומה יקרה לעיתונות הכתובה, משודרות פרסומות בשפע. אנחנו שולחים שוטרים אל תחנות כאילת, בח'פה, באזור ח'אביב, בירושלים, בחדרה, בנתניה, סוגרים תחנות — ואחרות צצות לבקרים.

המפתיע בכל הנושא הוא, שבויכוח הציבורי הער סביב נושא השידורים מדברים על הכול, חוץ מעל המציאות עצמה. המתרחשת ביתנים. זה לא נוח. קצתיות יצאו בחלקה נגד הצעת חוק השידורים שמתגבשת אצלנו ונמצאת עתה רק בשלב של טיטה ראשונית. החשש הגדול של העיתונים הוא, ששידורי פרסומת יקצצו את מטה לחמם. אולי יש משהו בטענתם, אך באותה עיתונות, שכל הווייתו היא כושר לבטא, לחשוף ולהיאבק, לא מצאנו זה שנים כמעט אף מלה אחת נגד העובדה, שתחנתו של אייבי נתן, שהחליטה בעצמה מה ומתי לשר, מבוססת זה כבר על שידורי פרסומת, ולהערכתי בדיקה לא מבוטל. הוקעת שידורי פרסומת בחוק והתעלמות משידורי פרסומת במציאות אינן יכולות להתקיים זו בצד זו.

הצעת חוק השידורים שלנו מכטאת את מדיניותנו בנושא זה: מימוש חופש הבחירה והכרייה של האזרח בדמוקרטיה שלנו לגבי התקשורת האלקטרונית ממש כמו בתקשורת הכתובה; שילוב מדינת ישראל במהפכה הטכנולוגית

שר החקשורות מ' צפורי:

גם בהשוואה בין לאומית או מצטיירים כזולים כעולם: לעומת 1.2 שקל למכתב פנים-ארצי אצלנו, התערף בארצות-הברית הוא 2.7 שקלים, בשווייץ 3.3 שקלים, בבריטניה 4.1 שקלים. רשת הדואר שלנו דלילה: בישראל יש עובד דואר אחד לכל 730 נפש. בבליה יש עובד דואר אחד לכל 190 נפש; בצרפת — אחד ל-187; בהולנד — אחד ל-215; בבריטניה — אחד ל-317.

שירותי הדואר הם עתירי כוח-אדם, אך גם עתירי שכר נמוך, שבמקרים רבים אינו רחוק מדמי האבטלה. אין אתגר מקצועי ואין כל נטייה בעיבור להצטרף לשירות זה. חבר העובדים נמצא בגיל מתקדם. התחלופה מעטה, המוטיבציה חסרה — ומכאן השכלה יסירה על טיב השירות.

אנו, האחראים מבחינה ממלכתית על שירות זה, אסור שנטעה: אם אין נותנים ואין משקיעים, אין להלין על התמורה. הפתרון הוא, בראש ובראשונה, הסבת שירותי הדואר לרשות ממלכתית, שתהיה גמישה יותר בסמכויות הניהול ובטיפול בכוח-האדם שלה, תאפשר חידוש ורענון חוג העובדים ומקומות העבודה והשירות, תאפשר קידום עובדים, תקנה אתגר מקצועי ותאפשר לפתח מחדש את רשת הדואר, שקפאה למעשה זה כבר. קיימת החלטת ממשלה שקרנית בנושא זה, וחוק רשות-הדואר כבר הופץ לקראת העלאתו לדין בממשלה.

פתרון ביניים הוא גיוון בשירות ובתעריף. כיום מוצע לציבור שירות אחיד של מכתב פנים-ארצי, בתעריף יחיד של 1.2 שקל. למעשה קיים מגוון פנימי בתוך תנועת הדואר. יש דברי דואר, בעיקר מידע המוני מודפס וכדומה, המגיע בכמויות עצומות, אך תועלתו של השולח אינה נמדדת במהירות הגעתו ובמסירתו של דבר הדואר מסוג זה. לעומתם, קיימים דברי דואר, שמועניהם מוכנים להשקיע הרבה יותר משקל כדי שיגיעו לידיהם בתוך יום ואף פחות מכך. עובדה זו מהווה יסוד לתוכנית חדשה להנהגת שלושה סוגי דואר, שונים בקצב מסירתם ובתעריפיהם. תוכניתנו החדשה בנושא זה נמצאת עתה בשלבי גיבוש, ואולי נצליח להפעיל אותה בהקדם.

מגזר נוסף של שיפור בשירותי הדואר הוא בהקמת מרכזי חלוקה שכונתיים, לפתרון הכביע של חלוקת דואר כמצב של מחסור מתמיד בדוורים. הוחל בהקמת מרכזים כאלה, שבהם מקבל האזרח תא משלו, הממוקם במרכז הקניית של השכונה או היישוב, במקום שהאזרח או בני משפחתו עוברים ממילא לפחות פעם אחת כיום. עד כה הוקמו 8 מרכזים כאלה — בעומר שבבאר-שבע, במבשרת-ישראל, ברניה שעל הכרמל ובמקומות נוספים. המשרד מציע לשכונות ולגורמים מוניציפליים להשתלב בסידור זה, להעמיד לרשות השירות מקום נאות, והשירות יציד ויפעיל את מרכזי החלוקה. ראש עיריית ירושלים כבר הביע את הסכמתו לניסוי שכונתי, במגמה להכניס שיטה זו לעיר.

מדיניות: במקביל להתמודדות הקשה עם שלוש הכביעות שהזכרתי או פועלים לקידום שוטף של השירותים ולהתוויית קווי המדיניות לפעילותנו. מדיניותנו מכוננת להשגת שני יעדים: יישום מדיניות ממשלת ישראל, שהחקשורות היא רק מרכיב אחד שלה; הצבת האזרח-הצרכן וטיב השירות הניתן לו כיעד עליון של המשרד. מפעל הפיתוח שלנו תוכנן השנה במסגרת מדיניות זו. קבענו עדיפות ראשונה בפיתוח החקשורות בשטחי ההתיישבות שבגליל, בגולן, ביהודה ובשומרון, בחבל עזה, בפתחת-שלוש ובערכה, בבקעת-הירדן ובעמק בית-שאן. אנו סבורים, כי אם מדינת ישראל וממשלתה קבעו עדיפות יישובית לתחומים אלה — מערכת החקשורות חייבת לתת תוכן למדיניות זו. מי שמותר על האות הכתוב ומוכן להתיישוב.

הרחק באזורים אלה — כדי שמדינת ישראל בעיקרה לא תתחיל באשדוד ותיגמר בנתניה — יש לתת לו תנאים מינימליים לכך. למנוע ממנו את תחושת הריחוק והניתוק ולתרום באותם מקומות לרמת חיים שיש בה גם כדי למשוך מתיישבים נוספים.

השנה נפנה משאבים, ציוד וכוחות כדי לממש תכנית זו הלכה למעשה. לדוגמה: כיום פועלים ביהודה ובשומרון כ-2,000 טלפונים. משרד החקשורות יגדיל מספר זה, עד סוף השנה, ל-14,000. כאן נחתם כמקרה מספרים מדויקים. ביתר המקומות המספרים יותר נכבדים. הצבנו מרכזות ניידות באריאל, בקריית-ארבע, במעלה-אדומים, בחבל-קטיף — זה נכון גם בקשר לספר-הירדן, הגליל המערבי, הגליל העליון, עמק-הירדן וכל היתר שבפיתוח — ומהר ממקמים מרכזות בקרני-שומרון. עם פיתוח הרשת נוכל להקים שט טלפונים לכל המעוניינים.

השירות לאזרח: בתחום המדיניות לשיפור השירות לאזרח ביצענו השנה צעד גדול קדימה — הפעלנו את משרד העסקים הראשון של שירותי הבזק, שהוא צעד מעשי ראשון בהקמת החברה. המשרד העסקי, שהופעל ברעננה כחודש מרס שנה זו, מהווה מהפכה בשירות ללקוח, בביצוע הארגוני והטכנולוגי של העבודה במעבר קווי-האדם של המשרד. באזור זה הצלחנו לכצע חלום ישן: לאחד את שתי החטיבות הנפרדות הפועלות כיום במשרד בתחום החקשורות. במצב הקודם היו אלה שתי חטיבות נפרדות, שהיו ממוקמות במבנים נפרדים, שפעלו ככפופות נפרדות בתחום ההייררכיה המשרדית ובייצוג נפרד של העובדים. לגבי האזרח מן השורה יש לאיחוד הזה משמעות פשוטה: השרשרת המורכבת של הגורמים — בלתי תלויים זה בזה — בדרך למתן המענה תצטמצם. אכן טמון אולי הגורם העיקרי לחסכול של האזרח הממתין זמן ניכר למענה אמין, וכאן גם טמון אחד הגורמים העיקריים לתדמית השירות בעיני הציבור. במשרד העסקים החדש מחוג שתי חטיבות אלה יחד. התוצאה: שירות טוב יותר לאזרח.

המדיניות החדשה במשרד העסקים: האצלת סמכויות מקסימלית לעובדים ולמנהלים המקומיים ושחרורם המרבי מחלוקת ב"אישורים" מלמעלה: סמכויות מרביות בענייני חשבוניות וכספים של הלקוחות; סמכויות להתחייבויות ברורות ללקוח. בקשות פשוטות של האזרח, כמו הוספת שקע לקו הטלפון בדיור, לא יישארו אותו כמצב של חוסר רדאות לגבי הזמן שבו יזכה למילוי בקשתו. משרד העסקים ייתן ללקוח, לראשונה, מועד מדויק להתקנה. תפיסתנו בהקמת משרד העסקים מכוננת לכך, שהאזרח יקבל את מבוקשו בביקור חד-פעמי או אף בשתייה בלבד. המשרד החדש יאפשר לנו, לראשונה, לספק את כל המידע המבוקש באמצעות הטלפון. אין צורך שחושבי רעננה, הרצליה, כפר-סבא או רמות-השבים יבזבזו זמן ויסעו אל המשרד החדש שבצומת. אנתנו מתכוונים להשקיע השנה מאמץ רב בשינוי הרגלי הציבור בנושא זה. מה שצריך לנתן הוא המידע ברשת החקשורות ולא האדם במכוניתו.

כל הצלחה שלנו בנשא תשמש, כך אני מקווה, מנוף לשינוי נוף השירותים הציבוריים בישראל ככללם. לאחר צומת-השרון נפתח השנה לפחות שניים — שלושה משרדים עסקיים נוספים באזורים אחרים, והלקוחות מעבודתם יאפשרו לנו לגבש תוכנית כל-ארצית בנושא זה.

נושא נוסף בתחום מדיניות השירותים היה השנה: הוצאת רכבות משתמשים בטלפון "מן המחתרת". עד כה היה מצב מחור: אדם רכש דירה ובה טלפון, כשהרים את הטלפון, טטה המציאות על פניו — מכשיר יש, קו אין. על-פי טהלה שהיה בעבר, לא היה קשר שר בין הקו לדירה שבה הותקן.

בכללה. הכוונה בעיקר לגורמים עסקיים.

שנת 1981 בתקשורת: מערכת התקשורת בישראל מונה כיום כ-1.4 מיליון מכשירי טלפון, הפועלים באמצעות כ-930,000 קווים. צפיפות הקווים למאה נפש באוכלוסייה היא כ-23, לעומת 3 קווים במצרים. 7 בכרית-המועצות, 13 באירלנד, 23 באיטליה, 32 באנגליה ו-41 בארצות-הברית. כמעט 70% מכלל המשפחות בישראל מחזיקות בטלפון.

השנה, הושלם מוביל התקשורת הארצי, שהוא עמוד השדרה של התקשורת הבין-לאומית שלנו. זוהי מערכת כבילים רב-קו, המשרתת מעתה את המדינה לאורך 1,800 קילומטר. קשה לאמוד את ההשקעה הכוללת במפעל זה, מאחר שהקטע הראשון בציר תל-אביב-סיני הוקם לפני קרוב ל-15 שנה. לאחר מלחמת ששת הימים, מאז הונחו הקטעים בצירים השונים במסגרת תוכנית-אם כוללת ולפי אפשרויות התקציב. ה"מוביל" מקשר כיום את קריית-שמונה לאלית, ומסתעף לכל מרכזי האוכלוסייה במדינה. זוהי ההשקעה הגדולה ביותר של משרד התקשורת בתחום טיב השירות הטלפוני. המוביל לא הוסיף אף טלפון אחד בבית האזרח, אך הוא מאפשר את זרימת התנועה הטלפונית בכל הצירים.

השלמנו את המחשוב של שירות המודיעין "14". כל עמדות השירות בארץ מצוידות במסופי מחשב מתוצרת הארץ. ספרי המידע המודפסים ותוכניות העדכון יצאו מכלל שימוש. טלפניות מקבלת על גבי המסך הטלוויזיוני את המספר הדרוש כמעט ברגע שהלקוח השלים את שאלתו. אני מרשה לעצמי להגיד כאן, שבמרבית המקרים היום קל הרבה יותר להשיג את שירות המודיעין, ואין עוד צורך להתמתין זמן רב להיענות לפי התור". אני מקיים מוקד חדש לשירות המודיעין "14" בצפת. המוקד הזה יוסיף לצפת כ-60 מקומות עבודה וישפר את השירות למגוון הטלפון, הן באזור והן בארץ כולה, בכך שיוכל לקלוט את עודפי הפניות ממוקדים שונים אחרים.

השנה הפעלנו מרכזת בין-לאומית חדשה בשירות "18" בירושלים. המרכזת מצוידת במערכת ממוחשבת, שהיא המלה האחרונה בעולם בתחום זה. מי שהשתמש הרבה בשירות זה בשנים האחרונות חש גם כאן הקלה מרובה.

אנו מקיישים מאמץ עליון להתמודדות עם הנשוא הכאוב של התחזוקה, או מה שידוע בציבור בשירות "16". הבעיות כאן הן בתחום כוח-האדם, הטכנולוגיה והארגון, ואנו תוקפים כל אחת מן המגזרים. היעד הוא, שכל טלפון, פרט לחריגים שבהם התקלה סבוכה במיוחד, יחזור לחקנו לכל המאוחר "בסוף יום העבודה הבא" שלאחר מועד התלונה.

המגמה שלנו היא לפשט תחומים אלה ולהפעיל עובדי רשת גם לתיוקן של הטלפון, דבר שלא היה עד כה. שירות החיפוקים, המקבל מאות אלפי פניות מדי שנה והכולל מיליוני פריטי מידע על הטלפונים, תולדותיהם, תקלותיהם והצורך הקשור בהם, ימוחשב. הטיפול באמצעים דיניים במידע עצום זה הוא אחד הגורמים לכך, שאדם חסר סבילות מקבל תשובה שגויה: הניני כטיפול. הגישה לשירות "16" תוקל במידה מרבית. במחצית אפריל הפעלנו בשלוש הערים הראשיות שירות מקביל לקבלת הדורות מוקלטות. יש אלטרנטיבה לשירות "16". כל אדם יכול למסור את הדעתו בכל שעה, בכל יום, בכל מקום.

אחת מגולות הכותרת של ביצועי השנה היוצאת הוא מפעל התקשורת בשדות-התעופה החדשים בנגב. אין זה סוד, שמשרד התקשורת היה מאז ומעולם זרוע ביצועית של מערכת הביטחון. מבצע שדות-התעופה היה אחד הגדולים והמורכבים במערכת זו, עד כדי כך שבתחילה היו מי שחשבו, שיש לחפש

ובהתפתות הדירה נלקח הקו לשכן אחר הממתין לטלפון. עם ישראל, הפותר בהדרגה את בעיות השידור באמצעים שאנו קוראים להם "פירטיים", פתר גם בעיה זו: תמורת סכומים, שהלכו והפכו למחירי שוק מקובלים, נוצר אינטרס משותף בין מוכר הדירה לקונה. הקונה המשיך ליהנות לאורך ימים ושנים מקשר טלפוני, והמשרד היה ממשיך לשלוח חשבוניות על-שם המנוי הקודם. איש לא הודיע למשרד על השינויים, וכך נוצר ציבור של מנויים "בלתי חוקיים" — עוד הישג בלעדי לישראל. אחת התוצאות השליליות של מצב מוזר זה הייתה, שמגוון "המחתרת" לא העניזו לבקש רישום במדריך הטלפון, ורכבו טלפונים לא היו רשומים במדריך או בשירות המודיעין. במחצית נובמבר אשתדק שינינו את הנוהל: הצמדנו את הטלפון לדירה ומנענו מן המנוי העוזב את האפשרות ללחוץ על הקנה תוך הבטחת זכותו במקום מגוריו החדש. בדרך זו יצא בתוך ארבעה חודשים "מן המחתרת" קרוב ל-30,000 משפחות בישראל.

דוגמה נוספת לצעדים במסגרת מדיניות שיפור השירות: מדריך הטלפון. כרך "ירושלים" של המדריך הקיים נושא את התאריך 1979 — שלוש שנים תמימות. בתקופה ממומשת זו הותקנו רבבות חדרים חדשים, הוחלפו מספרים, שונות כתובות, והמדריך חולל לשמש כלי שירות יעיל ומעודכן. זוהי אחת התוצאות הכלתיות נמנעות של קיצוצי התקציב, ושאיתנו להקדיש כל סכום ליעד העיקרי — התקנת טלפונים. השנה החלטנו, שאין להכריז סלידה אחת ל-18 חודש, ובמקרים רבים בתקופה קצרה אף מזה. הראשון, מדריך ירושלים, יצא בשבועות הקרובים, והנושך העיקרי יהיה האזרח, שברשותו היה ספר טלפונים מעודכן.

במסגרת אותה מדיניות התחלנו השנה לרכוש אסימונים גם כשני מפעלים ישראליים, נוסף על המפעל הגרמני, שהיה עד כה הצרך הבלעדי שלנו בשטח זה. ניתן לומר, שאנו מנצלים כיום את כל פוטנציאל הייצור של מדינת ישראל בתחום זה. הגענו לכך, שמדי חודש זורמים אל המחזור למעלה ממיליון אסימונים. מתוך תקווה שלא אתבדה, אני מעז לומר, שבשוק מורגש הקלה בתחום כאוב זה.

נושא נוסף בתחום המדיניות הוא השינויים בסולם העדיפויות. נסיבות המחסור הביאו לכך, שלא ניתן להיענות למבוקשו של כל אחד ולהתקין טלפון בביתו, ורבים נאלצים להסתפק בניתנים במיקום תור הממתנים המסודר לפי דרגות עדיפות: מפעל עדיף מבית פרטי, רופא עדיף מקיבוץ, האמת הידועה היא, שבמקום שאין קו פנוי, אין עדיפות גבוהה יכולה לסיע. במקום שבו הושלם הפיתוח, מתקנים טלפונים לכולם בבת-אחת. סולם העדיפויות מסייע לנו לחלק חלוקה צודקת יותר במקום שיש מעט קווים והרבה ממתנים.

לאחרונה הקדשנו מבט נוסף ל"צדק" זה, והחלטנו לקדם בסולם העדיפויות את הגורמים שאמנה אותם להלן: גם תוכנית הפיתוח תושפע ישירות מסולם עדיפות זה. שינינו את מקומותיהם בסדר-העדיפויות של יישובים צעירים, רכזי הביטחון ביישובים, בתי-עסק גדולים, מפעלים מאושרים, משקיעים מחוץ-לארץ, לשתוב של בעלי מקצוע מסוימים, תנועות ציבוריות ואורחים הממתנים כבר חמש שנים ומעלה לטלפון. כמו כן שונה מקומן של כקשות לקורים נוספים למנויים עומסים, שבמצבם הנוכחי אינם מסוגלים לשדר היטב את הציבור, ולעומת זאת יוצרים עומס וסתימת ברישת הטלפון

— ניתן באמצעות רשת ציבורית ומרכזית, בדומה לשירות החיוג בקשר הטלפוני. המשתמש מעביר "מנת" נתונים אל צומת השירות, וזו מפנה אותו אל היעד הררוש. אין המנוי משלם כעד הזמן שאינו משתמש בשירות.

במסגרת שירותי הבוק החדשים הפעלנו השנה את שירות הפקסימיליה הבין-לאומית. כל אדם יכול לגשת אל משדר השירות בלתי-אביב ולשגר אל מעבר לים — לארצות-הברית, לכריטיניה, להולנד — אותות מכל סוג: תרשים, מפה, דוגמת תחילה, טקסט או כתב-יד בכל שפה ואפילו את תמונתו וכדומה. האותות נקלטים בתוך שניות בצד האחר, ושני הצדדים חוסכים זמן יקר של ימים ואף שבועות, לעומת כל הדרכים האחרות שבאמצעותן ניתן היה להעביר את אותו מידע.

לסיים, ברצוני לחזור ולהדגיש, כי חוק הבוק הוא תנאי לקידום שירותי התקשורת, ובטוחני כי עם אישור חוק הבוק על-ידי הכנסת, נוכל לתת תנופה אדירה לשירותים אלה ולהתייצב בשורה אחת עם המתקדמות במדינות העולם. לא רק באיכות אלא גם בכמות.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לשר התקשורת. חברי הכנסת, אנו פותחים בדיון. רשות הדיבור לראשון הנואמים, חבר הכנסת שבח וייס, ואחריו — לחבר הכנסת מאיר שטרית.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושש שנוכל לערוך את הדיון בתא הטלפון במקום במליאה.

אני רוצה קודם כל לברך את משדר התקשורת על כמה וכמה פעולות בתחום ההנדסי ובתחום השירותים, שאני חושב כי אותותיהן כבר ניכרים מאוד בפרקטיקה. עם זאת הייתי רוצה להקציר הערות ממני.

המשדר הזה הוא מטבע הדברים משדר טכנולוגי, וכמובן, אינני מתיימר להיכנס לזריחה בשאלות טכנולוגיות. אני חושב שזה תחום שאנו יכולים לשפוט אותו רק מבחינת השירות הניתן לאזרח, ועל כך אני רוצה לומר כמה דברים.

ברשותכם, קודם כל הערה לגבי השכר של עובדי הדואר. כפי שאכן ציין שר התקשורת, זהו משדר ממשלתי המעסיק עובדים רבים מאוד, אשר רמת השכר של רובם היא מרמות השכר הנמוכות ביותר בסקטור הציבורי ובכלל. בעניין זה אינני יכול לבוא בטענות אל המשדר דווקא בתקופת כהונתו של שר תקשורת זה. אני חושב שזה סגנון המלווה אותנו, וכנראה, גם משרד הארצות האחרות במשך דורות. זאת מסורת, משום שמישהו יצר אי פעם סולם יוקרה של עיסוקים, ודוור ועובדים נוספים של משרד הדואר הפכו למשל ולשניה של עיסוק פשוט. דוור או מוכר בולים, דבק בהם איזה סטריאוטיפ של עיסוק, שמי שעוסק בו אינו ראוי לשכר טוב.

אם כן, אני חושב שזהו מעין חטא קדמון. שצריך להתחיל להיפרד ממנו. אנשים אלה עושים את העבודות הקשות ביותר, ורובם עושים עבודה שגם ההתפתחות הטכנולוגית לא הביאו בהכרח להקלה ניכרת בה, כי דוור צריך להמשיך ללכת ברגל מבית לבית.

שר התקשורת מ' צפורי:

עם חבילה גדולה על הגב.

שבח וייס (המערך):

עם חבילה גדולה על הגב, במדרגות, ואם זו עיר, בטופוגרפיה לא נוחה. זו עבודה קשה מאוד.

כוחות זרים להשלמת המשימה. אך עובדה היא, שהמלאכה כרעצה כולה על-ידי עובדי המשדר, תוך הפניית כוחות ממרכז הארץ, וגם על-חשבון פעולות פיתוח אורחיות רגילות.

מי שמתמצא בנושא ידע מהי תקשורת לנמל-תעופה צבאי או למערכת מודיעין. היא כוללת עורקי-קשר מן המערכים הארציים, דרך צירים ארוכים של מדבר ושטחים הרריים קשים, אל השדה, בתוך השדה, אל המתקן, בתוך המתקן, אל מערכות המאפשרות תפעול הטייסות, פיקוד, פיקוח ובקרה, וכפי שאמרתי — מערכת מודיעינית. כאמור, מי שמתמצא יכול להעריך את היקפו של מבצע ענק זה של עובדי התקשורת. על כך קיבלו עובדי המשדר הערכה מיוחדת מחיל-האוויר ומצה"ל. צה"ל יכול היה להיכנס להיערכות החדשה ללא כל בעיות תקשורת, בזכות העבודה המסורה של האנשים ושל המערכת כולה.

פנים לעתיד — משדר התקשורת נושא את פניו אל העתיד ומנהל מעקב צמוד אחר המתרחש בתחום הטכנולוגיה התקשורתית. האלקטרוניקה בכלל, והתקשורת בפרט, הן אחד התחומים הדינמיים ביותר בחיי האדם. העולם כולו שרוי בעיצומה של מהפכה טכנולוגית, המשנה בקצב מהיר את אורח חיינו מן הקצה אל הקצה. לא כל הנושאים בתחום זה הם נחלת האזרח מן השורה, אך המוצר הסופי מגיע אליו ומשנה את הרגלי חייו. לא כל אחד יודע, למשל, שהסכסומט, ששחרר את כלנו מהצטופפות בסניף הבנק — פועל באמצעות קו של רשת התקשורת. כבר הזכרתי את הטלוויזיה בכבלים, שלבד מסרטים ומכידור תבאי לאזרח שירות דרסטרי של סידור ענייני הכספים, רכישות, ומה לא. אנו עושים הכול כדי להשתלב בדינמיקה טכנולוגית זו, ומוקדם ככל האפשר. בשנה האחרונה עשינו צעדים רחבים קדימה.

המרכוז האלקטרוני-הספרותי, שהזכרתי בראשית דברי, היא מהפכה בתחום ציוד המיתוג, המהווה את לב מערכת התקשורת. יתרונותיה העיקריים: אמינות רבה יותר של הציוד הבנוי כולו על מחשבים; נפח קטן בהרבה מזה של הציוד הקונבנציונלי — דבר שיאפשר חיסכון משמעותי בבנייני המרכזות; משך התקנה קצר הרבה יותר — שלושה עד שישה חודשים, במקום 18 חודש לציוד קונבנציונלי בכמות זהה. למרכזות הספרותיים יש גם פוטנציאל להפעלת שירותים חדשים, פוטנציאל שאינו קיים כיום. לדוגמה, אפשרות להעביר התקשורת שנעשתה מן הטלפון שלך — אל טלפון אחר, לפי פקודתך.

מרכזות ספרותיות ראשונה בהיקף גדול תוחקן בקרוב בקראון — לא מפני שאני גר שם, התחילו לפני — וטכנולוגיה זו תהיה במקביל מגורים רבים של המערכת.

המשק והמודע תלויים יותר ויותר במערכות חדשניות ומתוחכמות של העברת נתונים ותקשורת אל מחשבים וכיניהם. בעבר ככל עשוינו צעדים לא מעטים בכיוון זה. בצד התקנת קווי נתונים לאלפי לקוחות, הפעלנו את שירות הגישה למאגרי נתונים בארצות-הברית, ה-D.B.S., שיאפשר לכל המעוניין להיות מנוי ולקבל ממאגרי הנתונים העצומים של כל המשק האמריקני כל מידע הרצוי לו. השנה הרחבנו שירות זה גם לאירופה. לפני חודשים אחדים הפעלנו שירות חדשני, הקרוי בלשון המקצועית "מיתוג מנות", לצרכני התקשורת המתוחכמים, הזקוקים לשירות משוכלל של העברת נתונים. זאת היתה בשורה גדולה. בעבר היה צריך המסדר, המוקד לשירות של העברת נתונים, להחזיק ברשותו דרך קבע קו ישיר להעברת המידע מנקודה לנקודה, גם אם הוא משתמש בקו הלבן למעשה רק בחלק קטן של הזמן. השירות החדש משמר אותו מצורך יקר זה. שירות המיתוג — כמאמר כמיתוג הטלפוני

שר התקשורת מ' צפורי:

שבח וייס (המערך):

אני חושב, שהנטייה בקרב העובדים היא בוודאי לתת שירות טוב. אבל יש לפעמים איוז התפתחות של חסמונות של נוקשות, שאם לא מטפלים בה, היא מתפשטת. בוודאי, אינני בא בטענות אל העובדים. אגב, העניין פה הוא של המנהלים יותר משהוא של העובדים.

עניין שלישי — אני מבקש שתשקלו רעיון, שהיה הגבלות של זמן גם על שיחות מקומיות. ברצוני להסביר זאת. לפי הערכתי, רוב השיחות המקומיות נערכות דווקא ממשרדי הממשלה וממשרדים ציבוריים. עליי האוטואיזיה שלי — רובן פרטיות. מסיבה זאת אי אפשר להתקשר טלפונית לרוב משרדי הממשלה. בדרך זאת אני רוצה ליצור מצב — הייתי אומר אילון כלכלי — במשרדים שצריכים לשרת את הציבור. שהשיחות המקומיות תוגבלנה בזמן.

מאיר שטרית (הליכוד):

אפשר לסדר רק קווים נכנסים למשרדים ממשלתיים.

שבח וייס (המערך):

אתה יכול לעשות רפורמות רבות במועצה הקטנה והיפה שלך. ויש לך די בקרה. אבל כאשר מדובר במשרדים גדולים יותר — העניין מסתבך. אני הייתי רוצה, שישלמו הרבה מאוד כסף על שיחות כאלה, משום שאחת הסיבות לכך שבארץ קיימת תרבות של "בוא נסדר זאת פנים אל פנים", או "בוא נפגש" — היא הקושי להתקשר טלפונית. ה"בוא נפגש" הזה הוא מטריד כזה, כל כך הרבה נסיעות, ודווקא לאנשים שאינם יכולים לבוא. שהם עובדים. והרי המשרדים הציבוריים עובדים חמיר בשעות שבהן העובדים עובדים. ה"בוא נפגש" הזה הוא קשה מאוד.

עם זאת אני מציע להסתדרות לדרוש, כחלק מהסכמי העבודה, שכל מפעל שבו יש טלפון, יותר לעובדים בשעה מסוימת ביום, או במשך חצי שעה בהפסקת הצהריים, לטלפן למשרדי הממשלה כדי להסדיר את ענייניהם. הייתי הולך בכיוון כזה. יכול להיות שזה גם יקל את העומס וגם תהיה הכנסה קצת יותר גדולה.

אפשר חמיר לתמצת את הדברים, בכחינת מעט המחזיק את המרובה. לא צריך לדבר במשך שעות. אנחנו בכנסת נוכל, כמוכן, לדבר שעות. בעיקר לאור ההודעה מהבוקר, שנקבל תוספת ניכרת בשיחות טלפון. אני מעריך שהשיחות שלנו הן לעניין ולטובת הציבור, על-כל-פנים הן רבות. אני מעיר את ההערה הזאת, משום שאפשר בקלות רבה מאוד גם להעמיס סטריאוטיפ על חברי הכנסת, כאילו הם מקבלים טלפונים חינם ושירות בריאות חינם. אני מכהן בכנסת ששנה חודשים, ואני חושב שכל שיחות הטלפון שלי הן שיחות בעניינים ציבוריים, ואינני בטוח שהמכסה מספיקה לי. גם השירות הרפואי חינם הוא אגדה. הגיע הזמן שחברי הכנסת יסירו קצת מעצמם את המיתוסים.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

מי מקבל שירות רפואי חינם? חברי הכנסת אינם מקבלים שירות בריאות חינם.

שבח וייס (המערך):

יש אגדה כזאת. אני יודע, ודאי שזהו שקר ממדרגה ראשונה. אני פשוט מעיר כאן, כי באותה הזדמנות אולי ישמעו כמה אנשים שכחתים עלינו בעניין זה.

הערה לפני אחרונה: אולי אפשר להגיע — ואינני בקיא

אגב, האם ברמת השכר אתם מתחשבים כזה? אני שואל את שר התקשורת.

שר התקשורת מ' צפורי:

אנחנו נמצאים כוויכוח עם ועדי העובדים על העלאת השכר, אבל לנציבות שירות המדינה יש כללים וזהו זה, וגודל החבילה שעל הגב אינו משנה.

שבח וייס (המערך):

והטופוגרפיה, נאמר? שמה במקרה כזה הוא מחלק דואר למספר קטן יותר של בתים?

שר התקשורת מ' צפורי:

כן.

שבח וייס (המערך):

אני מבין.

אני חושב, שזו דוגמה מובהקת של הפער הקיים בחברה בין הרווחה שיש לאנשי עמל מול הרווחה של אנשי עמלה. הדורר נושא בעצם בידי קטע חשוב של חזית העמלה. הוא מוביל את המכתבים של עורכי-דין ושל רופאים, ואני מעריך שלפעמים הוא מעביר מכתב של עורך-דין, מכתב פשוט, שכתובתו היא פונקציה של החלק הקל של המקצוע, וחמורת הובלת המכתב הזה הוא מקבל את החלק המיליון של מה שקיבל זה שכתב את המכתב הזה. אני אומר זאת במתכוון בצורה ציורית, כי אלה הם שני קצוות, המשקפים, לדעתי, עוולה חברתית מתמשכת. הייתי מבקש מאוד לעודד את שר התקשורת להעלות באופן דרסטי, עד כמה שאפשר, את השכר של אותם עמלים, גם על חשבון העלאת ממשית של תעריף הדואר.

אני סבור, שרוב השימוש בדואר היום הוא שימוש עסקי, מסחרי, רשמי. אנשים כמעט שאינם כותבים מכתבים, ואילו מכתבי האהבה שנכתבים בין בני העוורים, רובם משוגרים בדואר צבאי, אולי גם בדואר של הכנסת — זאת אינני יודע.

שר התקשורת מ' צפורי:

יש כאן אנשים שאוהבים?

שבח וייס (המערך):

אני חושב, זה דואר יוצא, לא דואר פנימי.

הי"ר מ' כהן-אביב:

בין הצעירים.

שבח וייס (המערך):

אני מתאר לעצמי שעם האיגוד המקצועי לא יהיה קושי בעניין הזה. אני מקווה שגם עם ההווערים החזקים לא יהיה קושי בעניין הזה. זאת הערה אחת.

עכשיו לגבי כינון אותה חברה, שאתה כל כך מייחל לה. אני מבין את היתרונות של חברה מסוג כזה. אבל יש לי חשש, ואני רוצה להשמיע אותו, בקיצור, הניסיון מלמד אותי, שחברות פרטיות או כמירפוטיות לא בהכרח מעניקות שירות טוב יותר לאזרח. תרבות השירות, כפי שקיימת בארץ, איננה מתפלגת כך, שכאשר השירות הוא ממשלתי, הוא בהכרח שוור בנטייה בידורקרטית מופרזת ובקשיון-לב בידורקרטי. ואילו השירות הפרטי כולו רצוף נעים. אני מכיר חברות פרטיות רבות למדי, שלאחר שחתמת עמן חוזה, הן נוקטות כלפיך מדיניות קשה, גסה, בוטה, ואין בפני מי להתלונן. במקרים אלה אני מעדיף שירות ממשלתי, שעליו אני יכול להתלונן, לפחות; כשלא הייתי חבר הכנסת, הקחי כותב, לפחות, מכתב לחבר כנסת בעניין זה. אני מבקש מאוד, שבתוך כדי הפיכת המשרד לחברה תפיד מאוחר על עניין השירות לאזרח.

חברי הכנסת בנושאים הנוגעים לאזרח. אני חושב, שעניין הטלפון לאזרחים נוגע לכל אזרח ואזרח ששלה אותו לכנסת. מן הראוי, שניתן אותה תשומת לב לנושאי הגדול של ההסכם לנושאי החוק ובטיחותן ולוויכוחים הפוליטיים כינונו.

אדוני היושב-ראש, הערה שנייה — והיא אינה שייכת לדיון על משרד החקשורת אלא במידה מסוימת: ברצוני להזכיר לחבר אגודת-ישראל, שהיום, למעשה, עם ההצבעה ואישור הודעת הממשלה, הכוללת בחלקה הראשון את סגירת "אל על" כמכשיר הליכוד כמכשיר את חלקו הגדול של ההסכם הקואליציוני. מן הראוי שיעמידו חברי הכנסת של אגודת-ישראל בפניהם את העובדה הזאת, ויתמכו בחקיקה שהם התחייבו עליה בהסכם הקואליציוני. חקיקה שבה נכללים פתיחת ערוץ שני ושידורים נוספים ברדיו ובטלוויזיה. הייתי מציע לממשלה ולמשרד החקשורת להביא את הדברים לפני הממשלה, ולהתנות עם המפלגות הדתיות, שכל המשך חקיקה במסגרת ההסכם הקואליציוני חלוי בתמיכתן בפתיחת ערוצי שידור נוספים בטלוויזיה וברדיו.

לפעולות משרד החקשורת — שמחתי לשמוע את סקירת השר, ולדעתי, רוח חדשה מושבת במשרד החקשורת, ושמה צפורי. אכן, שופרו לאין עוררין השירותים הטלפוניים במשרד: שירות "14" עונה: שירות "18" גם הוא עונה, כאשר לפני כן לא היה ניתן כלל להשיג אותו; שירות "16" של חיקוני הטלפונים עונה, ואני גם מקבל טיפול כאשר יש תקלה.

צירלי ביטון (החדת הדמוקרטיה לשלום ולשוויון):
כדאי שתתקשר לפני שאתה אומר את זה כאן.

מאיר שטרית (הליכוד):

ניסיתי — היה עובר, הרבה יותר טוב מאשר עבד לפני זמן קצר. התקנת הטלפונים בישראל הוחשו, וצומצם תור הממתנים. ניתנה עדיפות למקומות מרוחקים, ליישובי ספר, להתחייבויות ביהודה ובשומרון. כל זה הוא תוצאה של שינוי גישה יסודי במשרד, כפי שהתבטא השר, שלפיו הטלפון איננו עוד בגדר מותרות במדינת ישראל, כפי שאינו כזה בשום חברה מערבית. הטלפון היום הוא צורך חיוני ממדרגה ראשונה. ההוכחה הטובה ביותר לכך היא, שכאשר אפשר לקבל טלפון בשכונות שהמקורה בהן היא מן הקשות ביותר, כמעט שאין משפחה שאינה מתקינה בביתה טלפון. אפילו אלה שנמצאים בדרגת הכנסה נמוכה וכעשיריונים התחתונים ביותר בהכנסה, גם הם התקינו טלפון בביתם כשהיה הדבר אפשרי. זה מראה עד כמה הטלפון הפך להיות חלק בלתי נפרד מהחיים היומיומיים באמת. כמו מים וכמו חשמל.

עם כל האמור לעיל, עדיין יש צורך בשינוי יסודי בגישה הממשלה והכנסת לנושא הטלפונים. וכדאי שנוכח, שלמעשה כל טלפון שהמדינה מתקינה הוא מעין סניף או קופה להכנסת כסף למדינה. אנחנו נוטים לשכוח, ש-200,000 הממתנים בתור הם עוד 200,000 איש ששלמו מדי חודש בחודשו ויכניסו כסף לקופת המדינה. כל חברה כלכלית אחרת בעולם היתה משקיעה במהירות עצומה את כל הדרוש. כדי להבטיח ההקנתם של עוד ועוד טלפונים ככל שרק ירצה האזרח, כדי שתקבל הכנסה גדולה יותר.

לכן עלינו, לדעתי, להנחות את הממשלה להקצות את התקציב הדרוש הן בחקיקה ישירה והן במתן אפשרויות אחרות לגיוס כספים כדי לפתח את רשת הטלפון. למשל, בכך שהאזרחים ישלמו מראש למשרד החקשורת, תוך הכטחה לקבלת טלפון בזמן קצוב; לאפשר למשרד החקשורת לגייס הון בבורסה מאנשים פרטיים שמוכנים להשקיע בחקשורת, וההשקעה אכן תהיה גם משתלמת. אפילו ארחיק לכת ואומר, שלדעתי לא יהיה אסון, אם יש צורך, למכור איגרות חוב

בשאלות הטכניות — למצב שבו בכל בית, כלומר מעל סטנדרט מסוים, מעל 25 משפחות, או בית כן 8 קומות, יהיה טלפון ציבורי. רצוי שזה יהיה בתוך מתקן — כדאי לחשוב על איזה שהוא מתקן, בבית עצמו, בפרדודור, לא בתוך, שלא יהיה פרוץ לכל עובר או לגשם ולרוח ולשינויי מזג-אוויר, אלא בתוך הכניסה, בתוך הלובר עצמו. בבקשה, תחשבו בכיוון הזה. הסדר זה יכול לפתור באופן מסוים את בעיית מצוקת הטלפונים, לא רק של אלה שממתנים, אלא אולי גם של אלה שאין להם היום האפשרות להשקיע אותם 5,000, 7,000 או 10,000 שקלים בעד טלפון, או שעדיין אי-להם אפשרות כזאת. זאת אף שאני מתאר לעצמי, שהבעיה העיקרית בקרב הממתנים היא עצם ההמתנה, ואין אנשים חוסכים את הכסף של התקנה.

אני אומר בדברים אלה על רקע התפתחות של תרבות קצת ספסרית סביב הטלפון. יש קיוסקים שבהם יש טלפון — אני ראינו בעיר אחת בישראל שדרה של קיוסקים עם טלפונים, ממש מדרכה של טלפונים — הגוברים בעד שיחה 300%-400%-500% יותר מהעלות שלה. אני מתאר לעצמי, שהם אינם מרווחים למס' הכנסה על ההוצאה עצמה כהוצאה, כי אז בכלל הרווח הוא מסחר. עיני לא כל כך צרה ברווחים של אנשים, אם מדובר בדרושים או כעובדי דואר. הלאוהי שיקבלו משכורת כפי שמגיעה להם. פה מדובר בהחלט על תרבות של ספסרות קיוסקאית ממדרגה ראשונה, והייתי אומר ניצול המצוקה; לפעמים אנשים משלמים 50 לירות בעד שיחת טלפון. זה ניצול מצוקות של מצב-דוח. אם מישורה מחכה לגישה, הוא מוכן לשלם סכום שהוא גדול פי שלושה או פי ארבעה מהמחיר הרגיל של שיחה. זהו ניצול של סיטואציות אנושיות למיניהן — למישורה חס'ישראל קורה אסון, או שהוא צריך להזעיק עזרה, או שצריך להתקשר להוריו לאיזה שהוא מקום או לבן משפחתו. אני יודע כיצד אפשר להיאבק בתופעה הזאת. כמובן, אילו בכל מקום היה טלפון ציבורי מסודר, זה היה מקל. אני מבקש שתשקיעו מחשבה בנושא זה. זאת ממש ספסרות בשער בתרבים.

הערה אחרונה, שהיא שאלה. מניסיוני האישי — וכאן אני מייצג את ניסיונו של ההדוט — — —

היו"ר מ' כהן-אביב:

כל פעם אתה אומר "הערה אחרונה", כבר יש כמה "הערות אחרונות". זאת "אחרונה" באמת.

שבת וייס (המערך):

אחרונה באמת. מדי פעם, ופעמים רבות כשאני משוחח בטלפון, אני שומע הרבה מאוד אנשים נוספים בטלפון. אני מתאר לעצמי שזאת האונת סתר, זאת ממש האונת גלויה. אבקש לפעול כדי שפחות אנשים ישמעו את שיחתי הודה על ההקשבה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחבר הכנסת שבת וייס. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו — לחבר הכנסת חיים הרצוג. אני מקווה שחבר הכנסת הרצוג יכנס לאולם. אם חבר הכנסת הרצוג ייעדר, אחריו — חבר הכנסת צירלי ביטון.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת ריקה ונכבדה, ראשית צר לי לקבוע, שכל כך מעט חברי כנסת משתתפים בדיון, שלדעתי יש בו חשיבות עצומה לרווחתו של האזרח.

שרונה ארבל-אלמחלינו (המערך):
זה דיון סיעתי.

מאיר שטרית (הליכוד):

אין זה משנה שזה דיון סיעתי; אני מדבר על העניין של

כלל. ואז אין לאיש סיבה לפרוץ את מכשיר הטלפון. הטלפונים האלה משווקים ופועלים כיום בהרבה ארצות.

אני רוצה לעבור, ברשותך, אדוני היושב־ראש, לנושא אחר: הטלוויזיה בכבלים ושידורים באוויר.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

חבר הכנסת שטרית, אני רק רוצה להזכיר לך, שלרשותך 10 דקות.

מאיר שטרית (הליכוד):

יש לי כמה נושאים.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

בסדר, איני רוצה שאחר כך יטענו, שאני מפלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

צר לי לקבוע, שלגבי שידורים בכבלים יש בארץ אפליה לטובה של הקיבוצים על־פני יישובים עירוניים. האפליה מסתמכת על בסיס של פירוש משפטי, שעל־פיו הקיבוץ הוא רשות. אינני יודע, אדוני השר, עד כמה הקיבוץ הוא רשות יחיד יותר מן השכונה. בקיבוץ, כמו בשכונה, יש לפעמים אלפי משפחות, וכל משפחה היא רשות יחיד כפני עצמה ויש לה טלוויזיה — — —

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

באמת אינך יודע את ההבדל.

יהודה חשאי (המערך):

חבר הכנסת מאיר שטרית, נסלח לך.

היו"ר מ' כהן־אבידב:

חבר הכנסת שטרית, אני חייב לחקן את עצמי, אני מצטער על שהערתי לך בעניין 10 הדקות, אבל היות שאתה אחד מהיחידים מהליכוד — — —

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

אני מתחייב להסביר לך את ההבדל.

מאיר שטרית (הליכוד):

ההבדל מבחינתי הוא אחד — ההבדל הנראה לעיניו של האזרח שגר בעיר, ואיננו יכול לקבל את השירות של שידור בכבלים. זהו ההבדל הקובע החידי. איש הקיבוץ איננו יותר רשות־יחיד בביתו בקיבוץ מעיוני ברשות־יחיד בביתו שבשכונה עירונית, ולדעתי, על משרד התקשורת לחת אישורים לשידורים בכבלים לשכונות עירוניות. אני רוצה לומר, שלפחות ביישובי הפיתוח יש חשיבות עצומה לשידורים בכבלים, כדי לאפשר פעילות או מילוי שעות הפנאי של נוער, של צעירים ושל משפחות. שאין להם אותן אפשרויות לבידור שעות הפנאי כפי שישנן בערים גדולות, ולפעמים גם לא כפי שישנן בקיבוצים. שידור בכבלים יכול להיות חשובה טובה על בעיות אלה, ואינני מתכוון לשידור בכבלים על־ידי גורמים פרטיים. אני מתכוון לשידור כמעט באותה מתכונת שהקיבוצים משרדים היום, ובהצלחה רבה.

הלכתי לראות כיצד פועל הדבר בקיבוצים, והיה תענוג לראות זאת. אפשר לבצע אותו דבר בדיק ביישובים עירוניים וביישובי־פיתוח. יש לאפשר גם לנו לחת את אותו שירות לתושבים, דהיינו הפקות מקומיות של הקהילה. נראה להם בבית את מסיבת בית־הספר של הילד שלהם, את משחק הכדורגל בעיר; לא שידור פרסומת, אלא שידורים של מוסיקה, של חינוך. מגוון האפשרויות הוא גדול לאין־ערך, והמיוחד בשידורים בכבלים הוא היכולת של האזרח לבחור לעצמו את החלק שמעניין אותו, וכו' להסתכל. כל מי שרוצה לשמוע מוסיקה, יוכל לשמוע מוסיקה; כל מי שירצה לראות חדשות,

ממשלחיות, שיממנו את התקנת הטלפונים ואת פיתוח רשת הטלפונים.

יש לקדם את הקמתה של תכנת התקשורת ולסיים את הפרשה הזאת, כדי להכטיח, אולי, התקנה מהירה יותר. אבל עד אז, ואם אין ברירה, אני חושב שעל המשרד אפילו להפעיל קבלנים פרטיים לצורך הרחבת הרשת, פיתוחה והתקנת טלפונים. אין לחת לאורח להמתין זמן רב.

הבטחנו כולנו, אני חושב כל המפלגות כמעט, שאנחנו נגרום לכך שאזרח יקבל טלפון מהר, עם בקשתו. זו ההזדמנות להגשים את זה. לדעתי, זה לא בגדר של חזון.

אני רוצה להתייחס, ברשותך אדוני היושב־ראש, לנקודה נוספת וחשובה, של טלפונים הציבוריים, או כפי שהם מכונים בקיצור טצ"גים — טלפון ציבורי גובה. כידוע, יש מכת מדינה של ונדליזם, פגיעה והרס של הטלפונים. יש תופעה רעה אחרת, שנקראת ספסור באסימטונים. למרות המספר העצום של אסימטונים שמשרד התקשורת קונה ומגפק לשוק, אתה תמיד מתקשה להשיג אסימטונים, כי אנשים אוגרים אותם ומחכים להעלות המחיר הבאה שלהם. אני חושב, שיש דרכים להתמודדות עם הבעיה של הפגיעה בטלפונים הציבוריים. ראשית, לדעתי צריך וכדאי להתקין בבתי־אחת ריכוזים הרבה יותר גדולים של טלפונים ציבוריים במקומות שונים בערים שונות. במרכז גדול של טלפונים, ההסתברות שיעטברו הרכה מאוד כסף או אסימטונים בקופות הטלפון, היא הרבה יותר קטנה, ואולי זה יקרוץ פחות לנגבים. שנית, ניתן להתקין אותם במקומות מוארים או אפילו לדאוג להארה של המקומות המקובצים. במקרה של ונדליזם קיצוני על כמות גדולה של טלפונים, ניתן אפילו להציב שמירה כדי להכטיח את תקינותם של הטלפונים האלה ואת השירות לציבור, וכמיוחד באותם אזורים שבהם שאין לאזרחים טלפונים, ועדיין יש אזורים כאלה. עם הבעיה השנייה שציינתי עדיין ניתן להתמודד, לדעתי, על־ידי שינוי השיטה — לא להשתמש באסימטונים אלא במטבעות. במיוחד כשעכשיו הנופקן מטבעות של חמישה שקלים.

יהודה חשאי (המערך):

כוועדת הכספים אמרו, שזה בלתי אפשרי.

מאיר שטרית (הליכוד):

אינני יודע אם זה בלתי־אפשרי. העובדה היא, שבעולם זה אפשר וטלפונים ציבוריים מופעלים באמצעות מטבעות. אין שום סיבה שבעולם, שכאן זה לא יעבוד באמצעות מטבעות. ניתן, עם ההתייקרויות, לקצר את משך השיחה, ועל־ידי כך לפתור את בעיית ההתייקרויות. המטבעות יכולות להיות פתרון. פתרון אחר — — —

שר התקשורת מ' צפורי:

המטבעות לא יעמדו בקצב ההתייקרויות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אם מתחילים מחמישה שקלים, יש לנו זמן רב להגיע למצב, שאי־אפשר להדביק את האינפלציה. אני מקווה שהאינפלציה תיעצר.

דבר חשוב נוסף הוא פיתוח של דבר שכבר קיים במקומה רבים — טלפונים הפועלים על סמך כרטיסי אשראי, שניתן לקנות אותם בכל מקום במקום. על כרטיס האשראי ישנו קו מגנטי או סרט מגנטי, למעשה אתה מכניס את הכרטיס לתוך הטלפון, ומדבר כמה שאתה חפץ. הטלפון מגטר את חלקו של הכרטיס המגנטי, וכרגע שניצל את האשראי הנקוב על הכרטיס, אתה זורק את הכרטיס ואינך צריך להשתמש בכסף

דבר טלוויזיה ישראלית ב', עם אותן בעיות. עם אותה התמקדות של דעת הקהל, עם לחץ עצום, למעשה, כל דבר שמופיע על המסך, גם בטלוויזיה הישראלית, וגם מה שיופיע בטלוויזיה המסחרית, יהיה נתון, ובצדק, ללחץ ציבורי עצום.

אני חושב, שמן הראוי לשקול אפשרות של קביעת כללים לשידור על-פי מכרז — מה ישודר ומה לא, קביעת רמת השידורים, קביעת דרישות מינימליות מכל מי שרוצה לשדר — ולפתוח תחרות חופשית אמיתית ולשדר לא רק בערוץ אחד, אלא בעוד כמה ערוצים, שיהיו להם לקוחות ויצמדו בתנאים הנדירים, התוצאה של שיטה זו תהיה, שהאזרח ייהנה מערוצי שידור רבים, שתהיה רבגוניות כרמת השידורים, באופיים ובאיכותם. עדיין תהיה חלוקה של הצופים לפי הרשתות, והאזרח יוכל לבחור לעצמו את הרשת שהוא רוצה בה. תחרות חופשית מבטיחה את הלאה את הרמה של השידורים, אם הכללים שנקבעים מראש הם טובים. לחלופין, יכולה להיות גם ירידת רמה בתחרות כזו. לכן, אם ייקבעו כללים נכונים, התחרות תבטיח קנאת סופרים שתרכה חוכמה, במטרה לרחק יותר צופים ולבטיח יותר פרסומת, כפי שזה קיים ככמה מדינות, עם תיקונים.

דבר נוסף, שניתן לבצעו ללא השקעה גדולה מאוד, הוא שירות שנהוג היום בכמה ארצות: שירות הטלקומוניקציה, דהיינו שידור של אינפורמציה סטטית על אותו ערוץ שידור שקיים היום בטלוויזיה הישראלית הרגילה. ניתן לשדר בשעות השידורים עצמם, בכל שעה של שידור, על אותם גלים, אינפורמציה אלקטרונית סטטית, שתופיע על המסך של הצופה בבית. זה נועד לשדר חדשות כתובות, כגון עיתון כתוב בשיטה זו אפשר לשדר תחזית של מזג-אוויר, תוצאות של משחקי ספורט, רשימת סרטי קולנוע, אירועי בידור, שידורי מסחר, כל הודעה שרוצים לפרסם על המסך באופן סטטי. כל זה יכול להופיע בכל שעה שידור ללא השקעה נוספת, לא במשדר ולא בערוץ נוסף. בעולם זה פותח, אני יודע שעובדים על כך גם בישראל, במרכז לטכנולוגיה חינוכית, לדעתי, זה ניתן ליישום ולביצוע די מהיר. זוהי אינפורמציה אלקטרונית, שניתן לשתף בה אפילו את העיתונות הכתובה, במטרה להביא את העיתון אל המסך בבית ולתת לאזרח את האפשרות לקרוא את החדשות במקום לשמוע אותם.

בנושא השידורים בטלוויזיה, ראשית, אנו חייבים — ובמהירות — להקצות את התקציב הדרוש כדי לחזק את הממסרים שלנו ואת עוצמת המשרדים של ישראל. כתוצאה מהעובדה, שהעוצמה של המשרדים שלנו היא קטנה יחסית בהשוואה לעוצמה של המדינות באזור, יש הפרעות רבות מאוד לשידורי הטלוויזיה שלנו, שנית, הגדלת ההספק של המשרדים שלנו תאפשר לנו להגיע לארצות ערב ובעיקר למצרים, ולהביא גם להן את התוכניות של מדינת ישראל.

אני סבור, שכל מה שאני מציע בדברי אלה איננו מחייב צעדים קיצוניים ביותר לצורך ביצוע. אני חושב שזה מחייב החלטות מהירות ונועזות לצורך ביצוע.

בעניין התקנת טלפונים, אם אפשר להפעיל את התוכנית במסגרת משרד התקשורת, אינני מוציא מכלל אפשרות אפילו למכור את שירות הטלפון לחברה פרטית, כדי שהיא תיתן חשובה מהירה יותר לכל אזרח הממתין לטלפון. אבל אני חושב, שמשרד התקשורת מסוגל לתת תשובה גם לשידורי הטלפון וגם לשידורי התקשורת והטלקומוניקציה, אם יעמידו לרשותו את המשאבים הדרושים במסגרת התקציב.

אני מציע, שהכנסת תקרא לממשלה לתת למשרד התקשורת את התקציב, או את האפשרויות לגייס את התקציב הדרוש, לפיתוח רשת התקשורת בישראל ולהבאתה לרמה

יוכל לראות חדשות מקומיות, שאי-אפשר להביא אותן לידי ביטוי, ובצדק, בערוץ החדשות של הטלוויזיה הממלכתית הכלל-ארצית. חדשות אלה יבואו לידי ביטוי במסגרת שידור החדשות המקומיות באותה עיר.

שבח וייס (המעריך):

בידי מי זה יהיה?

מאיר שטרית (הליכוד):

בידי הרשות המקומית.

שבח וייס (המעריך):

מי יכין את התכנית?

מאיר שטרית (הליכוד):

כשם שהרשות המקומית אחראית להכנת תוכניות בתחומי נוער, קהילה ותרבות, היא תכין תוכניות גם בתחום זה. זהו גוף ציבורי שיש עליו פיקוח, והוא נבחר על-ידי הציבור. אין סיבה בעולם מדוע הוא לא יכול לתת אותו שירות.

שבח וייס (המעריך):

למי אותו הגיון, הממשלה צריכה לשלוט בטלוויזיה, ולא רשות השידור. יש כאן אפשרויות פוליטיות — — —

מאיר שטרית (הליכוד):

התכלית של רשות השידור שונה במהותה מטלוויזיה בכבלים.

שבח וייס (המעריך):

חדשות מקומיות מכינות את התוצאות של הבחירות.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה שונה, כי חדשות מקומיות מיועדות לתת לאזרח אינפורמציה על מה שקורה בעירו. תרצה, אני מוכן להרחיק לכת ולהציע להקים ברשות המקומית ועד מנהל, שיורכב על בסיס פוליטי, כשם שיש ועד מנהל ארצי. הפתרונות הם קלים לביצוע. אין כמעט דבר שלא ניתן לפתור אותו הן טכנית, הן כספית והן ציבורית, כדי לתת לאזרח את החשובה של השידור בכבלים.

שבח וייס (המעריך):

עדיין לא הגענו לזה, אבל אם נגיע — הרי בשנת בחירות, במשך כל השנה, ישמיעו רק מוסיקה.

אבדיה כ"ץ-עוז (המעריך):

סרטים מצוררים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אינני חושב שמישהו יכול להיבחר רק על סמך שידורים בטלוויזיה, אלה או אלה. לא זה הקובע.

שבח וייס (המעריך):

אתה תיבחר ממילא. במקומות אחרים זה עוזר.

מאיר שטרית (הליכוד):

כמה מלים לנושא של ערוץ שני. אני נמנה עם המתנגדים לערוץ שני, כפי שהוא מוצע. ערוץ שני במחכונת המוצעת, שלפיה ייפתח ערוץ שידור נוסף, לדעתי יש בו סכנה של היותו מטאטא נוסף בספור על שוליות הקולם.

שר התקשורת מ' צפורי:

זה עדיין לא ערוץ נוסף. זוהי רשת נפרדת פרטית, מסחרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

לזה אני רוצה להתייחס. במקרה הטוב ביותר נקבל ערוץ שידור נוסף, פרטי-מסחרי, שישדר במקביל לרשות השידור. מן הראוי לתת את הדעת על כך, שאנו עלולים לקבל בסופו של

לאומית עצמאית, כפי שנהוג באנגליה, רשות שהיא מפקחת, או כפי שנהוג בארצות-הברית כ-F.C.C. שהיא מפקחת על האיכות, על הרמה, על התוכן, וכאמור כתנאי שהיא איננה כפופה לאותה רשות שידור, האחראית היום על תחנות השידור הלאומיות.

שכחתי לציין, בקשר לטלפונים, את הבעיה של וגרליזם כטלפונים הציבוריים. בסופו של דבר, הנצרכים לטלפון הציבורי הם כחלקם אנשים שידים אינה משגת טלפון בבית. אני מציע לכבוד השר לשקול אפשרות להעסיק בתפקיד שומרים נכים בעלי אחוז נכות גבוה, שאינם מסוגלים לעבודה, ולצער הרב יש רבים כאלה. אני חושב שהמחיר של השמירה הזאת יהיה נמוך ממחיר החיילים הדרושים עקב הוונדליזם, שכולנו עדים לו.

גם אני מציע לעודד הנהגת שידורי כבל. לדעתי, צריך לסיים את הוויכוח בין משרדי הממשלה בנושא זה. אני מסכים עקרונית, שבעניין התכנים תהיה דעה למשרד החינוך והתרבות, אבל שלא יעוכב התהליך הזה, שהוא תהליך חשוב. לטלוויזיה בכבלים יש ערך חינוכי רב. יש לה ערך מקומי ומוניציפלי רב. אני רואה מה קורה במדינות רבות מאוד, שם אפשר לשדר על ערוץ אחד 36 תוכניות, 48 תוכניות, ובארצות-הברית אף 72 תוכניות. מה שקורה הוא, שמקציבים חוכמים לקטגורס — כאן יכולה להיות תוכנית לכנסת, תוכנית לדיונים במועצת העירייה. זה מכשיר שאפשר לנצל אותו כדי להגביר את מודעות הציבור לנעשה סביבו, לנעשה בשלטון המקומי וגם בשלטון הלאומי. כמובן, אני מציין שוב, שצריך להיות פיקוח ציבורי, אבל נושא זה לא צריך להיות כפוף לרשות השידור הממלכתית הקיימת.

אני מצדד בהגברת העוצמה גם של תחנות הטלוויזיה וגם של תחנות הרדיו, כי יש בהן ערך הסברתי ממדרגה ראשונה. כל מי שעוקב אחר הנעשה בארצות ערב יודע, שיש שם התעניינות מורכבת בנעשה אצלנו, ויש השפעה לרונגמה של הדמוקרטיה אצלנו על התודעה שלהם. אפשר גם לשמוע על כך בשידורים ערביים וגם לראות את ההשלכות בעיתונות הערבית. לא ייתכן שיהיה פער כה גדול בין עוצמת השידורים שלנו ובין עוצמת השידורים בארצות ערב.

לסיים, מערכת מפארת נזאת של משרד התקשורת אינה צומחת בין-לילה. הוקמה תשתית רצינית ביותר במשך שנים מאז קום המדינה, והממשלה הזאת ירשה משהו, שאפשר בהחלט להתנאות בו. עם זאת, אני רוצה לברך את שר התקשורת על השיפורים הרבים שהונהגו לאחרונה בשידורים התקשורת והדואר, על הגישה המעשית של השר לנושאים שבחזותם אחראיות, ועל העובדה כי משרדו מצטיין, לפחות על-פי ניסיוני, בהתייחסות רצינית לפניות חבר הכנסת בשם הציבור ולנושאים המועלים בשאלות.

הו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת חיים הרצוג. רשות הדיבור לחבר הכנסת צירלי ביטון, ואחריו — לחברת הכנסת גאולה כהן.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשורין):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה בראשית דברי לפתוח על הודעתו של שר התקשורת, שהוא לא ימלא, או לפחות הובן מברכו שלא ימלא אחר החלטת הכנסת בדבר טלפון נוסף לחברי הכנסת.

שר התקשורת מ' צפורי:

חבר הכנסת צירלי ביטון, אמרת שאני אמליץ בפני הכנסת

המקובלת היום ברוב הארצות המערביות הנאורות. בסופו של דבר, כל אורח ואורח ייהנה מכך.

קריאה:

אתה מאמין שהממשלה חסכים לקריאה של הכנסת?

מאיר שטרית (הליכוד):

כן.

הו"ר מ' כהן-אבידב:

רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים הרצוג, ואחריו — לחבר הכנסת צירלי ביטון.

חיים הרצוג (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבר אמרו קודמי, שהטלפון הוא מצרך חיוני, וכולנו יודעים שהוא למעשה חלק חשוב של איכות החיים בחברה נאורה כימינו. לכן גם אני רוצה להצטרף לקריאה לממשלה לזרז את הנושא של הקמת חברה ציבורית לטלפונים.

בשנת 1973, היה לי הכבוד לעמוד בראש הוועדה שהוקמה על-ידי שר התקשורת דאז, חבר הכנסת שמעון פרס, ונתבקשה לבדוק את כל נושא התקשורת. לאחר כשנה של דיונים המלצנו על הקמת החברה וגם על הקמת משהו דומה — תאגיד שירותי הדואר. אחד הדברים שהשפיע עלינו באותם ימים היה ההוכחות הברורות שקיבלנו, במסגרת דיונים עם יציגי הבנקים ועם גורמי הכורסה, שניתן לגייס את כל המשאבים הדרושים כדי לפתח את אשר הוזכר חבר הכנסת שטרית, מערכת תקשורת מודרנית העונה על הצרכים של שנות השמונים. הדבר הוא חיוני לכל אחד, ואינני מבין את הסתבכות שמביאה לידי כך, שהחברה טרם הוקמה והנושא איננו מתקדם. הוא הדין בנושא הדואר.

בשאלתא שהגשתי לשר התקשורת העליתי את הבעיה של תעריפי הטלפונים. בתשובתו הסביר השר מרדכי הוא מתנגד להצמתי להנהיג תעריף ארצי לטלפונים במקום תעריפים בין-עירוניים: בסופו של דבר אין, אנו אפילו בגודל של ניו-יורק או של לונדון. בערים אלה אפשר להנהיג תעריף אחיד פחות או יותר, על כל פנים, הן שיכונת לאזור חיוני אחד. אולם נדמה לי, שבמצב הנוכחי בארץ, ערי השדה ועיירות הפיתוח יוצאות מקופחות לעומת הערים הגדולות. נכון שיש איה שוני לגבי מחיר התקנת הטלפון, אבל הוא אינו מהותי. לעומת זאת, השוני בחשבונות — ברוקתי את הדבר לפני שהגשתי שאלתא — הוא מהותי מאוד. אני חושב שיש מקום, אם לא להנהיג תעריף ארצי, לפחות לחלק את המדינה לכמה אזורי חיוג לא-קטנים, ארבעה או חמישה אזורי חיוג, ועל-ידי כך להקל על האזרח הנזקק לשירות הטלפון. אזור הגר בייחוד מעיר השדה נזקק לשירותים בעיר הגדולה הסמוכה למקום מושבו, ופירוש הדבר, בכל פעם, שיחה בין-עירונית, דבר שהתושב בעיר אינו זקוק לו. כי הוא יכול לקבל את כל השירותים בעיר הגדולה, באותו אזור חיוג.

אני מברך את השר על המגמה להקים תחנות רדיו מקומיות. אני חושב שההתפתחות בעיתונות מוכיחה, שהולכת וגוברת בציבור התודעה המקומית. ההצלחה של העיתונות המקומית רבה; רק באזור הקרוב לכיתי, באזור השרון, כבר מגיע עשרה עיתונים מקומיים. מירוש הדבר הוא, שיש בציבור מודעות מקומית. הציבור מתעניין בנעשה סביבו, יש לו עניין והוא גם מודעה עם מה שקורה סביבו. לדעתי, אין כל הבלבל בין רשויות שניתנים היום לפתיחת עיתונים מקומיים ובין פתיחת תחנות רדיו מקומיות, שתחנה אחת הציבור והגברנה את המודעות המוניציפלית והמקומית. כמובן, בתנאי שזה לא יהיה כפוף לרשות השידור ממלכתית הקיימת היום אלא לאיזו רשות

היום אינה אלא סיכום של "פעולת הרב" במשרד התקשורת. כי היר שמענו שהוא נושא את עיניו למשרד המשטרה. אולי שם הוא יצליח לחולל גדולות ונצורות, מה שנבצר ממנו בתחום הטלפונים והדואר. אולי, אדוני היושב־ראש, באמת אין זה התחום המתאים לכישוריו של "המומחה הביטחוני", השר צפור. אבל ייתכן שהשר בורג יסיים לוותר על משרד המשטרה חרב כאשר תישאר מאחוריו סיעה של שניים־שלושה חברי כנסת. עד אז, בדיני להתייחס בקצרה לכמה נושאים בתחום התקשורת. אשאל את השר כמה שאלות. אדוני השר, אני רוצה לשאול את כבודו כמה שאלות, אם הוא יהיה מוכן להקשיב.

שר התקשורת מ' צפורי:
כולי אוזן.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אומנם כבר התרגלנו לעליות המסחרות של חעריפי הדואר והטלפון, בלי קשר למדד, לאינפלציה או לדהירת מחירים של שירותים אחרים, במאות ובאלפי אחוזים, בכל זאת אי־אפשר להימנע מלציין, כי עוד מעט יהיה אולי חסכוני ומשתלם יותר לנסוע לחבר, אפילו לעיר אחרת, מאשר לשלוח לו מכתב או להתקשר אליו בטלפון. חזאת למרות ההעלאות שחלו גם במחירי התחבורה הציבורית.

אני רוצה לשאול, אם אפשר: מה הוא הקריטריון להעלאות התכופות והמסחרות במחירים של שירותי הדואר והטלפון?

דבר שני, האונת סתר. העליתי בזמני את הבעיה של קיום האונת חשאית. בניגוד לחוק, לשירות הטלפון של אזרחים, וגם שלי באופן אישי, האונת לשירות שאני מנהל בטלפון הפרטי שלי. העליתי את העניין גם במכתב ליושב־ראש הכנסת, התרעתי על הפגיעה בפרטיות ועל הפגיעה בחוק חסינות חברי הכנסת. יושב־ראש הכנסת השיב לי אז, כי לפי מיטב ידיעתי אין האונת כזאת. אולם, אני עומד על כך כי היא קיימת. כמרכן נהגת המשטרה להאזין, בקביעות, לשירות הטלפון של אזרחים שהם יעד מודיעיני לגביה. אני רוצה לשאול את השר — ואני מבקש תשובה חרי־משמעת, אחת ולתמיד: האם קיימת האונת כזאת, ואם כן, מי הורה לכצעה?

חברי הכנסת — טלפונים ציבוריים. מי שיכבד את מצבת הטלפונים הציבוריים שמשרד התקשורת התקין ומתקין ברחבי הארץ ייווכח לדעת, למרבה הפלא, כי יש העדפה ברורה של אזרחים מסוימים על פני אזרחים אחרים. לא זו בלבד, אלא שהאזרחים המועדפים, בהרבה מקרים, הם אזרחים שאוכלוסייתם זקוקה להם פחות. מפני שכולה או רובה ככולה בעלת טלפונים פרטיים. כוונתי ברורה. בכל השכונות, עיירות הפיתוח והכפרים הערים יש מעט מאוד טלפונים ציבוריים, אם בכלל. לדוגמה, העיר דימונה — ריתקנו אותי חברי הכנסת אמיר או פרץ אם אני טועה, לעצור שניהם אינם נוכחים עכשיו — בכל העיר כולה יש שניים או שלושה טלפונים ציבוריים, ורוב הזמן הם מקווקלים. אין צורך לומר, כי לרוב התושבים בעיר דימונה אין טלפון פרטי בבית. יש כמה חנויות שאפשר להשתמש בטלפונים שבהן, אך לא ככל שעה וגם במחיר גבוה בהרבה ממחיר של אסימון או של שיחה בטלפון פרטי. אותה בעיה קיימת בשכונות העוני בערים. אין בהן טלפונים ציבוריים ואין לתושביהן טלפונים בבית. אותה בעיה קיימת גם בכפרים הערבים, ואולי אף בצורה חריפה יותר. אין בהם טלפון ציבורי אחד לרפואה, ריש מקומות, שהדרך היחידה להתקשר מהם אל העולם החיצון היא לקום ולנסוע או לשלוח מכתב.

אני דורש לדעת, מרדע האפליה הזאת? מרדע בשכונות ובאזורים מבוססים ואמידים — שבהם יש טלפון פרטי כמעט בכל בית — מפתחים טלפונים ציבוריים על כל צעד ושעל,

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אין יכול להמליץ בפני הכנסת, כי החלטת ועדת הכנסת בעניין התקנת טלפון לחבר הכנסת אינה דבר שצריך לבוא לפני מליאת הכנסת. מן הראוי היה שתבדוק את התקנון, אדוני השר.

יהודה חשאי (המערך):

הוא יכול לבקש רבייה בוועדת הכנסת.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

לא, מי יכול לבקש רבייה? — רק חבר ועדת הכנסת. הוא אינו יכול לעשות זאת.

יהודה חשאי (המערך):

הוא יכול להופיע לפני ועדת הכנסת.

רענן מעיס (המערך):

תגיד שטעית.

שר התקשורת מ' צפורי:

לא, לא טעיתי. אמרתי שאמליץ לפני הכנסת שלא לקבל את ההמלצה הזאת.

רענן מעיס (המערך):

זאת זכותו.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אין דבר כזה. זאת אינה המלצה, זאת החלטה, ואת ההחלטה הזאת כבוד השר צטרך למלא.

יהודה חשאי (המערך):

הוא יכול לבקש להופיע לפני ועדת הכנסת.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אין אפשר להגיד דבר כזה? יש פה החלטה — — —

היור' מ' כהן־אביד:

זו אולי שאלה יורדית. אל נהל פה את הוריוכה, אם הוא זכאי או אינו זכאי לבקש רבייה. יש מוסדות קבועים לכירור שאלה חשובה ומעניינת זאת. גם חבל על זמני, חבר הכנסת צירלי ביטון.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני חייב רק להגיד לירידי רענן מעיס, שדומה הדבר, כאלו הכנסת תקבל חוק, תעביר אותו בשלוש קריאות, והאזרח ברחוב יגיד: אני לא אמלא אחרי חוק זה.

יהודה חשאי (המערך):

כבוד היושב־ראש, איפה הקואליציה? אני במקום היושב־ראש הייתי מפסיק את הישיבה.

היור' מ' כהן־אביד:

חבר הכנסת חשאי, בתפקידי כאן אני איש קואליציה ולא איש אופוזיציה. אני יושב כאן כיושב־ראש בשיבת הכנסת, ולא מעניינת אותי לא הקואליציה ולא האופוזיציה. אני רוצה להזכיר לחבר הכנסת מעיס: בכנסת השמינית הגשתי הצעה לסדר־היום. דיברתי אל השר והשר השיב לי. כל האולם היה ריק.

רענן מעיס (המערך):

זה היה מעניין.

היור' מ' כהן־אביד:

מעניין מאוד.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, איני מתכוון להתייחס היום באריכות לכל הישגיו של שר התקשורת, מר צפורי, בתחום שהוא מופקד עליו. ייתכן שהסקירה שהובאה לפנינו

בדבריו: האבסורד גדול יותר מזה. במדינה שבה אפשר לקנות כל מוצר מותרות, כל תצרוכת יבוא וכל דבר לוקסוס, אי-אפשר לרכוש את המכשיר החיוני והחסכני, שהוא גם לטובת הפרט, גם לטובת הציבור וגם לטובת המדינה. התחליפים לכך הם רבים ומגוונים ועולים ממון רב, עצבים רבים ובריאות לתושבים הרבים, שאין ביכולתם להגיע לטלפון, אין לזה שום צידוק, גם לא כלכלי. הידע קיים, הטכנולוגיה קיימת, הביקוש קיים, ואני חושב שרק במסגרת מונופוליסטית ממשלתית ייתכן מצב כזה, שבמשך שנים רבות השניים אינם נפגשים — לא ההיצע הקיים ולא הביקוש הקיים. רק המסגרת הביורוקרטית היא שמונעת את אספקת המצרך החיוני הזה לכל תושב שרוצה בו.

אני מקווה שיתקיים בשר התקשורת הנוכחי מה שקרה בצרפת. צרפת היתה במשך שנים רבות במצבה של ישראל, ואולי במצב טוב יותר ממצבה של ישראל; דהיינו, אנשים המתונו שנים רבות לטלפון, טלפון היה מצרך קר המציאות, התקשורת היתה לקויה, בא שר התקשורת הצרפתי ואמר: אני נוטל על עצמי בתקופת כהונתי לשם קץ למצב האנומלי הזה — ובתום כהונתו שונו שירותי התקשורת בצרפת ללא היכר. ניתן טלפון לכל דורש, והיום זה אחד משירותי הטלפון המשוכללים בעולם.

אני גם רוצה לומר לשר התקשורת, שעם כל שימת הדגש החשובה: באבסורד המשווע שבהמתנת 200,000 תושבים לטלפונים, גם השירות הניתן למי שזכה בקו עדיין משאיר מקום לשיפורים — אם להשתמש בלשון המעטה.

שר התקשורת מ' צפורי:
אמנן, הא בהא תליא.

אמנן רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
מייד נגיע גם לזה.

אדוני שר התקשורת, יש הרעה גדולה מאוד בטיב השירות ובאיכותו. ואולי הדבר נובע מהצפפת הקווים הקיימים. אני מדבר על מרכוז באזור המרכז, שבשעות מסוימות הן פשוט אינן ניתנות להשגה. עובדה, המרכוז שאליה קשור קו הטלפון שלי — כל הקווים שמתחילים בספרה 4 בתל-אביב — אנחנו יודעים שבשעות מסוימות היא מנותקת כליל. קווים בין-עירוניים מירושלים לתל-אביב עמוסים ממש, ואין להשיג קו איכות הקווים, גם בבניין זה, לא פעם היא כזאת, שאי-אפשר לדבר בקו; בקושי ניתן לשמור. לעומת זה, איכות הקווים בתקשורת הבין-לאומית היא גבוהה מאוד. לפעמים קל יותר וברור יותר לשמור את גינריותה ואת אלסקה מאשר לשמור שיחה משכונה אחת לשנייה בתוך ישראל. זה דבר שטעון תיקון.

אני חושב שחלק גדול מאוד של השירותים שצרכן טלפון זכאי לקבל אותם, אין הוא מקבל אותם בישראל. הפנית את תשומת-לבו של שר התקשורת לעניין אחד, ואני רוצה להזכיר אותו פעם נוספת, אבל אפשר לדבר גם על דברים רבים נוספים. בחיגו הישרי הבין-לאומי, שהוא חיגו יעיל, מועיל, וזול יותר וטוב יותר, אין מגוי הטלפון מקבל חשבון על השיחות שעשה. אם מדובר כאדם פרטי, שיש לו שליטה על קו הטלפון שלו — נחא. גם זה קשה לו, הוא איננו יודע דבר, ואולי משרד התקשורת טעה. הוא מקבל את סך-כל פעימות המונה, שכוללות את השיחה לחוץ-לארץ, אבל במפעלים ציבוריים תעשייתיים, במקומות שבהם יש גישה לאנשים רבים, זו ממש קטסטרופה. אין כל שליטה על השימוש הנכון בקו. ואז אומרים: ההקן חסימה, שלא יהיה אפשר לחייג דרך השירות הבין-לאומי. מה יוצא? קורס-כול, שירות טוב הולך לאיבוד.

ואילו בשכונות העוני וכפפרים הערכיים — אין טלפונים ציבוריים? איך תצדיק דבר כזה, אדוני השר?

הנושא הריבוי והאחרון — תחנות רדיו פרטיות, ואולי גם טלוויזיה. כמובן הקודם של הכנסת הועלתה הצעת החוק שנודעה בשם "חוק אייבן נתן". בניתים הועברה ההצעה לוועדת הכלכלה, ושם הוקפאה. אני שומע כיש כוונה להחיות את ההצעה בלבוש שונה, והפעם לשלב בה גם מתן היחר לתחנות רדיו פרטיות, בנייה גם תחנה פרטית בגדה, אשר חשמה את המתחילים. אני מבקש לדעת, באמת ובתמים: מדוע יש צורך בתחנות רדיו נוספת לשידורים של המתחילים ו"גוש אמונים", כשעה שכבר יש להם שלוש תחנות כאלו: רשת א', רשת ב' ו"גלי צה"ל", שפועלות בשירות הממשלה והמתחילים באמנות וללא סיג, וזאת בנוסף על תחנת טלוויזיה שהתגייסה לשירות עוצרי הנסיגה בשעתם ואפילו עשתה כמה תשידיר שירות ל"מתאבדי הפלסטיק" של המטרופ כהנא? עכשיו רוצים להקים להם תחנה מתחרה? אין זה הגון, אדוני השר. אני פונה לשר התקשורת ומבקש: אל תעולל להם זאת.

אנא, אל תחשפו את אוזנינו ואת עינינו למבול של תוכניות חדשות מתחנות ארשות, כבר התיגלונו לראות כנחת את התוכניות כשידור שני, שלישי ורביעי, התוכניות החביבות שהופקו בטלוויזיה לפני חמש או עשר שנים. כל ילד וכל מבוגר כארץ כבר יודע אותן כמעט על-פה. יש לי רק בקשה קטנה אחת: אם כבר שידורים חוזרים של כל התוכניות, למה לא שידור חזר של "מיקי ראש", או קצת "ערוגות החשק"? אבל זה כבר מחוץ לתחומן של משרד התקשורת.

כאמור, חברי הכנסת, הכוונה היא לאפשר פתיחת תחנות רדיו פרטיות. כוונה זו היא המדיאגה אות.

לסיים, אני רוצה להביע צער על כך ששר התקשורת לא טרח להניח לפנינו ככתב את נרשאי הסקירה שהיה ככוונתו להביא בפנינו היום, לפחות עד פתיחת ישיבת הכנסת. הגאום שלו חולק רק לפני דקות אחדות. שר התקשורת לא הניח לפנינו את הסקירה, מה שהיה מאפשר לנו להתייחס אליה בפירוט רב יותר. לא נותר לנו אלא להסתמך על כלי התקשורת והעיתונים ועל מה שהיה ידוע מקודם.

היור' מ' שחל:

אני מודה לחבר הכנסת צירלי כיטון. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנן רובינשטיין, ואחריו — לחבר הכנסת מאיר כהן-אביב.

אמנן רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, רבותי, חברי הכנסת, אני חושב שצריך להתחיל בחדשות טובות. אני חושב, שחלו שיפורים חשובים בשירותי הטלפון ובשירותי הרדיו-אחרונה, וצריך לצייין אותם. שירות "14" היה קיים עד לפני זמן קצר על הנייר יותר מהיה קיים בפועל. הוא השתפר מאוד הודות להכנסת שירותי מחשב לאיתור השמות. השירות ניתן להשגה, הוצאת רכבות מגוי טלפון, כפי שהתבטא שר התקשורת, מן המתחרת, גם היא היתה פעולה חשובה. הנפקת מדרג הטלפון, כפי שהובטח, בתביעת סבירה — גם היא חלק מאוד על המגויים. הקלטת הודעות על קלקולים, במסגרת שירות "16" — אף היא שירות שקשה מאוד להגיע אליו בנסיבות רגילות, גם היא חשובה. גם היריעה שחוק הבזק עומד להגיע בשעה טובה ומבורכת למליאת הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית — גם היא בגדר בשורה לרכבות התושבים, שממש מתיסרים בהמתנה רבת שנים לטלפונים חדשים.

עם זאת, ברצוני להצביע על כמה תופעות הטעונות תיקון, ובראש ובראשונה על העניין ששר התקשורת עמד עליו

התקשורת החדשה תפנה לגיוס כספים מהציבור, היא תיענה. אין כאן שום עניין אידיאולוגי, וגם אם היה עניין אידיאולוגי — אני מתנגד לכך. הייתי מוכן אפילו להרחיק לכת ולפנות לדברים שהם פחות מנופוליטיים, כפי שזמו שר התקשורת, אבל אני יודע שבנסיבות הישראליות זה פסול, ולא משנה איזו ממשלה בשלטון. לכן אני מציע לפתוח את המינימום הזה: גיוס כסף מהציבור על-ידי הנפקת איגרות-חוב דולריות, או מניות, תוך שמירת שליטת הממשלה בחברת התקשורת החדשה. איזה פסול יש בכך? אני מקווה ששר התקשורת יתייחס לכך בדבריו תשובתו.

אני מבקש להתייחס עוד לשניים-שלושה עניינים שהעלה שר התקשורת בנואמו. אדוני שר התקשורת, קודם-כול ערוץ שני בטלוויזיה — בודאי ובודאי, לדעתי, הדבר הזה הוא מחויב המציאות ורצוי לחברה הישראלית; אפילו ערוץ שלישי, רביעי וחמישי, אבל הצעת התוכני שלך אינה מדברת על ערוץ שני חופשי במתכונת הקיימת בארצות אחרות. מדובר כאן בערוץ שני, שבצעם נתון לשליטת הממשלה. אני חושב שצריך להתנגד לכך במלוא התוקף. אמצו לעצמכם דוגמה ממדינות אחרות, קחו את השיטה האמריקנית, קחו את השיטה הבריטית.

שר התקשורת מ' צמיר:

אנחנו הולכים לפי השיטה הבריטית.

היו"ר מ' שחל:

אדוני השר, כיושב-ראש אסור לי להתערב, אבל קראתי את הצעת התוכני, אין דמיון בינה לבין השיטה הבריטית.

אמנן רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

כל דמיון בין זה ובין השיטה הבריטית הוא מקרי. אולי מלה מסוימת מופיעה שם פעמיים: אדרבא, אדוני שר התקשורת, אפילו חוק רשות השידור שלנו איננו לפי הדוגמה הבריטית, עם הפיכת הוועד המנהל כצעד לשלוחה של מפלגות השלטון. אבל לקחת גוף מנהל כזה, כפי שאתה מציע? אדרבא, תעשה כמו I.T.V. — נעתיק את רשות השידור הבריטית מלה במלה. אבל בשום פנים ואופן אין להפקיד את הערוץ השני בידי פקידים ממשלתיים. לדעתי זה דבר חמור מאוד. וחמור במיוחד שאתם עושים דבר כזה, תוך התכרות לכל מה שהצגתם במצע הבחירות שלכם. אני חושב שיהיה צריך להתנגד לכך.

איני מדבר על האינטרסים המסחריים של העיתונות. לדעתי אפשר להתגבר על כך. אם תוקם מערכת מקבילה של שידורים, לדעתי לאפשר לעיתונות לרכוש בה "חבילות בעלות", כנהוג במקומות אחרים, גם בבריטניה. בהחלט איני רוצה להגן על המנופולין — לא של העיתונים ולא של רשות השידור. אבל להקים רשות שידור שתהיה בצעם דובר מוטווה של מפלגת השלטון — בשום פנים ואופן לא.

לבסוף אני רוצה להעיר כמה קטנה, אולי שולית, אבל כשביילי היא חשובה, על כתי-הדואר. אני חושב שבכתי-הדואר בארץ ממלאים פונקציה חשובה ומשכני למלא פונקציה חשובה: הם חלק הראוה של משדר התקשורת לציבור. זה כצעם המקום שבו האזרח בא כמעט יומיומי עם המשרד החשוב הזה. אדוני שר התקשורת, אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך, שאחזקתם של המשרדים האלה היא לקויה ביותר; טיב השירות וטיב האחזקה משאירים מקום לשפורים רבים, אם להשתמש בלשון המעטה. אני בטוח, שאם תקדיש מזמנך ומיומנתך — במרץ וכיומה שאפינו את השנה הראשונה לפעילותך — לעניין זה, ותוציא הנחיות מתאימות, ותבקר בכתי-הדואר ותראה כמה קל לשפר אותם, לשפר אותם ולהדריך את הפקידים לשירות טוב יותר — אני משוכנע שגם בזאת תצליח.

מכיוון שצריך להתקין חסימה כזאת. החסימה עולה כסף, וצריך להזיק לשירותי "18". איני חושב שיש בעולם עוד מדינה אחת שאינה נותנת את הפירוט המינימלי הזה. אני יודע שזה עניין של התקנת מכשור יקר, אבל לדעתי זה חייב להיעשות. התוצאה האחרת של בעיה זו היא בזבוז בשירותי הטלפון, שיחות מיותרות והטלת נטל גדול על מפעלים ועל מוסדות ציבור.

אני רוצה להדגיש, אדוני שר התקשורת, שבארצות-הברית, שבה החיוב הישיר בין מדינה למדינה ובין עיר לעיר הוא עניין שגרתי, כל מני טלפון מקבל פירוט של כל שיחה שמעבר לשיחה העירונית, ובכלל זה מספר הטלפון שאליו הוא חייג, משך-השיחה ומחירה. יש הרכה שירותים אחרים, שמקובלים במדינות אחרות ואינם קיימים אצלנו, כגון השירות המינימלי שמאפשר לך לדעת מראש את מחירה של השיחה הבין-עירונית, או השיחה הבין-ארצית, על-ידי כך שאתה מחייג למספר מסוים — —

יהודה חשאי (המערך):

ראיתי מכשירים כאלה בפיתוח.

אמנן רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אני שמח, ואני מקווה שבנאום הבא בנושא זה במושב הבא של הכנסת נשמע שהם בשימוש, אבל בינתיים השירותים האלה הם חיוניים ורואק בגלל שכלול הקו, דווקא משום שהשיחה הבין-עירונית והשיחה הבין-ארצית הפכו להיות שגרתי.

אני גם חושב, שמשדר התקשורת חייב לחשוב מחדש על עניין היחס שבין דמי ההתקנה לדמי השימוש השוטפים. יש לנו מנהג בארץ, שהכול מוטל על הצרכן החדש, שהוא בדרך-כלל הווג הצעיר המתחיל את חייו. הוא צריך לשלם מראש בשביל פיתוח החשמל והמים, בשביל החיבור לבניין החדש, וגם בשביל חיבור הטלפון. זאת כשעה שבמדינות אחרות מקובל ההפך: הוא משלם סכום נמוך בעד ההתקנה, ואת ההוצאות השוטפות משלמים כל הצרכנים. איני מבין מדוע במדינה זו, שמדברת השכם והערב על הצורך למשוך אליה עולים ולהשאיר בה זנוגה צעירים, להקל את חייהם ולמנוע ירידה הכול מוטל על הצרכן החדש, למה? — איני יודע. הוצאות פיתוח אסור כלל שיוטלו על המשתמש החדש. הן צריכות להתחלק בין כלל המשתמשים או משלמי המסים.

יהודה חשאי (המערך):

אם זה ימנע ירידה, אני בטוח שיבטלו את דמי ההתקנה.

אמנן רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

חבר הכנסת חשאי, אין דבר אחד ויחיד שמנוע ירידה. אבל כאשר אתה מוסיף את זה לעניין החשמל, המים, הרידה ומחירה של הדירה והקשים להסתדר, דבר מצטרף לדבר. ואין כל היגיון כלכלי וחברתי בשיטה הישראלית הזאת, שהכול מוטל על הצרכן החדש. אי שואל: למה אדם צריך לשלם את חלקו הבלתי-יחסי בפיתוח הרשת? זה עניין או של כל משלמי המסים באמצעות הממשלה או של כל המשתמשים בטלפון. אני יודע שנוה יותר ופופולר יותר להטיל את זה על ציבור קטן ולא להטיל את זה על ציבור גדול, ואני מתנגד לפופוליזם הזה. משום כך אני מבקש שהדבר ייבדק מחדש.

לבסוף, בקשר לטלפונים אני חוזר לעניין שהעליתי בפורום אחר. לא ייתכן שהמחיר של כל פיתוח רשת הטלפונים יוטל על קופת המדינה. גם אין שום סיבה לכך. הציבור הישראלי משקיע היום בכל מיני מניות, שאיני יודע מה עומד מאחוריהן; הוא משווע לאפקי השקעה, הוא קונה דברים ספקולטיביים מופרכים מאלהים. אין לי כל ספק, שאם חברת

הי"ר מ' שחל:

תודה לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר כהן־אביב, ואחריו — לחבר הכנסת מרדכי בן־פורת.

מאיר כהן־אביב (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אני מצטרף לשבחים שחלקו לשר התקשורת. אני מבין שחלו שיפורים רבים במשרד. הציפיות עדיין גדולות, ואני מקווה שהוא יצליח להתמודד אתן כנהוג וכהנה. לאור השבחים האלה רדאי שלא נמליץ למנות אותו לשר המשטרה. לא נרצה לאשר את זאת, כי אז נאבד שר שפעל, פועל, ואני מקווה שגם יפעל לשיפור השירות החשוב ביותר.

הי"ר מ' שחל:

האם כבר רוצים להחליף אותו?

מאיר כהן־אביב (הליכוד):

אני מסתמך על דברים שנאמרו כאן לפני כן. אני אומר שאינו מצטרף להעצה הזאת; אינו בעד ההעברה. להיפך, אני מציע, אדוני שר התקשורת, שתמשיך בתפקיד הזה ותמשיך לשפר.

חבר הכנסת, יש לי רק כמה הערות על משרד התקשורת. קודם כול — בעיית הרוורים. עם הזמן ועם ההתקדמות ורכישת ההשכלה פל"רי המוני העם בישראל, אני צופה בעתיד הקרוב קשיים רבים כהשגת רוורים, גם בגלל השכר וגם בגלל הפוטנציאל שיעמוד לרשות הנושא. אנשים לא ירצו לעבוד בעבודה זו. לכן, משרד התקשורת חייב להיערך לכך ולמצוא דרך של חלוקת הדואר. אולי באמצעות תלמידים או סטודנטים באזורים שלהם, בתקופת החופשות. אפשר להיערך לזה כך שתלמידי התיכון יתחנכו יקבלו כמות לא־גדולה של דברי דואר. רק של אותה שכונה שבה הם גרים, והם בוודאי מכירים את שכניהם, ויחלקו אותם בשעות אחרי־הצהריים. בזה נפתור את הבעיה. צריך להיערך לנושא הזה.

יש בעיה נוספת, נתקלתי בה כעבר תוך כדי עבודתי כעורך־דין. אני מתכוון למס הבולים. ומדובר בסכומים די נכבדים. כעבר היו מחייבים בבולים במשרד המכס. היום אומרים: תדביק בולים. כשניגשים לקנות בולים, צריך לשלם בשבילים כמומונים. מדובר באלפי לירות. שיקים מסכרים לקבל, אלא בגבול מסים. מה אנשים עושים? הם הולכים לסניף דואר אחד, נוטים שיק מקבלים בולים. הולכים לסניף אחר ותמורת שיק מקבלים בולים נוספים, וכך הלאה; הם צריכים ללכת לכמה סניפי דואר כדי לקנות את כמות הבולים הדרושה לביול חוזה. לרעיתי זו טרחה לא מצדקת; זה כוזב ומז. ומה התועלת בכך? אנשים קנו בולים בשיקים, אבל בכמה סניפי דואר, בכל סניף בסכום מסוים, כך אספו את הבולים הנדרשים כדי להדביקם על החוזה.

נטלתי את רשות הדיבור כדי להעיר כמה הערות בנושאים שהעליתי בוועדת הכספים בדיונים על העלאת תעריפי הדואר ולא באתי על סיפוקי. לכן אני נמצא את הכמה הזאת, אולי אצליח סוף סוף לקבל תשובות נאותות על כמה בעיות ונושאים שהעליתי. הנושא הראשון נוגע לאור־עקיבא. אור־עקיבא היא עיירת פיתוח. מעבר לכביש נמצאת קיסריה על חווילותיה. תושבי אור־עקיבא נהנים מהנהגה של 50% בדמי אחזקת טלפון. אין שום סיבה ואין שום הצדקה שקיסריה, הנמצאת מעבר לכביש, תינהג מאותה הנחה. העליתי את הנושא הזה בכנסת השמינית. בכנסת החשעית, ועכשיו אני, מעלה אותו בכנסת העשירית. אמרו לי, שגם אם אהיה בכנסת האחת־עשרה אעלה את הנושא הזה, והדבר לא יבוא על תיקונו. אין שום הצדקה,

שתושבי קיסריה יקבלו אותה הנחה כמו עיירת הפיתוח אור־עקיבא. צריך לחקור את הדבר הזה.

יש בעיה נוספת, שהוזכרה כאן. רבים מסרו את הזכויות שלהם על טלפונים שהם אינם מחזיקים בהם עוד. עדיין יש אלפים רבים, שמחזיקים במכשיר טלפון שאינם זקוקים לו, אבל אינם רוצים למסור אותו, ובצדק. זה רכושם. מצד אחד, משרד התקשורת נאנק מחוסר קורים, מצד שני גם הציבור נאנק מחוסר קורים. מדוע לא ניתן להכריז, שאם אדם רוצה להיפטר מקו טלפון, הוא יוכל למסור אותו ולקבל את התמורה בשבילו? הרי הוא לא יקבל תמורתו אלא סכום בגבול מסוים. הוא ימסור את הקו שלו למשרד התקשורת, ומשרד התקשורת יוכל מייד להעביר את הקו הזה לאדם שנוקד לו.

מרדכי בן־פורת (תל"ם):

לפעמים הטלפון הזה נותן לאדם הרגשת ביטחון. זה עניין פסיכולוגי. גם אם הוא אינו משתמש במכשיר, הוא רוצה שהטלפון יהיה לידו.

מאיר כהן־אביב (הליכוד):

אני מדבר על מקרים שאדם כבר אינו זקוק לטלפון, אינו רוצה אותו עוד. הוא עדיין מחזיק בו, משלם רק דמי אחזקה, אינו משתמש בו, אבל אינו רוצה לוותר עליו. הוא שילם בעוד ואינו רוצה לוותר עליו. יש מקרים שאדם אומר: אני מוכן למסור את הטלפון לחברי, יש בינינו הסכם, מה אכפת לכם? הרי אותו אדם ממילא רשום לקבלת טלפון, למה הוא צריך לחכות חמש שנים, כאשר יש קו פנוי שאין משתמשים בו? אפשר לפתור בזה בעיה של ופכק. אנשים שמחזיקים לטלפון דווקא במקומות העמוסים. יש חברות שמתבטלות, עורכי־דין שעובדים וכו'.

לא רק זאת. יש אנשים שמחזיקים טלפון להוריהם, על חשבונם הם, הם משלמים את הכסף, כי הם רוצים קשר טלפוני עם ההורים. ההורים האלה נפטרים אחרי מאה־ועשרים, הבנים אינם רוצים לוותר על הטלפון, אבל הם יוותרו על הטלפון אם ימסרו אותו לאדם שזקוק לו, ירקבלו את התמורה. ומדוע לא? הרי משרד התקשורת אינו מפסיד מכן. הוא אינו מתקין קו חדש, הוא אינו מתקין טלפון חדש. הקו הזה קיים והוא מוחזק ללא צורך. אני מכיר אנשים רבים שמחזיקים בקו במשך שנים רבות ואינם רוצים לוותר עליו, ובצדק. זכרונם שלחידים בקו הזה. אפשר לפתור את הבעיה הזאת. ממה נפשך, הרי אתה אינך נפסד, וזה יצא נשכר. ולהיפך, פתרת עוד 20,000 או 30,000 בעיות. במקום 200,000 ממחזיקים יהיו לך 170,000. הכרז על זה כפומבי, זו אינה כושה.

אני מצטרף לדעתו של חבר הכנסת הרצוג, שאין שום סיבה צודקת, גם לדעתי, שאדם שגר בקריית־שמונה ומצלצל להוריו, או כאשר הורים מצלצים מצפת או מקריית־שמונה לכן שלהם בתל־אביב, שכל אלה ישלמו בעד השיחה יותר מששלמים מטלפנים בבאר־מנבא. אני מעריך שיעלו את התעריף של כל שיחה, ושהמחיר יהיה אחיד. הרי לא ייגרם נזק כספי גדול. אבל על תושבי המקומות המרוחקים זו מעמסה. אנחנו דורשים מנהלים ללכת לעיירות־פיתוח בצפון הארץ, ללכת לאלות שבדרום־הנגב — ונתיח שהילדים נמצאים במרחקים גדולים — במקרה זה הרי כל שיחה תעלה להם הון. ולפעמים צריך לשוחח עם ההורים ואי־אפשר לנסוע, אז מדוע לא? אני מעדיף להעלות את התעריף הכללי הארצי, ובתנאי שמחיר השיחות יהיה אחיד.

גם אפשר, נוסף על כך, לגרום לכך שהשיחות ההינה קצובות בכל הנושא. גם לי יש כבתי ילדים, ואני יודע שכאשר הם מתחילים לדבר, צריך להיאבק עמם ממש, כדי לקצר את

רצינות: אינני מדבר על חוסר אחריות — יש גם חוסר אחריות — אלא על חוסר רצינות. אם נעבור על כל ההכרזות של הממשלה לגבי התוכניות השונות, נראה שהתוכניות כבר היו צריכות להיות מיושמות בשנים עברו. על החברה לשירות טלקומוניקציה, שדובר עליה, הוחלט כבר באוגוסט 1979. בינוי 1980 אישרה ועדת שרים הקמה של חברה אחת. מאוגוסט 1979 עד היום כבר עברו שלוש שנים. בוודאי יש קשיים — קשיים עם העובדים, קשיים עם האוצר — אבל קשיים אלה אפשר היה לצפותם מראש. לשם מה להצחיר הצהרות בומבסטיות, לא מעשיות? מוטב לחכות עוד שנתיים — שלוש שנים עד שאתה מצהיר, ואז עושה זאת כאשר אתה מוכן מבחינת הכלים. שמעתי את דבריו של השר, שהוא מקווה להקים בקרוב את החברה. אני מקווה שאכן כן יהיה הדבר.

שר התקשרות מ' צפורי:
הכול תלוי בגד יעקבי.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
גד יעקבי? ועדת הכלכלה? גד יעקבי ייתן לך 4 מיליארדי שקל לטלפונים?

שר התקשרות מ' צפורי:
אני אשיג את הכסף.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
אז הבעיה היא עם גד יעקבי? בוא, אם כן, נתפוס אותו בסמטה ותחנקו אותו. מה הבעיה? הבעיה היא גד יעקבי?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אתה תצמצם כך את הרוכ — — —

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
הממשלה, ממשלת ישראל המהוללת כולה, חלילה בגד יעקבי?

שר התקשרות מ' צפורי:
מרדכי, איני יודע על מה אתה מדבר. זה מונח על שולחן הוועדה, הוועדה תשלים את העבודה. והכנסת וראי תאשר את זה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
השר צודק, חבר הכנסת בן-פורת.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
אבל פה מדובר על עוד 4 מיליארדים — — —

שר התקשרות מ' צפורי:
אינני מרבר על 1979, אני אומר: היום. לפני שהכנסת יצאה לפגרה התחילה הוועדה בדיונים. נד מעריך, שתוך ארבעה דיונים הוא עשוי לגמור את זה, ואז הוא יציג את הנושא, ואני בטוח שהכנסת תאשר.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
מתח ועדת הכלכלה תדון בזה שוב.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
ובכלל זה גם העניין של 4 מיליארדי השקל?

שר התקשרות מ' צפורי:
זה לא שייך. אם הכנסת תדון ותאשר את החברה, לפי הקריטריונים שאנחנו אומרים, אני מסוגל לגייס היום 100 מיליארד שקל. זו לא בעיה. אבל אין לי הרשאה ממשלתית לזה. החברה תהיה חופשית יותר בגיוס כספים.

היו"ר מ' שחל:
אתה תלווה כסף גם לשר האוצר, אני מבין.

זמן השיחה. אילו ידעו שהמונה פועל, בוודאי ובוודאי היו מקצרים גם בשיחות. אין לי ספק בדבר הזה. צריך להשוב על הנושא הזה, שפעמים מונה בתוך העיר תיקבע לדקה או לשתי דקות, ואז אנשים יחשבו פעמים והטלפונים יהיו פנויים יותר.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אין סיכוי, הילדים ימשיכו לדבר.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):
הם לא ימשיכו לדבר כל כך הרבה. האמן לי, לא כל כך הרבה.

דבר נוסף ואחרון — פתיחת סניפים. איני אומר שיש לפתוח סניפים מפוארים, אלא כוונתי לסניפים קטנים, של פקיד או שני פקידים, שישתרו אזורים מסוימים, שישתרו שכונות שיש בהן הרבה זקנים שמקבלים את קצבת הביטוח הלאומי, זקנים שאינם יודעים לנהל חשבון בנק והולכים לבנק הדואר. בחיפה, למשל, מי שגר ברחוב השומר צריך פעם אחת בחודש לטפס כעלייה הגדולה למעלה לרחוב הגלעד, כדי לקבל את קצבת הביטוח הלאומי. מי שרוצה לקנות בולים, צריך לטפס על כל המדרגות של רחוב חסן שוקרי, כדי להגיע לאותו אזור עלימנת לקנות בולים או לשלוח מכתב. אולי רצוי שלא יהיו סניפים גדולים, אלא סניפים קטנים, כמו הסניף — וזו דוגמה טובה — ברחוב עכאס. מי שם איזו חנות קטנה, שבה יושבים שני פקידים המשרתים את כל האזור בצורה טובה, נאותה ויפה. הסניף אינו מפואר, אבל הוא נותן שירות לאותו אזור, לאותם זקנים שאינם צריכים להתרוצץ ולעלות כעליות האלה ולרדת חזרה פעם אחת בחודש כדי לקבל את קצבת הביטוח הלאומי.

לכסוף, רק שאלה אינפורמטיבית, ואני מקווה שהיא באה על פתרונה: אם היא באה על פתרונה — אבוא על סיפוקי בדרך-כלל יהיה נהוג, שכאשר הולכים להתקין טלפון — הנהג היה נוסע, שלושה אנשים היו עובדים, שניים מחזיקים סולם, אחד מחזק, והנהג יושב במכונית ואומר: זה התפקיד שלי, אני נהג ואיני עושה דבר אחר. האם פתרתם את הבעיה הזאת? כל הזמן אמרו, שמנהלים מאשימו את העובדים — זה דבר קשה, אני יודע, איני רוצה שיפגעו כעובדים — אבל אולי באמצעות פרמיה או באמצעות תמריץ מסוים צריך להביא לכך, שגם אותו נהג לא ישב שעותיים — שלוש שעות במכונית ויאוין לטרוניסטור או יקרא עיתון, כאשר אחרים עובדים, כי זה עולה הון תועפות. האם נפתרה הבעיה הזאת? כל הזמן, כשאני מעלה את הבעיה, אומרים לי: מתמודדים עם הבעיה, פותרים אותה. האם הבעיה הזו באה על פתרונה או לא?

אהרן נחמיאס (המערך):
בעיה זו קיימת עוד מימיו של שמעון פרס.

היו"ר מ' שחל:
אני מורה לחבר הכנסת מאיר כהן-אבידב. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי בן-פורת, ואחריו — לחברת הכנסת גאולה כהן.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח, התרשמתי בחיוב רב מהסקירה המאלפת של השר. לפחות אפשר היה להבחין שהשר בקיא בפרטים. הוא בקיא בפרטים עד כדי כך, שהוא גם מכיר את הקשיים הרבים שעומדים בפניו, כדי ליישם את מה שהביא כאן לכנסת לגבי התוכניות: גם החברה, גם הערוץ השני, גם התקנת 200,000 טלפונים.

אבל אני רוצה להעיר פה הערה. יש בממשלה הזאת כמה שרים, שאינם בודקים היטב לפני שהם מצהירים הצהרות. ההצהרות המושמעות מפעם לפעם גובלות לפעמים בחוסר

שר התקשורת מ' צפורי:
לא.

היגדר מ' שחל:
לא?

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
טוב, אני שמח שזהו זה. אני מקווה שזו הדרך.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
טלפונים זה פשוט עסק טוב.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
עסק טוב. כנראה.

שרה דורון (הליכוד):
אתה מדבר הרבה?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
מה זה קשור אלי?

מרדכי בן-פורת (תל"ם):

לגבי הטלפונים יש לי שתי הערות. הערה אחת — כלפיו פנימה. אני חושב שוועדת-המשנה של ועדת הכנסת עשתה מעשה רע. היא הוסיפה פגם לתדמיתם של חברי הכנסת. ההחלטה על הטלפון השני הייתה מיותרת. אין בה כל צורך. חברי הכנסת, לא כל 120 חברי הכנסת אינם מסתדרים בטלפון אחד. אני עסוק בטלפון יומם ולילה ואינני מחלוק. גם המשפחה מסתדרת עם הטלפון. למה צריך לקבל החלטה מיוחדת ולנקר את עיני הציבור על-ידי הענקת עדיפות ראשונה לטלפון שני? לחברי הכנסת, מבחינת הפרודורה, אין ברירה. אלא לערער בפני ועדת הכנסת ולבקש שייקמו דיון נוסף באותה החלטה. הוועדה יכולה לעשות זאת.

יהודה חשאי (המערך):
גם השר יכול לעשות זאת.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
אני מדבר עכשיו על השר. אני מדבר על חברי הכנסת. השר אינו שותף להחלטה.

אשר לשיחות העירוניות — בתוך העיר, בתוך הגוש, בתוך האזור: אני חושב שאולי יש לשקול היטב את העניין. אינני מגיש את ההצעה הזאת ליד המיקרופון ואומר שכבר צריך לבצע. אני אומר, שצריך לבדוק ולעשות סקר מה היה קורה, אילו קיצרנו את אורך השיחה ותייכנו את המשותח לשלם יותר בעד השיחה — ממספר פעימות מסוים ומעלה. אינני אומר שצריך לעשות זאת מחר. אפשר לערוך סקר במשך כמה חודשים. אבל אני חושב שניתן לעשות זאת. הרבה אנשים מפטפטים יותר מדי בטלפון. משוחחים במשך 20—30 דקות. כשאפשר לסיים את השיחה בתוך 5—7 דקות.

אשר לטלוויזיה בכבלים, אינני חושב שצריך להיכהל מזה. להיפך, זו תהיה תעסוקה לציבור. יש כאלה ששעות פנאי רבות בידם. כדאי להכניס תחרות בתוך האזורים השונים. צריך אולי לפקח עליהם טכנית, אבל אינני יודע אם צריך לפקח עליהם איכותית. הציבור כבר יטפל בהם.

בני שליטא (הליכוד):

ומה יהיה על אזור הפיתוח והיישובים החקלאיים?

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
הרי אמרתי, שכדאי להקים תחנות טלוויזיה בכבלים בכל האזורים.

בני שליטא (הליכוד):

אבל המשקיעים לא ילכו ליישובי הפיתוח.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
אחת דין יכול להיות גם לגבי בתי-חרושת. אני אומר שגם במנחמיה צריך להקים תחנה.

בני שליטא (הליכוד):
אינני מדבר על מנחמיה. אני מדבר באופן כללי על יישובי פיתוח ויישובים חקלאיים.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
עדיין לא הגענו לאלה שאינם רוצים להשקיע. נראה איך יתפתחו הדברים.

אני חושב, שיש להחיש את הדיון בהקמת ערוץ שני. לדעתי, ניתן להתגבר על המכשול של התנגדות נציגי העיתונות, על-ידי כך שישתפו אותם בהכנסות מפרסומת. אפשר להחליט, כי הערוץ השני יהיה ערוץ ציבורי, וכל ההכנסות תיכנסנה לקופה אחת, שבה יהיו שותפים גם העיתונים. אני חושב שאפשר יהיה להרגיע את כהלת העיתונים, ואולי הם יסירו את התנגדותם.

באשר למכתבים שישלחו ב"מסירה מיוחדת", אינני רואה בזה דבר המונע למוסר או לסוציאליזם או לשוויון. אם חשוב מאוד למישור, שמכתבו יגיעו ליעדו בתוך שלוש—ארבע שעות או למחרת היום, אם זה מכתב עסקי או מכתב שעשוי להביא לו תועלת רבה — שישלם. אם הוא משלם היום 40 שקל למונית, ישלם למשרד התקשורת 20 או 25 שקל. מה שעושות היום המוניות, יעשה מחר משרד התקשורת, ובצורה זו ימוסד הנושא של המכתבים במסירה מיוחדת.

והנושא האחרון שכרצוני להתעכב עליו הוא נושא כאוב, נושא שהשר הוזכר אותו. אינני רוצה להרבות במלים יותר מהשר. אני מתכוון לנושא של משכורות הדוורים, כבוד השר, אני חושב שצריך לעשות מהפכה בנושא זה. תנאי העבודה של הדוורים הם ירודים ביותר. מה שחמור יותר, אם דוור יוצא למילואים, אם דוור חולה, אין מי שימלא את מקומו, ובאותם ימים שהוא נעדר אין מחלקים דואר באזורים שבהם הוא עובד. אין כוח-אדם, לא ניתן למלא את מקומם של הדוורים החסרים.

נושא זה מעורר אצלי שאלה רצינית ביותר לגבי תפקוד הממשלה, לא רק ממשלה זו אלא גם הממשלות הקודמות, שלא התגברו על בעיה זו. אבל הרי טוענים, שממשלה זו היא הטובה מכולן.

שר התקשורת מ' צפורי:
האם היתה אי-פעם ממשלה שטענה שהיא איננה טובה?

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
לא. אבל זו טובה במיוחד, טובה מכולן.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
מי טוען זאת?

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
פה טוענים, מצד זה של הבית.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
אבל מן הצד השני טוענים שלא כן הדבר.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):
אני מדבר על אלה הטוענים שכן. תן לי להמשיך ולפתח את הרעיון שלי. הרי יודע שבין עובדי המדינה יש אכטלה סמויה. זה לא סוד. אולי כדאי ששרי הממשלה ישבו יחד עם נציגי נציבות שירות המדינה, יקיימו שיחות עם ההסתדרות, עם נציגי העובדים, וינסו לראות אולי אפשר לבצע ניידות עובדים במשרדי הממשלה. אולי אפשר להעביר עובדים ממקום

בשום פנים ואופן, לקדם את נושא ההטבות של חברי הכנסת, ובוודאי אמור הדבר לגבי הטבות מיתרות.

מרדכי בן-פורת (תל"ס):

זה אישר במליאת הוועדה?

גאולה כהן (התחיה):

בוועדת הכנסת אושר, שחברי הכנסת ירכשו את הטלפון השני מכספם, אבל יעקפו את היתר.

ברצוני לשבח את השר בנושא נוסף. אדבר עליו בקיצור, כי הייתי רוצה להקדיש את הזמן הנותר לי להצעה אחת, שבשבילה בעצם חיכיתי עד לשעה זו כדי לעלות לדוכן, ולהשמיעה באוזני השר, ואולי גם לקדם אותה. אולם לפני שאעלה אצעה זו, ברצוני לשבח את השר על קצב הפיתוח של תשתית התקשורת בהתיישבות התלשה, בעבודה, בגליל וגם ביהודה ובשומרון. כמובן, סדר עדיפויות זה קובע את טיבה של המדיניות, וכיום מדיניות ישראל מבחינה ביטחונית ומבחינה ציונית היא ההתיישבות, והתיישבות במקומות שהוכרתי היא בדרגה של אונות עליונה. לכן התגופה שבה נעשים הדברים האלה — כלומר הקו, גם הדואר וגם הקשר הטלפוני ובעיקר התשתית — במקומות הללו בהחלט ראוייה לשבח.

כמובן, כל ההתיישבות שם היא עדיין בקצב מאוד צולע, לצערי הרב. רק לפני כמה ימים טיילתי ביהודה ובשומרון. יש כנשיים נפלאים; הכביש החדש נפלא, אבל הוא ריק. יש פחות מ-20,000 יהודים ביהודה ובשומרון, ומבחינה זו אני חוששת שיהיו אולי יותר ככלי טלפון מתחת לאדמה מאשר אוכלוסייה שתצטרך להשתמש בהם, אם לא ייעשה מהוה בגרר של התיישבות חירום. כמובן, זה אינו סותר את מה שאמרנו פה אחרים, שצריכה להיות תשתית גם בשכונות מצוקה. דבר אחד אינו סותר את חברי.

אבל הדבר שבו רוצה אני לשים את הדגש ואותו להציע הוא בנושא של עולים חדשים. זאת אוכלוסיית מצוקה, ואני מדברת על כך גם כשאין עלייה. אני מאמינה שמחר תבוא עלייה, ואולי גם זה יעזור במקצת, כי אם אומרם שמצוקות וקשיים גורמים לידידה או לאי-עלייה, וראי שכל דבר שישפר את רמת החיים, את ההסתגלות ואת הקליטה, יש לו חשיבות. אולם אין זה חשוב. גם אם אין כיום אף לא עולה אחד, מחר תהיה עלייה, ואנחנו צריכים להיערך, כמדינת עלייה, למצוקה הנוראה של העולה החדש.

כיום כל העולים הם מארצות מפותחות, שבהן הטלוויזיה — גם בארצות לא כל כך מפותחות — היא מכשיר ראשון במעלה מבחינת התקשורת. חשוב שהם יוכלו לשבח ליד טלוויזיה ישראלית, לשמוע את החדשות ולצפות בתוכניות מלל מרכזיות, כגון "מוקד", ולשמוע תרגום לשפתם, אמר תרגום לשלוש — ארבע — חמש שפות, שהן השפות העיקריות של העולים. כך יוכלו לשמוע את החדשות ולצפות בתוכניות בטלוויזיה, כפי שחוקרה כמו שלנו. כשמדובר בעם כמו שלנו ובמדינה כמו שלנו, שבה הצמידות לחדשות היא צמידות שאין דומה לה בשום מקום אחר בעולם. ציבור אינטליגנטי וגם ציבור אחר, שהוא פחות אינטליגנטי, מנותק מהמכשיר התקשורתי כבית. כמובן, אפשר לומר שיש לו גם דרי, אפשר לומר שיש לו גם עיתון, אפשר לומר שמישהו אחר יספר לו, אבל מדוע שלא ללכת בדרך שאני מציעה?

אפשר להתגבר על כך, כבר היום יש הצעות, ובוועדת העלייה והקליטה קיבלתי לפני שלוש — ארבע שנים הצעה איך להתגבר על זה מבחינה טכנולוגית. הנה, חברי הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, שהיתה חברה בוועדה, וזכרתי את זה, שמענו את הדבר, אך הנושא לא קודם זה שנים, אני חושבת, שבוה

למקום, ממשרד ממשלתי אחד למשרד ממשלתי שני, ממשרד שיש בו אבטלה סמריה למשרד שחסרים בו עובדים, כמו משרד התקשורת, כמו הדואר. אפשר, אולי, תוך כדי ההעברה, להעניק דרגה נוספת למועבר ולתת תמריץ לאיש שיעבוד בחלוקת דואר.

אדוני שר התקשורת, אני יודע שזו משימה לא פשוטה, אבל אם תיקח את הדבר לידיך, תעמוד בקשר עם כל הגורמים הנוגעים בדבר ותטפל בזה, הוכל להקל גם על הדוורים וגם על האזרחים, הממתנים לעתים לדברי דואר חשובים ביותר ואינם מקבלים אותם.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחבר הכנסת מרדכי בן-פורת. רשות הדיבור לחברת הכנסת גאולה כהן, אחריה — לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עזר, ואחריו — לאחיו הדוכנים, חבר הכנסת יהודה חשאי.

מרדכי בן-פורת (תל"ס):

הוא ידבר בחשאי.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמחה שאני יכולה בלב שלם לעלות לדוכן ולשבח את השר בכמה נושאים. שהם חיוניים לנו, נוסף על הקצב שבו הוא ממלא את תפקידו. בדבריו של השר ניכרה הרגשת המצוקה. זו מורגשת גם כמעט, לאורך התקופה שבה הוא משרת כשר התקשורת. אחד הדברים שאני לא זוכים להם בדרך כלל בדיונים על משרדי ממשלה הוא האמת, הכנות — לא טיח, לא מרחתה של בעיות — ועל זה יש בהחלט לשבח את השר.

אני רוצה גם להצטרף למגמה שלא לאשר טלפון שני לחברי הכנסת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

מה זה טלפון שני?

גאולה כהן (התחיה):

בוועדת הכנסת נתקבלה הצעה של ועדת-משנה, שחבר הכנסת יוכל לקבל טלפון שני, לא שהשיחות תהיינה חינם, אלא שתהיה אפשרות לקבל עוד טלפון. תחילה היתה הצעה, שהטלפון השני ייתן חינם וגם בלי תור, כניגוד לכל אורח שחייב לחכות.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

קו שני?

גאולה כהן (התחיה):

כן. אינני יודעת אם זה נכון, אבל נאמר, שכבר יש כ-60 חברי הכנסת, שיש להם קו שני. הם קיבלו אותו בלי תור, לא לצורכי חירום או למשך תקופה מסוימת אלא באופן קבוע. אינני יודעת אם זה באמת כך.

מכל מקום, היו כאלה שהתנגדו לכך. אינני חושבת שהיתה החלטה, אבל היתה הצעה, שחבר הכנסת ישלם בשביל הטלפון השני, אבל ישתחרר מלחכות בתור. היו כאלה שהתנגדו גם לזה, ואני מקווה שהשר יוסיף את קולו למתנגדים. שלוש שנה ומעלה ניהלו חברי הכנסת את עבודתם ומילאו את תפקידם עם טלפון אחד, ועבודת הכנסות הקודמות לא היתה חשובה פחות, ואולי היתה חשובה יותר משהיא היום. גם אם חבר הכנסת זקוק לטלפון לצורכי עבודתו, לא הייתי ממליצה בתקופה כזאת, אפילו בגלל התדמית, שהיא היום חשובה מאוד, לקבל החלטה כזאת.

חז"ל אמרו: "כשם שמצווה על אדם לומר דבר הנשמע, כך מצווה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע". אסור היום,

שבאו לפרק. שהודיע לי, שלצערו הרב, הוא משאיר את הטלפונים של חברי הכנסת עד לרגע האחרון.

יהודה חשאי (המערך):
טלפון שני?

גאולה כהן (התחיה):

טלפון שני, זה היה טלפון של בעל הדירה לשעבר, שאנחנו השתמשנו בה בתקופה ההיא. הוא אמר, שהוא לא יסגור אותו עד לרגע האחרון, ובאמת. בהרבה מאוד טקט נוחה בסופו של דבר כל המרכזות.

הזכרתי זאת רק כדי לומר תודה אישית. אלא גם כדי לאחל לעצמנו, שלעולם לא תפורק עוד שום מרכזת טלפונים בשום מקום בארץ-ישראל.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

תודה לחברת הכנסת גאולה כהן. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז, ואחריו — לחבר הכנסת יהודה חשאי. אחרון הנואמים בדיון זה.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זו כמעט שיחה אינטימית עם שר התקשורת. את דברי אחלק לשני חלקים: החלק האחד — מתחייב מתוקף פעולתי כיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, והחלק האחר — עוסק בנושאים אשר יש לי עניין להעלותם.

ב-23 בנובמבר 1980 החליטה הממשלה, החלטה מס' 216, בדבר ממצאי ביקורת המדינה, החלטה האומרת — ואני מצטט: "מחליטים: בעת הדיון על תקציב משרדו ידווח כל שר בכנסת על הצעדים שנקטו לחיזוק הליקויים שהועלו בדוח המבקר על משרדו".

שר התקשורת מ' צפורי:
מי החליט זאת?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אדוני השר, מאחר שאני מתכוון לעשות זאת בכל דיון ועל כל משרד, ומאחר שאני מתכוון לתת אף לאחד מהשרים לעבור על הנושא הזה לסדר-היום — כאשר קיימת החלטת ממשלה, אני אביא אותה פעם נוספת.

שר התקשורת מ' צפורי:

א. אני מודה שלא ידעתי על כך. ב. כדאי להביא זאת למודעות כל השרים. אינני יודע אם בממשלה הזאת הוחלט על כך.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

בסדר. נדמה לי שהחלטה מס' 233 בנובמבר 1980 היא של הממשלה הזאת.

שר התקשורת מ' צפורי:
לא הממשלה הזאת.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אני מצטער, אני מתאר לי, שההחלטות האלה לגבי —

שר התקשורת מ' צפורי:

אתה חושב שמישהו עושה חזרה? אני במקומך הייתי מפזר את ההחלטה הזאת.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אני מקבל את הצעתך.

שרושנה ארבל-אלמוזילוני (המערך):
איזו החלטה?

נחקן עוול ממשלי של מצוקת אנשים שכבר נמצאים כאן, אבל אנחנו גם חייבים זאת לעצמנו מבחינה מוסרית ועיונית.

אני ממשיכה בהקשר זה. הבנים מן הנואמים פה התייחסו באמת לבעיות הקשורות לציבור במדינת ישראל, אבל שמתי לב, שהשר ציין בנאומו במיוחד את הנושא של הקשר שלנו לעולם היהודי. כמה כספים משקיעים אנו בשליחת שליחים, כפרסומים של הסברה, כשבאמת מציון צריך לצאת הקול ממש, לא הקול באופן מופשט, אלא ממש דרך הדריה, לכל העולם היהודי, הן לברית-המועצות והן לארצות אחרות, הן בגלים קצרים והן בגלים בינוניים, לארצות דרום-אמריקה ואחרות. מוכרחים לקבוע פה סדר-עדיפויות עליון, ממש עליון.

היום, לאחר שהכול התגמד, המדינה התגמדה והכול התגמד, ההרגשה של הברירות חריפה הרגשה מאוד. היא כבר מחחיילה לתת את אותותיה. הקשר אל העולם היהודי ואל העלייה יורגש בצורה הרבה יותר ישירה. לכן, אדוני השר, אם תעשה רק את זה, תגדיל את המודעות שלנו לצורך בקשר עם העולם הזה, גם כשר פוליטי-הסברה, גם קשר ציוני, גם קשר של עלייה — כך תתגבר על מחדל, שלא יתואר גדול ממנו בנושא הזה, כמישור הציוני הזה וגם כמישור הפוליטי. זה מחדל שכולם זועקים נגדו כבר שנים, ואיש לא הצליח לבטל אותו.

כמובן — תקציב. לא אוכל להצביע על המקור, שממנו חשב את 200 מיליון הדולרים הדרושים כדי לעשות את המהפכה הזאת. זאת בוודאי אינני יודעת, אבל אני יודעת, שאנחנו יכולים, ושהכנסת יכולה לעזור לך, וועדת העלייה והקליטה תעזור לך בנושא המודעות, אני זועקת את הזעקה של אלה שמבינים את הערך העצום שישנו בתקשורת. זה ערך עצום.

אני מדברת במלים גבוהות, אבל גם נכון הוא, שכל נושא התקשורת הוא מפעל לכללי, יצירי ומסחרי, וכל השקעה בו משתלמת מייד לא רק מפני שאתה גובה חשלוש על זה, אלא מפני שכל אחד משתמש במכשיר הטלפון, הוא כבר הופך להיות מעין מכונה יוצרת. כל טלפון יכול להיות כזה, אבל אני מדברת על דבר שהוא כאילו לא-יצירי — הקשר אל העולם. לדעתי, זה הדבר שבו חייב אתה לעשות את המהפכה, ובקצב שלך, איך אמר לי אחד מעובדי משרדך? — קצב השריון. בקצב השריון אתה דוחף שם דברים, או בקצב השריון או בכל קצב אחר יש לעשות את המהפכה הזאת כמודעות ובתודעה, ותדפוק שם על השולחן. תגיד: כן, העם היהודי, אתה תגיד את זה. אין מישהו שיצעה את זה שם. אין שר עלייה — אנחנו יודעים שאין. אז תעשה את זה אתה, כי בידך הקשר אל העם הזה.

מלה אחת אני חייבת להגיד לגבי מה שקרה, לגבי מה שאנחנו עדים לו, ואינני רואה את עצמי פטורה מלומר זאת. בשדות הייתי עדה זה לא כבר לפירוק של מרכזת טלפונים, ששירתה אוכלוסייה גדולה וחלוצית, וראיתי את כאב הלב, גם של אלה שפירקו אותה. כפי שאמרתיו קודם, הייתי לפני כמה ימים ביהודה ובשומרון, וגם שם הזכירו לי את התשתית של הטלפונים. אינני רוצה להזכיר פה את כל הברירות המקבירות, שלצערי כבר מתחילים לרוץ וגם ביהודה וגם בשומרון, וזה היה גם בקשר לנחשאת הזה של התשתית.

אישית, חברי הכנסת שהיו בימית לא פונקו עליי משרד הממשלה, גם לא עליי צה"ל, ביחס של כבוד למי שממלא גם תפקיד של חבר הכנסת במקום. אך משרד התקשורת, שר התקשורת, מבחינתו נתן להם את השיירות המלאים עד לרגע האחרון. אני זוכרת שקיבלתי קריאה טלפונית מאחד מאלה

בתלונה יסתיים תוך 60 יום ממועד הגשתה. כדי לקיים בקרה אחרי הטיפול, מחייב הנוהל פתיחת כרטיס מעקב לכל תלונה, ורישום של פרטי הטיפול בו. על-פי ממצאי הביקורת התברר, כי כ-20% מן הכרטיסים שנבדקו, כרטיסים של אותם אנשים שהגישו תלונה על שפגעו בהם, סידרו אותם, לא אמרו להם ואיני יודע מה עוד — לא נרשם תאריך קבלת התלונה. בבדיקת כרטיסים שנרשם בהם תאריך התלונה עלה, כי הטיפול ב-17% מהתלונות לא נסתיים בזמן הקבוע. במחציתן נמשך הטיפול מעל ל-100 יום.

כמו כן העלתה הביקורת, שבקרב התלונות על חשבונות מופרזים, רב חלקן של אלה שהן תוצאה מטעות בחיוב בגין שיחות לתוך לארץ. טעויות אלה נבעו מרישום שגוי של הנתונים, טעות בספרה של מספר טלפון, או רישום המספר באורז חיוג אחר. בצורה זו או זו יהיו שיגור המגיע לחיוב של אורח כלשהו. שירותי הטלפון לא עמדו על כך, ולא עשו לאיתור הסיבות לרישומם של השיגורים ולמניעתם, ולחיוב נכון של האחראים לשיחות.

עוד קובע המבקר, כי על-פי הנוהל, כאשר מגיע למתלונן זיכוי, יש לערוך חישוב של ממוצע השיחות בשלוש תקופות של החשבונות שקדמו לזה שלגביו התלתן המנוי — זאת הדרך כדי לפתור בעיה — ולזכותו בחיוב העודף מעל הממוצע. נתברר, כי במקרים רבים מאוד לא קיימה ההוראה. היו מקרים שבהם היה סכום היזכוי פרי של פשרה בין הפקיד ובין המנוי, דבר שבצעם לא צריך לקרות. כי יש נוהל שנקבע.

הערה נוספת: השירות איננו עורך מעקב כדי לאתר טלפונים, שבאופן שיטתי לא נרשמו לגביהם שיחות, בעיקר כתוצאה ממנוים לא תקינים. במצב זה לא חויבו מנויים בשיחות שהיו אחראים להן, ולמשרד נגרמו הפסדים. בדיקה נוספת, במרכז לשירותי מידע, של יזכורים בחשבונות הטלפונים הפרטיים של עובדי משרד התקשורת, העלתה כי עובד שעסק בהזנת נתונים מטופסי היזכוי למערכת הממוחשבת זיכה ללא הצדקה את החשבונות שלו על שיחות שביצע, וכן זיכה חשבונות של שלושה עובדים במשרד ושל עוד שמונה מנרים. אדוני השר, אני שואל האם הנושא חוקן והאם ננקטו הצעדים המתאימים, בלי שאפרט מהי משמעות הדברים. עד כמה שיריעתי מגעת — לא.

נושא נוסף שעמד למבחן ולבדיקה הוא התקשורת עם משרד תכנון. משרד התקשורת חתם על חוזה מסגרת עם משרד לתכנון, ל"סך הכול דובק על עבודה בהיקף משוער של 1.6 מיליון לירות. ושכר הטרחה נאמד ב-200,000 לירות. בסוף 1980 הוחתמה ההתקשרות, ונמסרו לאדריכל עבודות נוספות. עד סוף דצמבר שולם סך של 4 מיליונים, הדינו פי עשרים מסכום ההתקשרות המקורית. מבקר המדינה צמח על הצורך שמשטרת עבודות תכנון, שברוך כלל אינן נמסרות בדרך של מכרז, תעשה על-ידי וועדת מומחים בין-משרדית, שישתתף בה אף נציג ציבור. לדעת המבקר, רצוי שבפני הגורם המחליט יהיו הצעות מתחומי. כן יש להקפיד על תיעוד ההחלטה שנתקבלה לגבי התקשורת עם המתכנן שנקבע.

אני רוצה לומר, אדוני השר, שאני חושב שראוי שתיתנה תשובות גם מפין, ואם לא היום — במועד אחר. כדת וכדין. למרות החלטת הממשלה.

שר התקשורת מ' צפורי:

חבר הכנסת כ"ץ, אני אעביר את זה — — —

אברהם כ"ץ (עוז) (המערך):
טוב.

אברהם כ"ץ (עוז) (המערך):

החלטת ממשלה האומרת — ממצאי ביקורת המדינה: "מחליטים: צעת הדיון על תקציב משרדו ידווח כל שר בכנסת על הצעדים שנקטו לחיזוק הליקויים שהועלו בדוח המבקר על משרדו". זו החלטת ממשלה מכובדת, טובה, רצינית, ולפי דעתי יש למלא אחריה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אני מציע שתעביר זאת לירידת מזכיר הממשלה, כי היום מכון שר, ומחר יכהן שר אחר.

אברהם כ"ץ (עוז) (המערך):

אניד לך את האמת, אני סומך על המנגנון של הוועדה שלי יותר משאני סומך על מנגנון מזכירות הממשלה. אני אעביר זאת לירידת השרים, פשוט כהחלטת הממשלה. לירידתם, לא יותר ולא פחות.

על כן, את החלק הראשון של דבריי כרצוני להקדיש לנושא הביקורת, ממצאי הביקורת, ולבקש מן השר שיתייחס אליהם כאמור בהחלטת הממשלה.

הרשות העליונה לתקשורת לשעת חירום היא אחד הנושאים אשר נכתנו. רשות זו החלה בפעולתה הרחבה לארגון מחדש של המערך הדרוש. עם זאת, עדיין קיימים נושאים לא מעטים, שהרשות חייבת לטפל בהם. הביקורת העמידה את האחראים במשרד התקשורת על הצורך להסדירם בהקדם האפשרי.

כמו כן העירה הביקורת על כך, שקיימת בעיה של התקנת טלפונים לממתינים זמן רב מאוד במקומות שונים, שבהם לא נערך פיתוח נרחב של רשת הטלפון — נושא שעליו עמד מבקר המדינה פעמים מספר בעבר גם בדוחות 26, 28, 29 ו-31. אומנם באוקטובר 1980 קטן מספר הממתינים לטלפון לעומת דצמבר 1979, אך גדל מספר הממתינים חמש עשרה ומעלה, אף שסך-הכול המספר קטן.

שר התקשורת מ' צפורי:

כבר גדל טוב.

אברהם כ"ץ (עוז) (המערך):

גדל טוב. זאת אף שבפברואר 1979 הוחלט בהנהלת המשרד, שיש לעשות כל מאמץ כדי להיענות לממתינים מעל שבע שנים, וששירותי ההנדסה יגישו לקראת כל שנה הצעה לפתרון בעיית הממתינים פרקי זמן ארוכים.

מאחר שאני נקלע לחלק זה, ברצוני להעיר הערה, מתקשרת לדבריי שר התקשורת היום בישיבת ועדת הכספים של הכנסת. השר אמר, שהוא נתן למשרדו הנחיה — הנחיה טובה וחשובה — שאותה קבוצת ממתינים חמש שנים ומעלה תטופל בהקדם האפשרי ובעדיפות ראשונה. ברצוני להביא לידיעתך, שאם זה לא יהיה מאמץ יוצא דופן, יכולה גם החלטתו האחרונה להיות כדיון ההחלטה הזאת מ-1979, שקראתי כאן כרגע.

ממצאי הביקורת מצביעים על שורה של ליקויים בסדרי הטיפול בתלונות של מנויים וזכויי מנויים שחשבונו נמצא מוטעה. השאלה הזאת מטרידה את האזרח הקטן. כל עם ישראל עוסק בערור השני, כל חברי הכנסת עוסקים בהערות כאלה וכאלה, אבל האזרח הקטן אי-פעם אי-פעם, יש כנראה רבים מאוד כאלה, נתקל בחשבונו הטלפון הקטן שלו, שהוא מוטעה, והוא נקלע לאותו מבין של מדינה מסודרת עם ביורוקרטיה — על הטוב והרע שבה — ששוחקת אותו.

בסיכום דוח המבקר נאמר: הנוהל, מחייב, שהטיפול

שחייבים למצוא שיטה, חייבים למצוא דרך לתעריף אחיד. לא יכול להיות מצב במדינה כמו מדינת ישראל, ששמה לה למטרה לבסס את האזורים המרוחקים, שאנו קוראים להם אזורים פיתוח או אזורים ספר, שהאזורים המרוחקים מהמרכז משלמים יותר, והלוא אנהנו מחפשים דרכים להקל דווקא על אותם חושבי האזורים המרוחקים, אני סבור, שצריכה להימצא דרך גם על ידי הכלי הזה שנקרא תקשורת, ואני מודע לכך שיש בעיה, קוטר הכבלים, כפי שהבנינו, היכולת של העברת שיחות, ועוד כהנה וכהנה. אבל צודק ונכון שיחפשו דרך כיצד אותו אדם בקריית-שמונה או באילת יוכל לשוחח שיחה באורך שווה לשיחה שמשוחחת הגברת בחל-אביב עם שכנתה ברמת-גן, ושזה יעלה לו אותו דבר, כבר אינני אומר פחות. ואז נכון וצודק להטיל את תוספת העלות הזאת על כלל האוכלוסייה. בדברי אלה אין משום נושא פוליטי, כי שמעתי את ההתייחסות הזאת גם מחברים רבים מסיעות אחרות, ונדמה לי שנכון יהיה לברוק את הנושא הזה כשמותם לב, כי בסך הכול כל מדינת ישראל על שלוש-הרבעים מיליוני תושביה היא כמו יחידת טלפון, אני רוצה לומר מרכזת, אבל כמו אזור חיוג אחד בערים גדולות בעולם. ואני חושב שלא צריכה להיות בעיה בזה.

היור"מ כהן-אביב:

חבר הכנסת כ"ץ יצא, אמרת שתקיים שיחה אינטימית, אבל היא מתחילה להימשך הרבה זמן. לכל דבר יש גבול. אני מרשה לעצמי לבקש ממך לסיים.

אברהם ב"ץ יצא (המערך):

לא אפסוט את עצמי מלומר דבר שבסוף דברי. במסגרת פעילותי, גם בנושאים של היישובים המרוחקים, התיישבות זו או זו, אני מוכרת לומר, שבמשרד התקשורת בראשותו של השר הנוכחי יש לי הרגשה שקיימת איון קשבת. אני רוצה לומר, שכל הבעיות נפתרו. אבל אני יכול לומר, שזה הרבה יותר ממה שאני יכול לומר על הרבה משרדים אחרים. קיימת איון קשבת, ועל כך יבורכו גם השר וגם המשרד.

היור"מ כהן-אביב:

רשות הדיבור לאחרון הנואמים בדיון, לחבר הכנסת חשאי.

אני מרשה לעצמי להודות לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמחלניו על כך, שאם כי היא איננה משתתפת בדיון, היא משתתפת בשיבה עד סופה.

שושנה ארבל-אלמחלניו (המערך):

תודה רבה.

היור"מ כהן-אביב:

הבחתי כן כל הזמן. חשבתי שאת השומה לדיון, אינך רשומה ואת נמצאת באולם. אולי זה ימשך דוגמה לחברי כנסת אחרים.

יהודה חשאי (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאחרון הנואמים ובשעה כה מאוחרת אשתדל לקצר, אבל אני רוצה לנצל את ההזדמנות כדי לומר כמה דברים.

דומני שלא ניתקל בדיונים הבאים בתופעה כה חיובית, ששר מקבל מחמאות כה רבות גם מחברי האופוזיציה. אבל מניסיוני כיושב-ראש ועדת-המשנה של ועדת הכספים לענייני תקשורת ברצוני לציין בהזדמנות זו כמה דברים שנוכחתי בהם, ורצוני לציין — גם מפיו של אופוזיציונר — בצורה כנה ומכובדת, נוכחתי לדעת, שבמשרד התקשורת יש בעלי-בית, אדם שעוסק בענייני משרדו, ממלא את תפקידו, משתדל לעשות ולעזור, עתה על שאלות לשואלים ומשתדל לפתור

אני רוצה לעבור עכשיו לכמה נושאים. שאינם קשורים בכיקור. בראשונה אני חייב תשובה לחבר הכנסת שטרית, שהעלה כאן רעיון האומץ, שרשות היחיד בקיבוץ היא כמו רשות היחיד בשכונה עירונית. הוא מציע, ששכונה עירונית ידאו אותה כרשות היחיד וייתחסו אליה כפי שמתייחסים לקיבוץ. אני בטוח שהבר הכנסת שטרית יודע, שבקיבוץ מרוכזת ביד אחת בעלות הציבור על כל הנכסים, הן הרכוש, הן הקרקע, הן הציוד, הן המרכות, השלוחות והכבלים וכל השאר; אין בעלות פרטית של חבר זה או זה אלא באמת כרשות יחיד. כך שכל המערכת כולה מרוכזת ביד אחת, והבעלות היא כוללת. ועם כל הכבוד, אני חושב שצריך לפתור את הבעיה בשכונות, אבל אין אפשרות, לדמות את הדברים ולהקיש מהדבר האחד על הדבר האחר. אני מצטער על שהוא נקלע לטעונו מעין זה.

אני רוצה להידרש לנושא של טלוויזיה ככבלים. אני סבור, שתוך כדי הדיונים שנערכים היום יש מקום לקביעת מדיניות על-ידי השר, על-ידי המשרד, ויכול להיות גם על-ידי הממשלה, שמערכת הכבלים לכל המוקדים — אותן תחנות מקומיות — תהיה בידי המדינה. אני סבור שיש בעולם ניסיון מספיק, ועד כמה שאני הצלחתי ללמוד את הדברים, יש בעולם מקומות אחדים, שבהם מערכות מסוימות כבר נמצאות בהתמוטטות. נוסף על כך, נוצר מצב, שבצעם אדם או דירה — זה כבר לא אדם ולא דירה — ביום שבו הוא החליט להתקשר לחברה מקומית מסוימת, הוא כבר קבע את גורלו. יכול להתחיל הדייר, יכול להיות שהתחנה כבר איננה באותה בעלות, יכול להיות שהתוכניות כבר אינן מוצאות חן בעיניו — אבל הוא כבר שילם. והוא כבול. מאחר שאנחנו במצב, שהמדינה עדיין לא נכנסת לעידן הזה, טוב היה שתיעשה בדיקה רצינית מאוד, אם לא רצוי שכלל מערכת הכבלים, ואפילו תהיה זו תחנה פרטית — הבסיס הטכני, הפיסי יהיה של המדינה. נדמה לי שזה גם נכון. נדמה לי שזו גם תוצאה של לקחים כממה ערים בעולם, ובסופו של דבר נדמה לי, שזה גם תוצאה של הצורך חופשי לאורח הפרטי, אם הוא מחליט לשנות את הכיוון ולא להיות מחויב מראש על מערכת מסוימת, הוא וכוניו אחריו באותה דירה שבה הוא גר.

אני רוצה להוסיף על כך-הערה. נדמה לי שגם באותו קטע שבו מרוכז בחברה הציבורית טלפונים ולטלקומוניקציה, עברנו במידה מסוימת את הגבול. אני כבר חש, שיש גורמים, שהעברה הזאת צריכה להיות מעבר למה שדובר גם באותה ועדה שעשתה את המחקרים בשעתה, וכבר יש הגורמים מערכות פרטיות. אני מודע לכך שזאת מערכת, שיכול להיות שאפשר להפעיל אותה כתאגיד או כחברה ממשלתית, אבל לא מעבר לזה. אני חושב, שמערכת הטלפונים היא מערכת, שצריכה להיות בסופו של דבר בידי הציבור, הווי אומר בשליטת הציבור, בשליטת הממשלה. וזה יכול להיעשות על-ידי משרד ממשלתי. כפי שזה נעשה כיום, וזה יכול להיעשות גם על-ידי תאגיד. אבל התנאי חייב להיות, לפי הערכתי, שגם אם יצליחו לרכז כספים מן הציבור החופשי ולשלב כספים בצורה של מניות או ככל מיני דרכים אחרות, תמיד צריך לשמור על כך, שתהיה יכולת הכרעה לציבור בדרך של השלטון המרכזי, במקרה זה בדרך של הממשלה, אפילו זה הופך להיות תאגיד או חברה ממשלתית. אני מוסיף הערה זו, כי יש לי הרגשה, שיש חלקים או חברים שנוטים מעבר לזה ואומרים: אולי בכלל נמכור את זה, אולי נעסוק בזה בדרך של מכירת חברה ממשלתית, שאפשר להרוויח סכף ממכירתה.

הייתי רוצה להעיר עוד הערה אחת, על תעריפי הטלפון. הערתי את זה היום בדיון שהיה בוועדת הכספים. אני סבור

רבותי חברי הכנסת, חשובים ביותר הם הפיתוח והמחקר. אנו נכנסים לעיר של מרע וטכנולוגיה. ואומנם הזדמן לי לראות מכשיר טלפון עם מחשב, אשר מראה את מספר הדקות או השניות של השיחה עם עמית בחוץ לארץ. בסיומה של השיחה אתה מקבל פתק, שמראה כמה עלתה השיחה. אני חושב שזהו שירות חשוב מאוד. אני יודע שהעניין עדיין כבדיקה, אבל רצוי להנהיג את השירות הזה מהר ככל האפשר. כדי שאותו אדם שמטלפן יראה בעת השיחה כמה דקות הוא דיבר, יודע כמה עליו לשלם בעד השיחה.

נושא נוסף הוא הטלפון לקשישים. שמענו וקראנו מה קורה לקשישים בארץ. לצער, התופעה של פגיעה בקשישים היא קשה ביותר, ועדיין יש קשישים רבים שלא זכו לקבל טלפון. רצוי אולי לבדוק את האפשרות לשלוח את המוסד לביטוח לאומי 50% מהוצאות ההתקנה של הטלפון לקשיש, ו-50% הנותרים ישלמו בחשלושים או כדרך אחרת על-ידי מבקש הטלפון הקשיש. דומני שכולנו חייבים להקדיש תשומת-לב רבה יותר לקשישים. זה נראה לי צורך חברתי.

נושא נוסף הוא עניין חלוקת דברי הדואר, לא כל כך בעיר כמו בשכונות ובפרברים. אני חושב, שיש להרחיב את רשת סוכנויות הדואר בשכונות, וככל שנרבה בהן הרי זה משוכב.

אני רוצה להעלות גם את הנושא של הערץ השני. עקרונית, אני מציד בהפעלת ערוץ שני או ערוצים נוספים בטלוויזיה במסגרת רשות השידור או מחוצה לה, על-פי חוק ובפיקוח ממלכתי וציבורי. שידורים אלה חייבים, לדעתי, להיות ברמה ערכית, בהפקה ישראלית מקורית, ותוך שמירה על חופש הביטוי. כמובן, יש שאלה של עיתוי הקמת ערוצים נוספים, והדבר צריך להיקבע בהתחשב בתנאים ובשיקולים כלכליים, חברתיים ותרבותיים.

אני מציד בהנהגת פרסומת בטלוויזיה, תוך התחשבות בהשלכות החברתיות, בהשפעה על הצריכה במשק ובמידת הפגיעה באמצעי חקשורות אחרים. הפרסומת צריכה להיות מותגת לפי חוק, ולהיות נתונה בהנחיה ופיקוח ציבוריים, הן לגבי תוכנה והן לגבי אופיה, רמתה ומעדי שידורה.

באשר לטלוויזיה ככל, כידוע, טלוויזיה הככל כובשת לעצמה מקום חשוב בתחום החקשורות בעולם. אבל כשם שהיא טומנת בחובה אפשרויות חיוביות רבות, אנתנו צריכים לתת את דעתנו גם על אפשרויות נוספות. לכן אני חושב, שכשלב ראשון יש לתחום את הפעלתה ולהכליל בה נושאים בתחום החינוך, חינוך הציבור, העברת מידע, נושאים של חיסכון באנרגיה ותחבורה. אולם, לפני שנהניג את הטלוויזיה כככל, יש לעגן את הדבר בחוק. ואנחנו יודעים שיש הצעת חוק, שכבוד השר משנה בה כמה דברים. החוק צריך להבטיח פיקוח ציבורי גם על הקצאת הרשיונות וגם על תוכני השידורים. לדעתי, יש לשקול הקמת רשות ממלכתית בציבורית מיוחדת לעניין זה.

בהזדמנות זו אני רוצה לגעת גם בנושא הטלוויזיה הלימודית. אני תומך בהחלט בהרחבתה ובכיסוסה של הטלוויזיה הלימודית בכתייהספר, ובעיקר למטרות של מתן השכלה למבוגרים. מן הראוי כי יוקצה לה ערוץ מיוחד, וכי מפעילי טלוויזיה הככל יחויבו להקצות לה ערוץ במסגרת שלהם.

היו"ר מ' בהן-אבידב:

חבר הכנסת חשאי, הואיל והמתנת עד הסוף, אנהג כך ברוח-לב.

יהודה חשאי (המערך):

אני מודה לך מאוד.

בעיות. גם היה לי הכבוד לסייר במחקני החקשורות. פגשתי שם גם מנכ"ל וגם צוות עובדים, שיועדים את חפקידים. הם משתדלים להביא בפני השר את מירב האינפורמציה שיש בידם, כלי להסתר דבר.

רבותי חברי הכנסת, רצוי היה אולי להעיר הערות מספר במטרה לתקן ולשפר. מי כמוני יודעים, שאין גבול לשיפורים ולפיתוח. אבל נרמה לי, שקיימות כמה תופעות שרצוי להימנע מהן. כל אורח בכל רשות מקומית, כאשר הוא עובר כרחוב, רואה מדי שנה כרצד הכביש או המדרכה נפתחים כל פעם מחדש, כל פעם לצורך אחר. האזרת שואל את עצמו: ריבון העולמים, מה קורה כאן? האם אי-אפשר להגיע לתיאום ולבצע את כל העבודות יחד? הרי אלה הם כספי האזרת והמדרינה, המוצאים לא אחת לכמה מטרות באותו מקום, תוך בזבוז מיותר.

בהמשך להחלטות הממשלה, שהוזכר אותן יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, כדאי להזכיר כאן סעיף נוסף, האומר: כאשר נדרש תיאום בין משרדים שונים, ייעשה הדבר על-ידי המנכ"לים של המשרדים הקשורים לאותו נושא. התיאום צריך להיעשות על-ידי המנכ"לים, או על-ידי גורמים אחרים, ודומני שראוי להעיר את ההערה הזאת, כדי שתופעה כזאת, של פתיחת הכביש שוב ושוב, לא תישנה.

אם אינני טועה, הרשויות המקומיות וכן גם חברות ציבוריות ופרטיות אינן חייבות, על-פי חוק הצנרת הקיים, להכין תשתית למערכת טלפונים. אם נכונה הנחה זו, אני ממליץ לשר החקשורות, שיביא להרחבת חוק הצנרת, כדי שחייב את אותן חברות ציבוריות ופרטיות, ואולי גם רשויות ממשלתיות אחרות, להכין תשתית למערכת טלפונים בשכונות ובסביבתן.

דובר רבות על הקשר העירוני והבין-עירוני. דומני שהגיעה העת להנהיג גם בקשר העירוני תעריפים מוזלים בשעות מסוימות, בשעות הלילה או בשעות אחרות, ולהנהיג פעימות מונה מקוצרות. לא ייתכן מצב שבו אינך יכול, לעתים, להשיג משרד או אדם בטלפון. משום, שמדברים בטלפון שעות ארוכות, ומנהלים שיחות ענייניות ופרטיות.

נושא אחר הוא נושא הטלפונים הציבוריים. דומני שלפחות מנקודת מבטם של 200,000 האזרחים הממתנים לטלפון, וגם לאחרים, והיי שאלה שחייבים להתגבר עליה ולתת לה עדיפות השנה ובשנים הבאות. ולשם כך אני מעיר הערה זו.

אדוני השר, כקצין בכיר בצה"ל במשך הרבה שנים אתה יודע, שבהרבה מאוד מחנות של צה"ל אין טלפון ציבורי. נכון, יש מחנות בצה"ל שיש בהם טלפון מסודר, לכן יש למצוא לשירות מילואים, ואינך יכול להחשקש בטלפון עם בני ביתך או עם חבריך. הקשר אל מחוץ למחנה כמעט איננו קיים.

לדעתי יש להכין תוכנית רחבה, כדי שבכל השכונות ימצאו טלפונים. אנו יודעים שברוך-לכל השכונות נמצאות מחוץ למרכזים, ואין להן קשר טלפוני מסודר, לכן יש למצוא דרך, שבמספראות קופת-חולים, במעודונים, בצרכניות, יהיו טלפונים ציבוריים, תחת פיקוח.

כבר צייננו, שחל שיפור ניכר בשירות "14". אני מקווה, ששיפור דומה יהיה גם בשירות "16", שעדיין יש בו הרבה חקלות. כפי ששמעתי מפיו של המנכ"ל, יש התקדמות גם בנושא זה, גם בשירות "16", גם בשירות "18". אני רוצה לקוות, שלפחות אותה העונות, כפי שקיימת בשירות "14", תהיה גם בשירותים "16" ו"18".

היו"ר מ' כהן-אבידב:
אל תורה לי. רוצה להמתנת עד הסוף, אני מרשה לעצמי
לתת לך זמן כמה שאתה רוצה, ואתה גם מדבר לעניין. אדוני
השר, אני מקווה שגם אתה אינך מתנגד.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
מורשת ויבטניסקי...

שר התקשורת מ' צפורי:

בראשית דברי אני רוצה להודות לכל הדוברים על
השכחים שחלקו למשרד. אין ספק שבמשרד, על הטוב והרע
שבו, יש ציבור עובדים גדול ונאמן, שעושה את עבודתו, הייתי
אומר, גם כתכונה וגם בתושייה. הדברים לא נעשו יש מאין,
הם העמידו את המשרד, למרות כל הבעיות שישנן, כרמה
מקצועית מכובדת על פני מפת העולם. הייתי מוסיף עוד ואומר,
כי ביקרתי בכמה מדינות והתניינות בנושא התקשורת, נפגשתי
גם עם כמה מהאנשים האחראים למערכות תקשורת בעולם,
ולפי יחסם למערכת שלנו אני יודע, כי אכן יש לנו מערכת
טובה.

כפי שאמרתי בדברי, הבעיה המרכזית שלנו אינה
הפוטנציה התעשייתית ולא הפוטנציה האנושית; הבעיה
המרכזית היא תקציב הפיתוח. גם קשה להסביר למה יש לנו
בעיות כאלה — הן ניתנות לפתרון.

אתן כאן תשובה על כמה נושאים, שהעלו אותם חבר
הכנסת בן-פורת, כ"ץ-עוז וחשאי, ומאחר שרוב הדוברים עסקו
באותם מישורים, אולי תהיה כוזה תשובה גם על דברים אחרים.

ראשית, בעניין הקמת החברה, אני אוהב היסטוריה, אבל
אינני אוהב לעסוק בהיסטוריה בשעה שאני עוסק בדבר ענייני.
אני באתי למשרד ומצאתי מצב נתון. צריך היה לפתור את
בעיית החברה. הצעת החוק עברה קריאה ראשונה, וכבר
כקריאה הראשונה הניחו את היסודות לכן שלא תהיה קריאה
שנייה. היינו צריכים לפתור בעיה זאת תוך ריונים ממושכים עם
ועדי העובדים, עם ההסתדרות, ועם משרדי ממשלה נוספים,
כדי שוועדת הכנסת העוסקת בעניין תוכל להמשיך בדיוניה.
הצלחנו להגיע למכנה משותף עם כל הגורמים הנוגעים בדבר,
החננו את זה מחדש על שולחן ועדת הכלכלה. היה דיון ראשון
ויצאנו לפגרה. נכשיו יימשכו הדיונים. נקטתי צעד נוסף: פניתי
אל יושב-ראש הכנסת והוא הסכים שיכנסו את הוועדה גם
בתקופת הפגרה. יושב-ראש הוועדה התכוון לעשות זאת, אבל
לא הוזמן לו לכנס את החברים. מחר תהיה ישיבה ראשונה. אני
באמין שיש סיכוי, שהפעם זה ייגמר. אם יבואו מעצורים מן
השמים — אין שליטה על כך. בהכרזה שהכרזת מעל הכמה,
או במסמך שכתבתי — הסתמכתי על נתונים מספיקים כדי
להגיד, באמינות, שהחברה עומדת לקום.

החברה נותנת פוטנציה גדולה לשני נושאים מרכזיים.
הנושא האחד הוא השגת תקציבי פיתוח, אם כי זה בעיבורן
מוגבל. בתקופה הראשונה של הפעלת החברה יש מעצורים
ואפשרויות פיקוח גדולות מיד למשרד האוצר. הוא עשוי
להגביל אותנו, בגלל חובותיו משנות שלהם; בהחלט משנות.
אבל זו אפשרות, אפשרות פתוחה וטובה להשיג את תקציבי
הפיתוח כדי לפתור את הבעיה.

הנושא השני, שהוא חשוב לא פחות — זו הדרך היחידה
לתת לעובדים שכו לפי עבודתם, בתחומים של השוק החופשי.
למעשה, משרד התקשורת, אף שהוא חברת תקשורת גדולה,
מעל יצרני גדול, פועל לפי הקריטריונים שנקבעים על-ידי
נציבות שירות המדינה. נציבות שירות המדינה קובעת, שעל כל
משרדי הממשלה לקצץ איקס אחידים בתקציב. מה שיין דווח,
שצריך לחלק דווח, לאיקס האחידים של משרדי הממשלה?

בספר הצעת התקציב לשנת 1982, פרק ג', עמוד 89, שיצא
לאור בפברואר 1982, בסעיף ה' נאמר: "מתן טלפונים
ליישובים היהודיים החרישים ביהודה, שומרון, חבל-עזה,
חבל-שולום, רמת-הגולן. יישובי ספר הגליל — — —". אני
מבקש להוסיף בסעיף זה: שכונות מצוקה, ערי-פיתוח ויישובי
ספר בוגר ובערבה.

באותו פרק, אני רוצה לציין לחיוב דבר, שנדמה לי כי לא
רכים ראו אותו. בפסקה "ערך הטובין שנרכשו בארץ ובחוץ-
לארץ לפי הספק", אני רואה תופעה, שהלואי שמשרדים רבים
אחרים היו לומדים ממנה: היתה ירידה משנת 1979/80 לשנת
1980/81 מ-48.8% ל-36.5%; כלומר, יש העדפה ברורה של
רכישת טלפונים, מרכזות ציבוריות, ציוד יתוח, ציוד תמסורת,
כבלים מכל הסוגים וציוד אחר מבתי-חרושת וממפעלים בארץ.
והקטנה משמעותית בקניית חומרים וציוד מספקים בחוץ-
לארץ.

לסיכום, אני רוצה לומר שההתרשמות שלי, גם מהמגע
האיש, היא שהחייב עולה על השלילה, אם כי יש עוד הרבה
לשפר. אני רוצה לקוות שבמאמץ משותף, יחד עם העובדים
המסורים של המשרד, אומנם יקטן מספרם של הממתנים
לטלפון, הליקויים שעדיין אנחנו רואים אותם יתקנו. יבואו
כל העושים על הברכה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
תודה לחבר הכנסת יהודה חשאי. האם אדוני שר
התקשורת רוצה להשיב למכרכים או לנואמים? אינני רואה
אותם פה. ואני חושב, שהנימוס מחייב, שאלה שדיברו כאן
ישמעו גם דברי תשובה. האם אדוני השר רוצה להשיב?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
זה יכול להיות מחר.

יהודה חשאי (המערך):
אולי זה אפילו רצוי לשר, כי אז המליאה תהיה מלאה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
שמעתי שהשר אינו יכול להשיב מחר. נכון?

שר התקשורת מ' צפורי:
אינני יכול מחר.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
אדוני השר, בבקשה.

שר התקשורת מ' צפורי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני מתרגש מהאולם
הריק. ההיסטוריה של התנועה הרביעיוססית מספרת, שזאב
ויבטניסקי בא פעם אחת להרצות במקום כלשהו, וחוז' מהאיש
שקיבל את פניו היה האולם ריק. הוא נשא נאום, ונאום זה ירדע
בשם הנאום אל הכיסאות. הוא פתח ואמר: כיסאות נכבדים,
באתי ממרחק גדול לשוחח אתכם. ונשא נאום שלם. אבל כאן
יש בהחלט אנשים נכבדים ולא רק כיסאות.

מדרכי בן-פורת (ח"ס):

כבוד השר, עכשיו אני מבין מדוע הכיסאות האלה ריקים
כל הזמן. אני מבין שזאת מורשה.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
זה פחות משכר מינימום.

שר התקשורת מ' צפורי:
זו עובדה.

לא אדבר כאן על נושא הערר השני, טלוויזיה בכבלים וכן הלאה, מפני שזה נושא שעדיין נתון כוויכוח בממשלה. לא הצלחתי להביא לשולחן הממשלה הצעה, שהממשלה תדון בה ותחליט להניחה על שולחן הכנסת. אני רוצה לרתום את העגלה לפני הסוסים. יש בעניין זה הרבה רעיונות. חברי כנסת העלו את הנושא, וכן גם גורמים נוספים. ברגע שהנושא יהיה רלבנטי יותר, יש לזה גם הרבה תשובות. יהיה צורך להביא את כל הדברים בחשבון.

על דוח מבקר המדינה, לצערי, לא ידעתי. השבוע הרציתי, במקרה, באוניברסיטת בראיילן בכינוס מכירים. זו היתה מעין השתלמות.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
מכירי-פנים.

שר התקשורת מ' צפורי:
יעצתי להם לתת לזה שניים ולחייב את המנהלים, אין זה משנה באיזו דרגה ואם אלה שרים או לא — לדרוש מה עשו בדוחות. הצעתי לתת עוצמה, שאפילו מנהל שלא עשה, יוכל ללכת, אם הוועד יאשר את זה.

רוב הדברים שהעלית הם בטיפול, או נפתרו. דיווחנו על זה למבקר המדינה. אני חושב שהכול מושלם. אבל לגבי חלק גדול, וודאי שיש תשובות. יעבירו אליך העתק של התשובות ששלחנו למבקר המדינה.

אמרתי היום בדיון בוועדה, שגם אתה השתתפת בו, שיש הצעות שונות: תשתית ממלכתית או תשתית פרטית בטלוויזיות כבלים. מובן שחבר הכנסת מאיר שטרית צריך להכיר את חוקי המדינה. כשם שחוק מס הכנסה של קיבוץ הם שונים, או חוקים אחרים, יש חוקים גם בקשר לאנטנות. לכל סקטור יש היתרונות והמגבלות שלו. אני רוצה להוסיף על מה שאמרתי.

נושא התעריפים בערי הפיתוח הוא דבר והיפוכו מבחינה מסוימת. הטלפונים עובדים באמצעות מרכזות: בן-אדם יכול לסבול מפצוץ אשיות — אבל למרכזת קשה. מצד אחד דיברו על תעריפים באזורי-פיתוח, ומצד שני דיברו על המקרה של קיסריה ואור-עקיבא. מה לעשות? שני היישובים מקבלים שירותים מאותו גוף, ואיך יכול לעשות כזה פיצולים כלשהם. החישוב נעשה לפי פעולות מונה.

היור' מ' כהן-אביב:

סליחה, לא מדובר בפעילות, אלא בדמי האחזקה. לא היתה כוונה כזאת. כדי להעמיד דברים על דיוקם, לא דובר על המונה אלא על דמי האחזקה.

שר התקשורת מ' צפורי:
לא ידעתי למה התכוונת.

היור' מ' כהן-אביב:
על דמי האחזקה מקבלים הנחה של 50%.

שר התקשורת מ' צפורי:

בכל מקרה, הנושא של אזורי הפיתוח, או אזורם דילי אוכלוסין ורבי יישובים הוא נושא בפני עצמו, ונצטרך למצוא לו תשובה. נטפל בה: דהיינו, לא הרי גורש דן כמו הגליל העליון. אם שיחה מקריית-שמונה לטכריה היא שיחה חרץ, צריך לחשוב על זה ולטפל בה.

במשרד התקשורת ירד כוח האדם בשנים האחרונות ב-4,000 איש. מה זה אומר? היו כאן הרבה הצעות טובות, גם של חבר הכנסת חשאי. דיברו על דואר, דיברו על רוורים ודיברו על סוכנויות דואר. אני יודע על עשרות מקומות, שבהם אני יכול לפתוח סניפים. סוכנות אינה דבר טוב, היא גורמת לגירוי העובדים, ובצדק. מפני שכספיך עובדים בשכר, ואילו סוכנות זה "כיונס". אם העסק אינו טוב, הוא סוגר את הסוכנות. למה מנהל סניף יקבל 30% לערך ממה שמרוויחה סוכנות? אלא מא? סוכנות — זו רעה חולה. אני צריך להתמודד עם ועדי העובדים כדי להקים סוכנות, מפני שנציבות שירות המדינה אינה נותנת תקן כוח-אדם. אם אין תקן כוח-אדם — אין סניף. אם אין תקן כוח-אדם — אין דבר דרורי. אלה בעיות שאנחנו ניצבים בפניהן. גלשתי לנושא החברה. זה נכון גם לגבי התקנת טלפונים.

החברה תעזור לפתור בעיות רבות, גם לקיצור השיחות העירוניות. הייתי מארגן סיורים לחברי הכנסת, שיראו מה זו מרכזת טלפונים. מה זו מרכזת ומה הן תמסורות, וכן הלאה. זה הרבה יותר מורכב. מעניין ויפה מכפי שאדם ברחוב חושב. קיצור השיחות מחייב היערכות טכנית. שהתחלנו בה. צריך שתהיה אפשרות להגביל את המערכת. אנחנו רוצים את זה ונעשה את זה. חברת A.E.I. עובדת על ציד כזה. בשעה שנמתקן את הציוד נטפל בשני ממדים יחד — האחד, הגבלת שיחות עירוניות: השני, תעריפים שונים של שיחות. לא הרי שיחה בלילה, כאשר הקוים חופשיים, כהר שיחה כשעות העיסוקים, נניח בין שעה 8 ל-5. נחלק את היממה ל שלושה פרקים, ויהיו להם תעריפים שונים. לרבות תעריף שבת וחגים. זה קשור בהיערכות טכנית שאנחנו עובדים עליה. ברגע שהיא תושלם — נעשה זאת.

יכולנו לקנות את כל הציוד הזה בחוץ-לארץ מייד. העדפנו לייצר את זה בארץ. לקנות כאן את הטכנולוגיה, ועם כל הלבטים. מדי פעם אנחנו נושמים עמוק ולא אומרים לחברה מה שצריך להגיד לה, ונותנים לה הדומנות נוספת. היות שלחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו ולי היו דיונים, עוד בתפקידי הקודם, לגבי דברים כאלה, והיות שאני בטוח שאילו במדינת ישראל היו משרדים הממשלה לדורותיה, ב-30 השנים האחרונות, מודעים לזה כשם שאנחנו מודעים לזה במשרדנו — בארץ-ישראל היו מושקעים עשרות או מאות מיליארדים נוספים, מיליארדים שהוצאו לחוץ-לארץ ללא הצדקה, ומוצאים גם היום כך, אם עלידי חכרות פרטיות ואם עלי-ידי מוסדות ממלכתיים. אנחנו קונים מסופים ב"אלביט", ביקרתי באחד הבנקים בארץ. בנק גדול מאוד, שנבנה, בוודאי, גם מכספי הציבור. המסופים שלו הם מאמריקה או מאנגליה. בזה גלשתי קצת מן הנושא. הנושא בטיפול, ונמצא לו תשובה.

אנחנו עובדים גם על הנושא — אינתיינות זאת — של חלוקת הדואר לדרגות. כפיכמו של דבר, אין שום הצדקה ש"אביב" יקבל 40 שקל בשביל מכתב, רק במקומות נוחים, ומשרד הדואר, עם הדוורים שמטפסים על המדרגות ורוצים בהרים, מגיעים עם דואר נע למרחקים של מאות קילומטרים. יעבור תמורת 1.2 שקל. בנושא זה ננסה להיערך. אנחנו עובדים על זה. כפי הנראה תהיה היערכות.

לנושא משכורת הדוורים — הבעתי את עמדה גם בפני ועדי העובדים, גם בפני נציבות שירות המדינה וגם בפני נציגי ההסתדרות. אתמון בכל מאבק לשינוי שכרם, אצלי במשרד יש כ-5,000 איש, שהמשכורת שהם מביאים הביתה היא 3,500 — 4,000 שקל לחודש. כאשר אתה מבקר עובדים כאלה, לכל האידיאולוגיות והצינונות יש משקל קטן, בפרט כשהם מקבלים את פניך עם התלושים.

אנחנו נקיים על זה בקרה כלשהי. אני מדבר על אותם מקומות, שבהם יש נקודות כואבות. הייתי ביבנה, ברחובות ובכמה מקומות בגליל ואמרת: אדוני, כמה אתה רוצה? — תגיד אתה איפה למקם אותם..

יהודה חשאי (המערך):
אדוני השר, אני מקווה שלכל אזרח שם לא יהיה טלפון

ציבורי.
שר התקשורת מ' צפורי:
לא.

באשר לנושא של החשבוניות, ראשית, יש שתי מדינות בעולם שבהן האנשים מקבלים את החשבוניות מיד: קנדה ואמריקה. אבל זה מותנה במערכת המרכזת שיש לה, אם יש לה מערכת חדישה או מערכת ישנה. למשל, במרכזות הממוחשבות שאנחנו נקים הדבר הזה יהיה אפשרי, ונוכל לתת גם את השירות הזה. היום זאת בעיה, ובסיכומי של דבר, אצלנו זה עניין של סדר עדיפויות. כשם שלא הוצאנו ספרי טלפונים, כדי שנוכל להתקין יותר טלפונים, כך גם כאן. אתה יכול לתת את השירות הטוב ביותר לפחות אנשים, או שירות טוב קצת פחות — ליותר אנשים, ובמשך הזמן להשלים את כל הדברים האלה.

רשמנו לפנינו נקודות רבות. אני אקבל מהכנסת את הפרוטוקול, וודאי שנטפל בכל ההערות הראויות לטיפול. תודה.

הו"ר מ' כהן-אביב:

אני מודה לשר התקשורת על סבלנותו הרבה. אני מודה לחברי הכנסת היחידים שבאולם על נוכחותם ועל שקדנותם.

הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה ה', מחר בשעה 11:00. הישיבה נעולה.

נושא התיאום הבין-משרדי בעבודות תשתית — אנחנו עובדים על זה כעת עם משרד הפנים. עקרונית, קיים תיאום כזה, אבל יש הרבה דברים שנעשים באופן לא-חוקי. יש קבלנים גדולים, או כל מיני רשויות, שכדאי להם לעבור על החוק ולשלם אפילו מיליון לירות קנס, ולא להסתבך בין כל הכבלים, הצינורות והדברים האלה. זו בעיה שקיימת אצלנו כל הזמן.

קיים נושא שני, שעלה גם הוא. היום יש תקנה, שמחייבת להכין בכל בניין הנמצא בכנייה את הצנרת לטלפונים. בעידן ההיסטורי זה לא היה, וכל פעם שהיו רוצים טלפון, צריך היה לחצוב בקירות. כעת משלימים תקנה, שלפיה בכל שכונה ובכל מקום תהיה חובה להניח צנרת לרשת טלפונים. כאשר גם משרד התקשורת יצטרך להשתתף בחלק-מה מהתקנת הרשת הזאת, כפי שאנחנו עושים היום בקיבוצים.

נושא הטלפונים הציבוריים אולי לא נמצא בכתובים, אבל אנחנו רואים להגדיל במספר ניכר את הטלפונים הציבוריים ולמקם אותם במוקדים שונים. כמו מוסדות ציבוריים. מעבר לזה, אמרתי לראשי מועצות ולראשי ערים, שאני נותן לכל אחד מהם אופציה לטלפונים ציבוריים, והוא יקבע איפה להתקין אותם. אמרתי זאת כבר במספר רב של ערים ועיירות, וזה תלוי בראש המועצה במקום. באחת המועצות, שאין בה הרבה טלפונים, אמרתי לראש המועצה: יש לך איקס טלפונים, ואתה תחלק אותם. בנושא טע"גים — טלפונים ציבוריים גובים — אנחנו ליברלים, מוכנים לקבל את ההמלצות ולמתקן זאת.

מרדכי בן-פורת (תל"ם):

לחלק את זה לסגנים ולחברי המועצה.

שר התקשורת מ' צפורי:

הישיבה ננעלה בשעה 21:36.